

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Bachelorproef

Leesmotivatie in een vreemde taal
Leerlingen aanzetten tot lezen in een vreemde taal.

Voorwoord

De voor u liggende scriptie “Leesmotivatie in een vreemde taal”, is het sluitstuk van mijn opleiding Leerkracht secundair onderwijs, vakken Nederlands en Engels, aan de Hogeschool PXL. Vanaf het schooljaar 2014 tot en met eind juni 2016 ben ik bezig geweest met het praktische onderzoek en de literatuurstudie voor deze thesis.

Via mijn eerste begeleider, Lieve Cuypers, ben ik in contact gekomen met Heidi Devue van De Provinciale Middenschool Diepenbeek. Het is vanuit haar oproep dat het onderwerp voor deze thesis tot stand is gekomen. Haar leerlingen hadden weinig motivatie om te lezen, laat staan in het Engels. Ik ontving de taak om om dit probleem aan te pakken door een Engelse leesclub te organiseren en een lesweek rond leesplezier uit te voeren. Aan het begin van dit academiejaar, werd de taak van begeleider overgenomen door vakleerkracht Nederlands en Engels, Elke Rosseels. Al deze contactpersonen hebben bijgedragen tot het vormen van het uiteindelijke resultaat.

Graag wil ik al deze begeleiders en contactpersonen persoonlijk bedanken voor de vriendelijke begeleiding en ondersteuning gedurende het hele traject van dit onderzoek. Ik dank hen voor hun vertrouwen om mij dit project in grote vrijheid te laten onderzoeken en uitvoeren. Het is dankzij deze vrijheid en zelfstandigheid, inclusief de nodige steun, dat mijn motivatie voor het onderwerp gedurende twee jaar sterk is gebleven.

Ik wens u, zoals deze thesis tracht te onderzoeken, veel leesplezier toe.

Nathalie Stuker

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	6
1 Het verkennend onderzoek	7
1.1 Probleemoriëntering	7
1.2 Onderzoeksvragen	8
1.3 Onderzoeksplan	9
1.4 Literatuurstudie	10
1.4.1 Waarom lezen de Vlaamse leerlingen niet graag?.....	10
1.4.2 Zijn er verschillen tussen de geslachten op vlak van lezen?	12
1.4.3 Hoe zit het online leesgedrag van Vlaamse jongeren in elkaar?	15
1.4.4 Wat is het verschil tussen het Vlaamse en het Finse leesonderwijs?.....	17
1.5 Besluit voor de probleemaanpak	18
2 Het ontwerponderzoek	19
2.1 Ontwerponderzoeksvragen	19
2.2 Onderzoeksplan	20
2.3 Producten van dataverzameling	20
2.3.1 Enquête 1: De digitale leeswereld	20
2.3.2 Enquête 2: Reflectie over interactive reading	20
2.4 Uitgewerkte materialen.....	21
2.4.1 De Engelse leesclub.....	21
2.4.2 Lessen rond lezen	25
2.5 Beschrijving van de resultaten.....	29
2.5.1 Enquêteresultaten	30
2.5.2 Evaluaties van leerlingen over gegeven leeslessen.....	31
2.5.3 Persoonlijke evaluatie over de activiteiten van de leesclub.....	32
2.5.4 Evaluatie van de externe leerkracht.....	34
2.6 Een website over leesmotivatie en werkvormen	35
3 Besluit	36
Literatuurlijst.....	37
Geraadpleegde werken	38

Bijlagen	40
Bijlage 1: Enquête 1 – De digitale leeswereld	40
Bijlage 2: Enquête 2 – Reflectie interactieve reading	43
Bijlage 3: Posters leesclub	44
Bijlage 4: folder leesclub	47
Bijlage 5: stappenplan “Help I don’t understand”	51
Bijlage 6: activity – co-reading”	53
Bijlage 7: activity – Your own reading club!.....	54
Bijlage 8: activity – Create your own comic! (website voorbeeld).....	55
Bijlage 9: activity – Create your own comic!	56
Bijlage 10: activity – Create your own comic!	57
Bijlage 11: activity – interactive graphic novel.....	58
Bijlage 12: activity – interactive graphic novel voorbeeld.....	59
Bijlage 13: activity – interactive fiction uitleg	60
Bijlage 14: activity – neighbourhood predators handleiding.....	61
Bijlage 15: activity – Grunk’s lost pig handleiding.....	62
Bijlage 16: activity – Grunk’s lost pig lerarenhandleiding.....	64
Bijlage 17: activity – Animated comics uitleg.....	65
Bijlage 18: activity – Audiobooks uitleg	66
Bijlage 19: activity – Audiobooks voorbeeld	67
Bijlage 20: Lamb to the slaughter worksheets.....	68
Bijlage 21: Lamb to the slaughter interactive graphic novel.....	74
Bijlage 22: Lamb to the slaughter lerarenhandleiding.....	114
Bijlage 23: les 2 – keuzeplan.....	121
Bijlage 24: Nevermind the bullets worksheet	122
Bijlage 25: Interactive Count Dracula worksheet	125
Bijlage 26: Lunchtime at St. Expeditus worksheet.....	128
Bijlage 27: Enquête overzicht	134
Bijlage 28: Foto’s van de lesweek	135
Bijlage 29: De website (voorpagina)	140
Bijlage 30: De website (Waarom leesmotivatie?)	141
Bijlage 31: De website (Het recept voor motivatie).....	142
Bijlage 32: De website (Lezen in een vreemde taal)	144
Bijlage 33: De website (De werkvormen)	145
Bijlage 34: De website (Materialen en tools – interactive reading).....	155
Bijlage 35: De website (Materialen en tools)	159
Bijlage 36: De website (Contact)	163
Bijlage 37: Feedback van mevrouw Heidi Devue	164

Inleiding

In het begin van het academiejaar 2014-2015 kreeg ik via mevrouw Lieve Cuypers een oproep van mevrouw Heidi Devue, leerkracht Engels. Ze slaagde er namelijk niet in om haar leerlingen warm te maken voor lezen tijdens haar lessen Engels. Ook de Engelse leesclub die ze had opgestart, was geen succes. De leerlingen leken geen interesse te hebben om te lezen, laat staan in een vreemde taal. Aangezien ik, als talenleerkracht, dikwijls zelf ook word geconfronteerd met de lage leesmotivatie van veel leerlingen, wekte deze oproep de eerste interesse op voor mijn thesis. Er bleek al aardig wat informatie over dit onderwerp beschikbaar te zijn, maar toch leken er genoeg kansen voor onderzoek en vernieuwing. Wat me uiteindelijk volledig over de streep trok voor deze keuze, was het praktische aspect. Ik ben zeer geïnteresseerd in het bedenken en creëren van vernieuwende en activerende werkvormen. De kans om deze in te zetten voor een probleem waarmee zowel ik als vele medeleerkrachten mee worden geconfronteerd, kon ik niet laten liggen.

Hoewel de oorspronkelijke kern van deze thesis zou draaien rond het aantrekkelijker maken van mevrouw Devue's Engelse leesclub, heeft het eindresultaat een veel uitgebreidere vorm aangenomen. Na enig onderzoek werd het me duidelijk dat de leerlingen van het PMD niet de enigen waren die problemen hadden met een lage leesmotivatie. Ik onderzocht hoe de Vlaamse leerlingen volgens PISA bijzonder laag scoorden op leesplezier, ondanks de hoge resultaten voor leestechiek. Deze observatie prikkelde mijn interesse voor een uitgebreide literatuurstudie rond de problemen met leesmotivatie en een ontwerponderzoek dat deze problemen tracht te verhelpen. Doorheen deze thesis komen verschillende werkvormen en technieken aan bod die zowel leesplezier in het algemeen, als lezen in een vreemde taal, toegankelijker proberen te maken voor leerkrachten en leerlingen.

Een belangrijk feit om in uw achterhoofd te houden tijdens het doornemen van dit werk is dat mijn praktische onderzoeksmogelijkheden beperkt bleven tot de leerlingen van het PMD. Hoewel ik tracht om mijn methodes en technieken voor een zo breed mogelijk publiek op te stellen, zijn ze enkel en alleen op de beperkte groep leerlingen van de eerste graad van deze school getest. Dit is gebeurd aan de hand van een wekelijkse leesclub, een lesweek in verband met digitale werkvormen rond lezen en een enquête over het digitale leesgedrag van de leerlingen. In deze korte periode zijn er natuurlijk ook veel technieken die ik niet zal kunnen testen. Om deze toch te delen met medeleerkrachten, heb ik een website opgesteld over het creëren van leesmotivatie en het gebruik van nieuwe activerende werkvormen.

Via deze thesis wens ik zowel mijzelf als medeleerkrachten een hulpmiddel te bieden in de strijd tegen negatieve leeservaringen. Ik hoop vanuit dit onderzoek een hoop kennis en ervaringen mee te nemen voor mijn latere onderwijspraktijk. Deze thesis richt zich niet alleen naar taalleerkrachten, hoewel zij waarschijnlijk het meest met dit probleem in contact komen. In onze steeds vernieuwende onderwijspraktijk wordt elke leerkracht steeds meer een taalleerkracht. Lezen is immers een belangrijk onderdeel van informatieverwerving- en verwerking. Ook bij vakken als geschiedenis, aardrijkskunde enzoverder is het belangrijk dat de leerlingen hiervoor gemotiveerd worden.

1 Het verkennend onderzoek

In het verkennend onderzoek wordt allereerst de houding van de Vlaamse leerlingen tegenover lezen in het algemeen ontleed. Op basis hiervan ontstaat er een probleemstelling en een uiteindelijk ontwerponderzoek.

1.1 Probleemoriëntering

“Vlaamse leerlingen staan internationaal aan de top voor lezen. Maar ze hebben er een bloedhekel aan. Dat blijkt uit PISA 2009, een internationaal vergelijkende studie van de OESO naar ‘leesvaardigheid’. In Europa moet Vlaanderen enkel voor Finland de duimen leggen, internationaal alleen voor vijf Aziatische landen, Canada en Nieuw-Zeeland. Vlaamse leerlingen zijn dus toplezers. Maar nergens ter wereld hebben jongeren zo’n hekel aan lezen als in Vlaanderen.”^[1] - Klasse voor leraren, nummer 211, 2010.

Bovenstaand citaat duidt aan dat er een probleem is met de leesmotivatie van de Vlaamse jongeren. Hoewel hun leesvaardigheden sterk zijn, ligt de motivatie vaak bijzonder laag. De onderstaande tabel geeft de resultaten in verband met het leesplezier van vijftienjarigen weer volgens de PISA-test (Programme for International Student Assessment).

Ik lees enkel om me te informeren of omdat het moet	50 %
Lezen is tijdverlies	41 %
Lezen is een van mijn favoriete hobby’s	18 %

Tabel 1: Het leesplezier van Vlaamse leerlingen.^[2]

Deze scores geven aan dat éénenvertig procent van de Vlaamse leerlingen lezen een nutteloze bezigheid vindt. De helft van de jongeren leest dan weer enkel wanneer ze hiertoe worden verplicht of om zich te informeren. Een gebrekkige leesmotivatie blijkt ook uit de tijd die de gemiddelde Vlaamse leerling aan lezen spendeert.

Ik lees niet voor mijn plezier	49 %
Ik lees 30 minuten of minder per dag	29 %
Ik lees meer dan een uur per dag	9 %

Tabel 2: Hoeveel tijd spendeert de Vlaamse leerling aan lezen? ^[2]

Negenenvertig procent van de jongeren leest niet voor zijn of haar plezier. Dit aantal ligt twaalf procent hoger dan het OESO-gemiddelde van zevenendertig procent. Slechts één op de tien leerlingen leest meer dan een uur per dag. Naast het probleem van de lage Vlaamse leesmotivatie, is er de stap naar lezen in een vreemde taal. Deze laat de motivatie vaak nog meer kelderen vanwege de verhoogde moeilijkheidsgraad.

Kortom, lezen loopt niet altijd van een leien dakje voor leerlingen. De motivatie ligt laag en de drempel naar lezen in een andere taal ligt dan weer te hoog. Dit onderzoek tracht hier een oplossing voor te bieden om het hele leesproces zowel voor leerling als leerkracht te vergemakkelijken.

1. Klasse. (2011). Leestechneek supertop, leesplezier superflop. Geraadpleegd op 12 augustus 2015, via

<https://www.klasse.be/archief/leestechneek-supertop-leesplezier-superflop/>

2. Overheid, V. (2009). PISA leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen. Geraadpleegd op 12 augustus 2015, Onderwijs Vlaanderen:

<http://www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2010/bijlagen/20101207-PISA.pdf>

1.2 Onderzoeksvragen

Dit onderzoek draait rond de volgende hoofdvraag “Hoe zet je als leerkracht leerlingen aan tot lezen in een vreemde taal? Deze wordt opgedeeld in diverse deelvragen die zowel het probleem als de oplossing uitgebreid benaderen.

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, focust het onderzoek zich eerst op de beginsituatie, de lage leesmotivatie van de leerlingen. “Waarom lezen de Vlaamse leerlingen niet graag?” is de vraag die naar de aard van het probleem op zoek gaat.

Vervolgens is er de vergelijkingsvraag “Zijn er verschillen tussen de geslachten op vlak van lezen?”. Zijn deze significant genoeg om een bijdrage te leveren aan het probleem met de leesmotivatie?

Een tweede vergelijkingsvraag focust zich op de verschillen tussen het Vlaamse en het Finse onderwijs. Finland is het enige land dat hoger scoort op leestechiek dan Vlaanderen. Niet alleen dat, ze scoren ook velen malen hoger op leesplezier. Dit deel van de literatuurstudie onderzoekt niet alleen de verschillen tussen beide vormen van leesonderwijs, maar ook wat Vlaanderen uit deze verschillen kan leren.

We leven tegenwoordig steeds meer online. De vraag “Hoe zit het online leesgedrag van Vlaamse jongeren in elkaar.” tracht de online leeswereld te doorgronden. Is hier al veel onderzoek over gedaan en kan dit worden benut in het leesonderwijs?

“Welke werkvormen bevorderen de leesmotivatie van leerlingen?” is een onderzoek -en praktisch gerichte vraag. Deze vormt de start van het ontwerponderzoek. Het vormt de basis van het praktische gedeelte van deze thesis.

Vervolgens komt het anderstalige aspect van het lezen aan bod. “Hoe maak je anderstalige lectuur toegankelijker voor de leerlingen” onderzoekt welke technieken het leesproces in een vreemde taal kunnen vergemakkelijken.

“Hoe zit het digitale leesgedrag van de leerlingen van de Provinciale Middenschool in Diepenbeek in elkaar” focust zich specifiek, wegens beperkte mogelijkheden, op de leerlingen van deze school.

Ten slotte is er de vraag “Op welke manier kunnen activerende werkvormen rond lezen worden verspreid in een lerarennetwerk?”. Met deze vraag tracht de thesis een bijdrage te leveren voor het leesonderwijs van medeleerkrachten.

Al deze onderzoeksvragen zijn opgesteld op basis van het beschikbare onderzoeksmateriaal en de mogelijkheden voor de praktijk. Ze focussen voornamelijk op het doen stijgen van de leesmotivatie, met het anderstalige aspect op de tweede maar niet onbelangrijke plaats. Hoewel het praktische gedeelte focust op de Engelse taal, is deze hele studie bedoeld voor vreemde talen in het algemeen.

1.3 Onderzoeksplan

De onderstaande figuur geeft visueel weer welke vragen in welke fasen van het onderzoek aan bod komen.

Het antwoord op de verklarende vraag over het leesgedrag van Vlaamse jongeren bevindt zich in een uitgebreide literatuurstudie. Om een probleem te kunnen aanpakken is er immers eerst een algemeen begrip van de oorzaak ervan nodig. Aangezien het niet haalbaar is om vanuit dit onderzoek zelf een grootschalige enquête af te nemen, baseert deze thesis zich op betrouwbare bronnen van bijvoorbeeld de Vlaamse Overheid en de PISA-onderzoeken.

De literatuurstudie zet zich verder met specifiekere verschillen tussen de Vlaamse jongeren, namelijk de twee geslachten. Dit deel onderzoekt de verschillen tussen jongens en meisjes op vlak van lezen en of deze verschillen significant genoeg zijn om rekening mee te houden in het leesonderwijs. Hier baseert de thesis zich op verscheidene bronnen die zowel de biologische als de omgevingsfactoren onderzoeken.

Vervolgens focust het verkennend onderzoek zich op de vergelijkingsvraag over het Vlaamse en het Finse leesonderwijs. De reden hiervoor is dat Finland opmerkelijk hoog scoort in zowel leesvaardigheden als leesplezier. Uit de eerdergenoemde deelvraag blijkt dat Vlaanderen minder goed scoort op vlak van leesmotivatie. Het is daarom zeker interessant om beide onderwijsmethodes met elkaar te vergelijken en om te kijken wat Vlaanderen van de Finse aanpak kan bijleren.

Als afsluiting van de literatuurstudie, komt de informatie rond het online leesgedrag van de Vlaamse jongeren aan bod. Er wordt onderzocht welk materiaal al over dit nog vrij onbesproken onderwerp beschikbaar is. Daarnaast tracht dit gedeelte van het verkennend onderzoek ook te achterhalen of hier al enige kennis over is in het leesonderwijs.

1.4 Literatuurstudie

1.4.1 Waarom lezen de Vlaamse leerlingen niet graag?

1.4.1.1 De nadruk op techniek in plaats van plezier

De eerder vernoemde lage PISA-resultaten van Vlaanderen zijn te wijten aan diverse oorzaken. De aanpak in het onderwijs wordt vaak met de vinger gewezen. Zo vermeldt André Mottart, hoofddocent van de Universiteit Gent, dat Vlaamse leerkrachten dikwijls te sterk de nadruk leggen op het zoekend lezen. Ze focussen op de vaardigheid om een tekst te scannen voor antwoorden en kerninformatie. Ontspannen op een rustig tempo staat veel lager op de ladder. Leerlingen lezen dus wel om een expert te zijn in het zoeken van de kern, leesvoldoening kennen ze echter niet. Deze constante druk om de leesteknik te verbeteren, zorgt voor een daling in het leesplezier. Afhankelijk van hoe vroeg de leerlingen in contact komen met deze druk, zakt hun leesplezier op jongere leeftijd. Een negatieve ervaring op de basisschool kan bijvoorbeeld doorwegen op de motivatie tijdens het secundair onderwijs, waar de nadruk op technisch lezen enkel toeneemt.^[1]

Een volgend negatief kenmerk van het Vlaams leesonderwijs is het verouderde AVI-systeem. AVI, of Analyse van Individualiseringsvormen, is een systeem dat dateert uit 1977. De gemoderniseerde versie kwam tot stand in 1994 met als doel het leesonderwijs aan te passen aan de noden van elke individuele leerling. In 2008 is dit systeem nogmaals herzien maar de ouderwetse variant heerst echter sterk binnen het onderwijs.^[3]

AVI bepaalt het technische leesniveau van kinderen en deelt op basis hiervan teksten in volgens technische leesmoeilijkheid. Op die manier worden kinderen aan voor hen geschikte boeken gekoppeld. Uit Klasse 214 (2011) blijkt dat het in de praktijk niet altijd zo soepel verloopt als beschreven. Leerlingen moeten vaak onder tijdsdruk lezen om een bepaald AVI-niveau te behalen. Met factoren zoals persoonlijke interesses of faalangst wordt geen rekening gehouden. Een kind dat bijvoorbeeld struikelt over zijn woorden uit nervositeit, ontvangt ten gevolge van dit systeem vaak een ongeschikt boek. Saskia Timmermans, lector Nederlands aan de lerarenopleiding lager onderwijs van de KAHO Sint-Lieven in Aalst zegt het volgende: *“Intuitief voelen leraren in het basisonderwijs wel aan dat een te sterke nadruk op technisch lezen nefast is voor het uiteindelijke doel, begrijpend lezen én leesplezier. Toch houden leraren nog heel sterk vast aan het AVI-systeem. Nochtans geven de AVI-niveaus een onvolledig beeld van leesvaardigheid”* Klasse voor leraren, nummer 214, 2011^[3].

1.4.1.2 Oninteressante en onpersoonlijke lectuur.

Vervolgens lijkt de mentaliteit ‘Je leest graag of je leest niet graag. Punt.’ binnen het Vlaamse onderwijs sterk aanwezig. Leerlingen een lijst met verplichte boeken voorschotelen en vervolgens opdrachten hierover geven is een bekende methode. Een klassiek boekverslag blijft voor veel leerkrachten de ideale evaluatiemethode van het leesproces. Dit soort opdrachten duwt ongemotiveerde leerlingen enkel nog verder weg van het leesplezier. Ze ervaren de verplichte boeken als ‘te schools’ en te onpersoonlijk. Het zijn opdrachten die ze moeten doen om resultaten te behalen, niet omdat ze dit zelf willen of er iets uit bijleren. Vaak voeren ze deze opdrachten dan ook maar met minimale inspanning uit of kiezen ze zelfs voor bedrog zoals plagiaat. Dit gebrek aan inspelen op de leefwereld van de leerlingen in combinatie met dwangmatige opdrachten, lijkt één van de grootste redenen voor de demotivatie van leerlingen.^[4]

1. Leesteknik supertop, leesplezier superflop. (2011). Klasse, 211, pp. 20-23

3. Avi, domper op het leesplezier. (2011). Klasse, 214, pp. 36-38.

1.4.1.3 Een digitaliserende maatschappij.

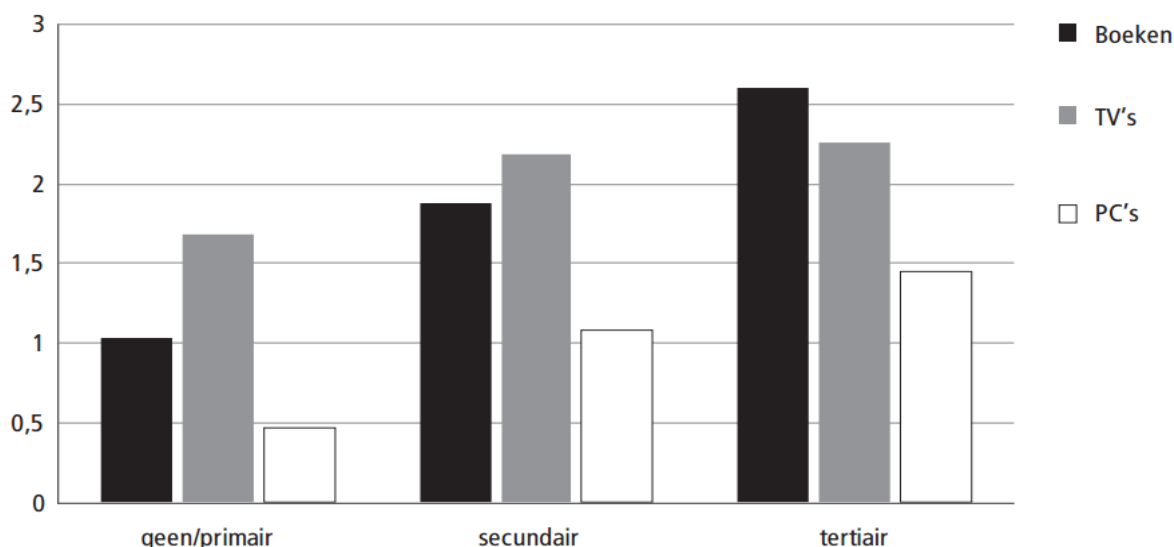
Nog een oorzaak voor het lage leesplezier is volgens het blad Klasse de digitalisering van de maatschappij. Jongeren komen op een steeds vroegere leeftijd in contact met allerlei technologische snuffjes. Spelen op een tablet, tv-kijken, online surfen of sms'en via de smartphone zijn stuk voor stuk activiteiten die de voorkeur krijgen boven het lezen van een boek. Vaak zijn ze met verschillende dingen tegelijkertijd bezig en gaat hun aandachtsspanne omlaag, waardoor het lezen van een boek als te vermoeiend wordt ervaren. De hersenen van jongeren hebben constante verschillende impulsen nodig die slechts kort de aandacht vragen. Lezen en de daar bijhorende lange concentratie bestempelen leerlingen als saai en onvoldoende actief. Bovendien is het in een wereld van 'liken' en 'sharen' volgens hen ook een asociale activiteit. Lezen doe je over het algemeen immers individueel. Hoewel een goed boek na het lezen tot een interessante discussie kan leiden, komt er weinig interactie tijdens de activiteit zelf aan bod.^[1] Deze digitalisering hoeft echter niet enkel negatieve effecten met zich mee te dragen. Hier komt deze thesis later op terug in het hoofdstuk 'Hoe zit het online leesgedrag van jongeren in elkaar?'.

1.4.1.4 Het thuisklimaat en de opvoeding rond lezen.

Een volgende factor in het leesplezier van de jongeren is de opvoeding rond lezen in de gezinscontext. Ouders die zelf dikwijls lezen en zo een positief rolmodel voor hun kinderen vormen, geven hun leesplezier vaak door aan hun kinderen. Wanneer ouders niet veel tijd besteden aan activiteiten rond lezen, beïnvloedt dit de leesattitude van hun kinderen negatief. Het onderwijsonderzoek van PISA toont aan dat ouders die regelmatig verhalen voorlezen aan hun kinderen een hogere leesmotivatie stimuleren. Deze positieve houding ten opzichte van lezen kan voor jongeren lezen omvormen tot een ontspannende hobby in plaats van een verplichte activiteit. Dit kan echter ook negatief kan werken wanneer het kind door de ouders onder druk wordt gezet om bepaalde boeken te lezen die hem of haar niet interesseren. De rol van de ouders is in principe vergelijkbaar met die van het onderwijs. Alles draait om een positieve benadering van het leesproces, zonder druk en met veel interessant leesmateriaal. Belangrijk voor het onderwijs is om zich bewust te zijn van het thuisklimaat van elke individuele leerling. Jongeren uit gezinnen in bepaalde milieus hebben misschien minder of meer leesmotivatie meegekregen van thuis uit en moeten dus juist extra of minder worden gemotiveerd en ondersteund op school.

4. *Je leest graag of niet. Punt.* (2011) Geraadpleegd op 14 augustus 2015, via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/cultuur%2Ben%2Bmedia/kunsten/1.1136553>

1. *Leestechiek supertop, leesplezier superflop.* (2011). Klasse, 211, pp. 20-23

De bovenstaande figuur geeft weer hoe het opleidingsniveau van de ouders de aangeboden media in het gezin kan beïnvloeden.

Kortom, het lage leesplezier van jongeren ligt aan een verscheidenheid van factoren. Voor veel jongeren is het een negatieve ervaring met lezen op jonge leeftijd die hen in een neerwaartse spiraal stuurt. Andere oorzaken zijn een te grote focus op technisch lezen, oninteressante en onpersoonlijke lectuur of een afleiding vanwege onze digitale maatschappij. De boodschap is dat de Vlaamse jongeren niet graag lezen en dat het onderwijs een grote rol kan spelen in het verhelpen van dit probleem ^[5].

1.4.2 Zijn er verschillen tussen de geslachten op vlak van lezen?

1.4.2.1 De vastgestelde verschillen tussen jongens en meisjes.

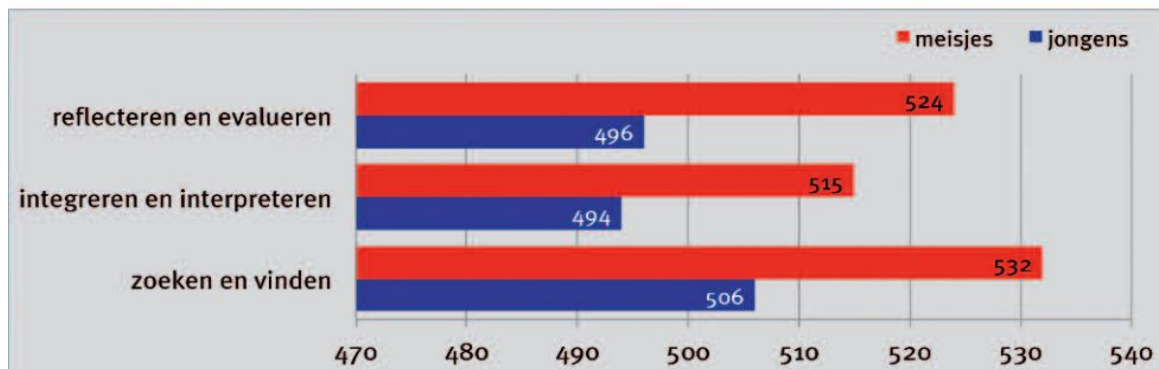
Mannen en vrouwen verschillen op diverse vlakken. Volgens zowel PISA als PIRLS blijkt dit niet anders te zijn op vlak van leesplezier, leesvaardigheid en het begrijpen van teksten. Bij alle drie deze gebieden trekken de jongens aan het kortste eind. Ze lezen niet alleen opvallend minder graag dan de meisjes, maar scoren significant lager op het leestechische gebied. Dit verschijnsel wordt de zogenaamde 'leeskloof' genoemd. ^[6]

Het niveauverschil tussen de geslachten ontstaat al erg vroeg. Vanaf het moment dat kinderen beginnen met leren lezen, lijken de meisjes het sneller en beter in de vingers te krijgen. Hun spelling en tekstbegrip is sterker en vier jaar later ze lopen gemiddeld één jaar voor op hun mannelijke tegenpolen. Deze kloof neemt nog meer toe met de jaren en op tienjarige leeftijd zijn de meeste meisjes bijna anderhalf keer beter in lezen dan jongens. Op vijftienjarige leeftijd stijgt dit cijfer naar 1,6 keer. Dit verschil uit zich in de uiteindelijke prestaties van de leerlingen. Doorheen hun hele schoolloopbaan presteren meisjes beter op alle gebieden van de leesvaardigheid. Dit houdt in dat ze zowel beter begrijpend, interpreterend en studerend lezen, dat ze vaardiger zijn in het opzoeken en verwerken van geschreven informatie en dat ze hoger presteren op gebied van technisch lezen en woordenschat. Voor een verdere verduidelijking, zie onderstaande afbeelding.

5. Notten, N. (2012). *Over ouders en leesopvoeding*. Delft: Eburon.

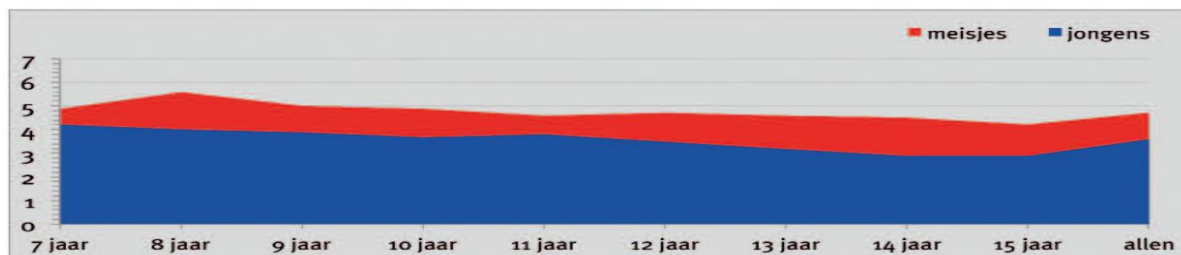
6. van den Eijnden, J. (2014). *Leesverschillen tussen jongens en meisjes: aangeboren of aangeleerd?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

[6]

Figuur 1: De leesvaardigheid van jongens en meisjes op 15-jarige leeftijd volgens PISA. [3]

Ook op vlak van leesgedrag is er een opmerkelijk verschil. Opnieuw nemen de meisjes hier de leiding. Ze lezen vaker uit vrije wil en lezen dus ook meer in hun vrije tijd, los van verplichtingen voor school. Volgens het onderzoek van Huysmans in 2013 lezen ze gemiddeld zes boeken meer per jaar dan jongens. Dit valt te linken aan hun positievere leesattitude en -motivatie. Volgens het PISA-onderzoek in 2010 groeien deze verschillen niet naarmate de kinderen ouder worden. Hoewel de leesmotivatie voor beide geslachten daalt tijdens de puberjaren, blijft het verschil tussen de geslachten stabiel. [6]

Figuur 2: Het leesplezier van jongens en meisjes naar leeftijd volgens PISA. [3]

Ten slotte hebben jongens en meisjes ook verschillende voorkeuren en drijfveren wanneer het op lezen aankomt. Meisjes grijpen eerder naar fictie en poëzie over romantiek en vriendschap, voor ontspanning en om hun gevoelens te uiten. Jongens zijn vaker gericht op informatieve non-fictie of stripboeken over sport, oorlog en science fiction. Zij willen hun emoties niet reguleren zoals de jongedames, maar zijn juist actief op zoek naar spanning en sensatie. Opvallend is dat zowel jongens als meisjes zich beter kunnen identificeren met een hoofdpersonage van hetzelfde geslacht, hoewel dit verschil het sterkste tot uiting komt bij de jongens. Zij kunnen zich veel beter inleven wanneer de protagonist ook een jongen is. [6]

1.4.2.2 De onderzochte verklaringen voor deze verschillen

Een eerste verklaring voor de eerder opgenoemde verschillen tussen jongens en meisjes zijn de voor de hand liggende biologische factoren. De wetenschappers Michael Gurian en Lenoard Sax hebben via wetenschappelijk onderzoek aangetoond dat meisjes leesvaardiger zijn dankzij een snellere ontwikkeling van bepaalde hersengebieden. [7] Deze gebieden zijn verantwoordelijk voor het verwerken van taal en geven de meisjes een groot voordeel ten opzichte van de jongens. Bij het vrouwelijke geslacht ontwikkelen deze structuren zich immers vier jaar eerder.

6. van den Eijnden, J. (2014). *Leesverschillen tussen jongens en meisjes: aangeboren of aangeleerd?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

7. Bakker, N. & Bolt, M. & van Dalen, G. & van den Eijnden, J. (2015). *De sekseklouf: hoe krijgen we jongens aan het lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

De pas later rijpe jongens worden dus eigenlijk te vroeg aangezet tot lezen, wat hun leeservaring negatief maakt en hun leesplezier aanzienlijk doet dalen. De biologische verschillen stoppen echter niet daar. Over het algemeen ontwikkelen vrouwelijke hersenen zich meer gericht op het verwerken en produceren van taal. Het onderzoek van Figarsky en Sidtis in 2012 toont aan dat vrouwen over een significant grotere corpus callosum beschikken. Dit deel van het brein verbindt de beide hersenhelften met elkaar om de communicatie te optimaliseren. Dankzij deze sterkere verbinding kunnen vrouwen vaak makkelijker informatie aan eerder opgedane kennis linken tijdens het lezen.^[7]

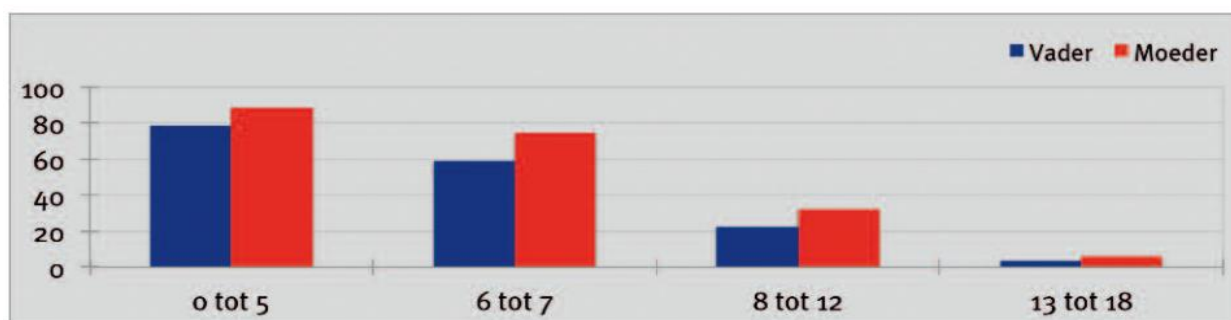
Als tweede verklaring wijzen onderzoekers naar de zogenaamde 'Theory of mind', het vermogen om zich in de schoenen van een ander te verplaatsen. De hiervoor verantwoordelijke hersengebieden zou bij meisjes sterker zijn ontwikkeld. Ze kunnen zich beter inleven in de emoties en gedachten van anderen. De link met lezen werd echter pas echt duidelijk toen het onderzoek van Mar in 2011 aanwees dat deze hersengebieden ook worden gebruikt voor het verwerken van verhalen. De verhoogde capaciteit voor empathie bij meisjes zorgt ervoor dat ze zich beter kunnen inleven of te laten meeslepen door een goed fictief verhaal. Zodoende hebben ze dus ook meer aanleg om meer leesplezier te ervaren bij zulke verhalen.^[7]

Of de verschillen puur te wijten zijn aan biologische factoren, is volgens sommige onderzoeken een stap te ver. Uit diverse recente onderzoeken zoals bijvoorbeeld die van Dr. Norman Doigde, Bruce Lipton en het onderzoek van Scientific American blijkt immers dat het brein ook wordt gevormd door externe invloeden. Dit noemen wetenschappers 'neuroplasticiteit'^[8], de elastische eigenschappen van de hersenen. Volgens deze onderzoeken zijn sommige hersenverschillen een gevolg van de interacties met de omgeving, in plaats van de oorzaak van het probleem. Zij wijten het zagezegde mannen- en vrouwenbrein aan bepaalde culturele stereotypes en verwachtingen. Zoals eerder bewezen door McGewown in 2012, beschouwt 69 procent van de mannen en 97 procent van de vrouwen lezen als een vrouwelijke activiteit. Deze vooroordelen tasten de visie van kinderen op jonge leeftijd al aan. Als jongens opgroeien met het idee dat lezen een hoofdzakelijk 'meisjesachtige' activiteit is, vermijden ze dit uit angst voor spot. Dat kinderen wel degelijk deze genderstereotiepe ideeën ontwikkelen, uit zich in onderzoek van Chapman in 2007.^[7]

De eerdergenoemde stereotypen uiten zich ook in het leesgedrag van volwassen mannen en vrouwen. Hoewel deze thesis zich focust op jongeren, is de rol van hun ouders en leerkrachten een laatste belangrijke factor in verband met het leesgedrag. Aangezien mannen ten gevolge van hun verminderd leesplezier als kind ook gemiddeld minder lezen dan vrouwen, geven ze dit door aan hun kinderen. De vicieuze cirkel herhaalt zich als het ware. Zo ondernemen vaders minder leesactiviteiten met hun kinderen dan moeders. Vanwege de stereotypen waarmee zij opgroeiden, hun verminderde leesplezier en lagere leesvaardigheid, zijn de vaders minder gemotiveerd om hun zonen aan te zetten tot lezen. Zoals jong geleerd, is het immers een activiteit voor vrouwen en meisjes.^[7]

7. Bakker, N. & Bolt, M. & van Dalen, G. & van den Eijnden, J. (2015). *De seksekloof: hoe krijgen we jongens aan het lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

8. Newberg, A. & Waldman, M. (2009). *Breakthrough findings from a leading neuroscientist*. New York: Ballantine Books.

Figuur 3: Voorleesfrequentie van ouders in procenten volgens PISA

1.4.2.3 Hoe kunnen we de lees kloof tussen jongens en meisjes aanpakken?

Jongens zijn dus slachtoffer van zowel biologische als omgevingsfactoren. Het is belangrijk om hier ook in het leesonderwijs aandacht aan te besteden. Uit het onderzoek over neuroplasticiteit blijkt immers dat omgeving en opvoeding een belangrijke rol kunnen spelen in het leesgedrag van jongens. Deze thesis beperkt zich puur tot wat het onderwijs kan doen om deze leesattitude in goede banen te leiden.

Het is belangrijk dat de leerkracht voor een passend leesaanbod zorgt. Alle jongeren, niet enkel jongens, hebben hier baat bij. Authentieke en aansprekende teksten, met de interesses van elk individu in het achterhoofd, kunnen een tiener over de streep trekken om een boek in handen te nemen. Voor de gedemotiveerde jongens is dit nog belangrijker dan voor de meisjes. Vaak krijgen ze uit hun opvoeding al de stereotypen over gender en lezen mee. Het is dus aan het onderwijs om hen zoveel mogelijk te motiveren met interessante onderwerpen die aansluiten op hun persoonlijke leefwereld. Avontuurlijke, spannende verhalen met een mannelijke protagonist of een informatief boek gelinkt aan hun interesses zijn de beste opties. Dit is echter wel een veralgemening. Elk kind is uiteindelijk verschillend en niet elke jongen zal zich aangetrokken voelen tot deze 'typisch mannelijke' lectuur. Belangrijk is dat er ingespeeld wordt op de individuele noden van elke tiener. Deze aanpak geldt net zo goed voor het andere geslacht. Niemand heeft immers baat bij het bekrachtigen van genderstereotypen. Deze mogen wel in achtung worden genomen, een stereotiep heeft immers altijd een kern van waarheid, maar ze zijn niet de pure waarheid.^[7]

1.4.3 Hoe zit het online leesgedrag van Vlaamse jongeren in elkaar?

1.4.3.1 De jonge digitale leeswereld

Jongeren op straat met de smartphone in de hand zijn in de moderne Vlaamse maatschappij eerder de norm dan uitzondering. Leerlingen lezen steeds meer online in de vorm van tweets, Wikipedia-artikelen, Facebookberichten, sms'jes enzoverder. Of dit valt onder 'dieplezen', het intensief opgaan in lectuur, werd onder andere onderzocht door Self in 2014. Dat online lectuur vaak overladen is met pushberichten, hyperlinks en reclame, schept zorgen over de concentratie van de jonge lezers. De digitale wereld zou de lezers eerder omvormen tot machines, gericht op snel en oppervlakkig informatie verzamelen, in plaats van kritisch reflecteren over wat er daadwerkelijk staat geschreven. Of dit effectief ook zo is, valt voorlopig nog niet met absolute zekerheid te zeggen. De digitale leeswereld is nog relatief jong en geheimzinnig. Dit is een voorlopige schets van het al verrichte onderzoek.^[9]

7. Bakker, N. & Bolt, M. & van Dalen, G. & van den Eijnden, J. (2015). *De sekse kloof: hoe krijgen we jongens aan het lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

9. Bakker, N. (2016). *Digitaal lezen, anders lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

1.4.3.2 Vlaamse jongeren en e-readers.

Uit onder andere een artikel van De Standaard, uit 2014, blijkt dat de gemiddelde Vlaming niet erg happig is op de zogenaamde e-reader. Vergeleken met bijvoorbeeld Nederland, waar dit digitale snufje in populariteit toeneemt, vlogen er in 2014 slechts 99.000 Nederlandstalige e-boeken over de digitale toonbank. Op het eerste zicht lijkt dit misschien nog een aardig aantal. Het bleek echter dat er zo'n 33.000 Nederlandse titels beschikbaar zijn. Gemiddeld dus maar drie aankopen van elk boek. Ook volgens de Vlaamse schrijver Tom Lanoye zorgt de e-reader voorlopig voor weinig concurrentie op de markt. Hoewel dit volgens hem in de toekomst wel zal veranderen, overheerst voorlopig het traditionele boek en is er weinig onderzoek over de Vlamingen die wel een e-reader bezitten. In Nederland is volgens Stichting Lezen de e-reader voornamelijk een 'bejaardengadget' dat meestal door de oudere generatie wordt gebruikt. Conclusie, over Vlaamse jongeren en e-readers is nog geen significant onderzoek uitgevoerd.^[10]

1.4.3.3 Mogelijke voordelen van online lezen.

Het Nederlandse onderzoek van de Stichting Lezen haalt enkele positieve aspecten aan van digitaal lezen. Zo kunnen voor jongeren met dyslexie de vele aanpassingsmogelijkheden van digitale lectuur voordelig werken. Ze kunnen dikwijls de tekstgrootte aanpassen, het lettertype veranderen, de lichtbron instellen of zelfs de klassiek witte achtergrond omruilen voor een donkere optie met een zachte witte tekst. Dyslectici zouden volgens het onderzoek van Schneps dankzij deze opties een tekst sneller kunnen lezen en begrijpen. Vervolgens trekt het digitale leesplatform ook een wereld van interactiviteit open voor de jongeren. Dit komt voornamelijk naar voren in de vorm van 'interactief lezen', een manier van lezen waarbij de lezer als het ware zelf beslist hoe het verhaal verloopt door het maken van keuzes en het communiceren met de personages. Deze nog zeer nieuwe leesmethode wordt vooral toegepast in spelletjes onder de naam van 'Interactive visual novels'. In het Vlaamse onderwijs is hier geen uitgebreid of betrouwbaar onderzoek over te vinden. Hierop wordt in het praktische gedeelte van deze bachelorproef teruggekomen.^[9]

1.4.3.4 Jongeren en hun houding tegenover multimedia.

Hoewel het onderzoek over Vlaamse jongeren en online lezen bijzonder beperkt is, valt het niet te ontkennen dat tieners steeds meer bezig zijn met multimedia en allerlei vormen van online sociale netwerken. Diverse artikelen zoals 'Jongeren zijn dol op Snapchat' van het Centrum Mediawijsheid en het grootschalige onderzoek van het OVIO wijzen erop dat multimedia één van de grootste bezigheden van jongeren vormt. Aangezien in het leesonderwijs inspelen op de leefwereld voor positieve resultaten zorgt, is het misschien geen slecht idee om deze digitale snufjes bij het lezen te betrekken. Het artikel 'Henna op je tablet' uit De Standaard geeft een voorbeeld van hoe jongeren gefascineerd bezig zijn met traditionele lectuur, simpelweg omdat ze dit lezen op een tablet en omdat het verhaal interactiever wordt gemaakt met hyperlinks. Deze interesse in alles wat digitaal is, kan dus eventueel op een positieve manier worden ingezet binnen het leesonderwijs. Over het zogenaamde 'digitaal lezen' in het Vlaamse onderwijs, zijn echter nog weinig tot geen betrouwbare bronnen beschikbaar.^[11]

9. Bakker, N. (2016). *Digitaal lezen, anders lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

10. Deckmyn, D. (2014, 12 augustus). Waarom de Vlaming geen e-boeken lust. *De Standaard*, pp.10. Geraadpleegd op 20 april 2016, via http://www.standaard.be/cnt/dmf20140811_01213793

11. Vandercammen, M. (2011). *Jongeren en vrijetijdsbesteding*. [PowerPoint]. Geraadpleegd op 20 april 2016 via, http://www.go.be/sites/portaal_nieuw/subsites/Onderwijsinfotheek/InfotheekGO/Attenderingen/Documents/vrijetijdsbesteding.pdf

1.4.4 Wat is het verschil tussen het Vlaamse en het Finse leesonderwijs?

Masterstudente Lynn Moerenhout legt de oorzaak van de Vlaamse PISA-resultaten wat betreft leesplezier bij de educatieve aanpak van het onderwijs in Vlaanderen. Ze verwijst naar Finland, het enige Europese land dat de hoge score van Vlaamse leerlingen op vlak van leesvaardigheid evenaart en zelfs met een paar percent overstijgt. Het Finse onderwijs weet echter ook hoog te scoren op leesplezier. In 2000 verklaarde 41% procent van de Finse scholieren dat lezen tot één van hun favoriete hobby's behoort. Deze resultaten bleken volledig onafhankelijk te zijn van de sociaal-economische achtergrond van leerlingen. Welke methodes gebruikt Finland dan in haar onderwijsbeleid? Wat kan Vlaanderen ervan leren?

Een eerste verschil is dat Finse leerlingen vaak zelf hun eigen lectuur kiezen, in tegenstelling tot de Vlaamse.^[5] Ze kiezen hun boeken puur gebaseerd op hun eigen voorkennis en interesses. Daarnaast is het aanbod ook veel gevarieerder in vergelijking met de klassieke Vlaamse boekenlijst. Finse leerkrachten spelen in op de trends en bezigheden van de jongeren. De innerlijke wereld van de leerling staat centraal.

Een volgend belangrijk verschil met Vlaanderen is de attitude van het onderwijzend personeel. Leerlingen lieten via de PISA-resultaten immers weten dat ze hun leesplezier linkten aan de gemotiveerde houding van hun leerkrachten. Finnen hechten sowieso veel belang aan het lerarenberoep. Lesgeven zonder masterdiploma is uit den boze en zelfs met zo'n diploma komen enkel de meest gemotiveerde en creatieve mensen voor de klas te staan.

Ten slotte is de gehele aanpak van het onderwijs in Finland ook anders dan die van Vlaanderen. Finse leerlingen kiezen pas op zestienjarige leeftijd een studierichting. Tot die tijd zitten alle leerlingen van alle niveaus bij elkaar.^[6] Het proces dat de leerling doormaakt wordt geëvalueerd, het resultaat niet. De focus ligt op het individueel leertraject van elke leerling. Persoonlijke begeleiding is in Finland dan ook eerder regel dan uitzondering. Dankzij dit intensieve contact met elke leerling liggen de resultaten hoog, zijn er veel minder zittenblijvers en is er over het algemeen meer schoolplezier.

Hoewel Vlaanderen het Finse model niet volledig kan overnemen, zou het wel als inspiratie kunnen dienen. Principes zoals keuzevrijheid, inspelen op de leefwereld en met enthousiasme voor de klas staan komen immers steeds meer aan bod binnen de vernieuwde lerarenopleidingen. Het Vlaamse onderwijs is dus al op de goede weg en kan deze didactische principes best nog meer integreren.^[12]

12. Moerenhout, L. (2013). *Bevorderen van het leesplezier bij leerlingen van het Vlaamse onderwijs*. Geraadpleegd op 12 augustus 2015, via <http://www.scriptiebank.be/sites/default/files/webform/scriptie/Bevorderen%20van%20het%20leesplezier%20bij%20leerlingen%20in%20het%20Vlaamse%20onderwijs%20-%20Lynn%20Moerenhout.pdf>

1.5 Besluit voor de probleemaanpak

Uit de literatuurstudie blijkt dat de klassieke aanpak rond lezen in het onderwijs voor veel leerlingen niet meer werkt. De individuele behoeftes van leerlingen komen steeds centraler te staan, voor lezen is dit niet anders. Er is nood aan een uitgebreidere keuzevrijheid, een waaier aan gevarieerde lectuur, een integratie van moderne multimedia en een grotere focus op leesmotivatie in plaats van prestatie.

In mijn ontwerponderzoek wens ik al deze elementen te benutten in de vorm van een paar praktische proeven. Ik zal een Engelse leesclub opstarten in de Provinciale Middenschool Diepenbeek waarin het effect van keuzevrijheid en de integratie van digitale middelen zal worden getest. Daarnaast geef ik in dezelfde school ook een lesweek, opgebouwd uit twee lessen Engels, gefocust op actieve werkvormen rond lezen. Aangezien uit mijn literatuurstudie bleek dat er nog erg weinig onderzoek is gedaan over het digitale leesgedrag van jongeren, wens ik zoveel mogelijk ICT te integreren in zowel de lessen als de leesclub.

Tijdens mijn verkennend onderzoek heb ik opgemerkt dat er bijzonder weinig beschikbare bronnen zijn rond het ondersteunen van het leesproces in een vreemde taal. Vanwege mijn eigen beperking tot de vakken Nederlands en Engels, zal mijn praktisch onderzoek zich focussen op de Engelse taal. Het doel van deze thesis is echter om materiaal te ontwikkelen dat toepasbaar is op alle talen. Gedurende de leesclub en de lesweek zal ik technieken uittesten die een vreemde taal toegankelijk maken.

Ten slotte wil ik dat deze thesis een bijdrage kan zijn voor mijn medeleerkrachten. Al het materiaal, de werkvormen en interessante bronnen die ik tijdens mijn ontwerponderzoek verzamel, plaats ik op een zelfgemaakte website. Ik hoop dat ik op deze manier de weg naar een nieuwe aanpak rond lezen toegankelijker kan maken.

2 Het ontwerponderzoek

Dit hoofdstuk gaat dieper in op het praktische gedeelte van het onderzoek. Het betreft het ontwikkelen van materialen, het afnemen van enquêtes en het uitvoeren van diverse actieve werkvormen in de praktijk.

2.1 Ontwerponderzoeksvragen

Uit het verkennend onderzoek bleek dat er nood is aan een meer gedifferentieerde aanpak van het leesproces van de leerlingen. Passieve werkvormen moeten plaats maken voor activiteit en interactie. Het doel hiervan is om de leesmotivatie en het leesplezier te doen toenemen. Vervolgens is er extra onderzoek nodig naar hoe de anderstalige lectuur toegankelijker kan worden gemaakt voor leerlingen, aangezien de vreemde taal voor een extra drempel zorgt.

De literatuurstudie gaf ook aan dat er erg weinig onderzoek is gedaan naar het digitale leesgedrag van jongeren. Om hier een beter beeld van te krijgen, neem ik een enquête af bij mijn doelgroep, de leerlingen van de Provinciale Middenschool in Diepenbeek. Via diverse vragen tracht ik te achterhalen of de jongeren vaker en liever online lezen dan op de klassieke manier.

Ten slotte tracht ik met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan de onderwijsgemeenschap. Ik wil leerkrachten bijstaan in het verzamelen van nieuwe motiverende werkvormen om de leesmotivatie van hun leerlingen te bevorderen.

Vertrekpunt: een probleemoplossende vraag

Hoe zet je als leerkracht leerlingen aan tot lezen in een vreemde taal?

Ontwerponderzoek: praktijk

Onderzoekende vraag:

Welke werkvormen bevorderen de leesmotivatie van de leerlingen?

Onderzoekende vraag:

Hoe maak je anderstalige lectuur toegankelijker voor de leerlingen?

Onderzoekende vraag:

Hoe zit het digitale leesgedrag van de leerlingen van de Provinciale Middenschool in Diepenbeek in elkaar?

Onderzoekende vraag:

Hoe help ik leerkrachten bij het verzamelen van nieuwe motiverende werkvormen?

2.2 Onderzoeksplan

Het praktijkonderzoek beperkt zich tot de eerste graad van het secundair onderwijs in de Provinciale Middelbare School Diepenbeek. Deze doelgroep krijgt de voorkeur vanwege de cruciale leeftijd. In de literatuurstudie blijkt immers dat de meeste jongeren hun leesmotivatie verliezen aan de start van het secundair onderwijs.

Aangezien er maar een beperkte doelgroep deelneemt aan het onderzoek, focust het zich op slechts één vreemde taal, het Engels. De afnemer van de praktijktesten is immers opgeleid om in deze taal les te geven.

De twee onderzoekende vragen over werkvormen en het toegankelijker maken van anderstalige lectuur, worden onderzocht aan de hand van een leesclub en een lesweek rond lezen. De leesclub gaat begin februari 2016 van start. Leerlingen worden hiervoor warm gemaakt met de hulp van affiches, folders en mondelinge informatiemomenten op de school. Deze club zal uiteindelijk verscheidene actieve werkvormen in de praktijk brengen en trachten anderstalige boeken toegankelijker te maken. De volgende praktijktest doet zich voor in de vorm van een lesweek over lezen in het eerste jaar Engels.

Naast de leesclub en de lessen is er sprake van twee enquêtes. De eerste probeert duidelijkheid te scheppen in de online leeswereld van de leerlingen van het PMD. De tweede dient als een vorm van reflectie voor de leerlingen over de toegepaste actieve werkvormen rond lezen.

Ten slotte zal al het verzamelde en geteste materiaal van het ontwerponderzoek worden geplaatst op een zelfgemaakte website. Op die manier tracht deze thesis vernieuwende en interessante werkvormen rond lezen te delen met medeleerkrachten.

2.3 Producten van dataverzameling

2.3.1 Enquête 1: De digitale leeswereld

Aangezien er over de digitale leeswereld van jongeren weinig bekend is, tracht de volgende enquête hier enigszins wat duidelijkheid in te scheppen. Omdat er slechts één onderzoekster is, is het doelpubliek beperkt tot de leerlingen waar zij rechtstreeks mee in contact komt. Dit gaat over drieëndertig leerlingen uit het eerste jaar secundair onderwijs.

Deze enquête wordt aan het begin van de eerste les uit de lesweek over lezen online afgenomen met behulp van de website 'Enquêt maken'. Er is sprake van vijf vragen (zie bijlage 1). Sommige vragen richten zich op de algemene leesgewoontes terwijl andere zich specifiek richten op het digitale leesgedrag. Het uiteindelijke einddoel is om traditioneel en digitaal lezen met elkaar te vergelijken.

2.3.2 Enquête 2: Reflectie over interactive reading

Interactive reading is een werkvorm waar zeer weinig informatie over beschikbaar is in België. Om uit te testen of deze manier van lezen ook effectief het leesplezier van de leerlingen doet stijgen, treedt de tweede enquête op als een reflectie. Deze bestaat uit twee simpele vragen, vinden ze interactive reading leuker dan normaal lezen en willen ze deze werkvorm vaker zien in het klaslokaal (zie bijlage 2).

2.4 Uitgewerkte materialen

2.4.1 De Engelse leesclub

In het kader van dit onderzoek wordt vanaf maandag 8 februari 2016 een wekelijkse Engelse leesclub georganiseerd in de Provinciale Middenschool te Diepenbeek. Het is aan de leerlingen om tijdens de middagpauze hieraan deel te nemen. Om hen hiervoor te motiveren, vindt er een publiciteitscampagne plaats. Reeds in januari worden er posters opgehangen in de hele school (zie bijlage 3) om de leerlingen op de hoogte te brengen van het project. Een week voor de start, gaat de onderzoekster langs in alle klassen van de eerste graad om hen uit te nodigen en verdere informatie te bieden in de vorm van folders (zie bijlage 4).

Een moment uit de leesclub.

Voor elke sessie is er slechts twintig minuten voorzien. De leerlingen moeten eerst verplicht in de refter hun middageten nuttigen, vooraleer ze zich naar de club mogen begeven. Om deze beperkte tijd zo efficiënt mogelijk te gebruiken, zijn alle activiteiten op zelfstandige basis. De leerlingen kiezen zelf wat ze doen, of ze het alleen of in groep doen en met welk boek of stripboek ze de activiteit willen uitvoeren. Via deze zelfstandige manier van werken, is er genoeg mogelijkheid tot differentiatie. Er worden zes werkvormen voorzien, sommigen via iPads, anderen in de vorm van werkbladen. De leerlingen kiezen een activiteit aan de hand van stappenplannen die achteraan de klas op het prikbord hangen.

De leesclub draait puur rond het verhogen van het leesplezier. Onbewust zijn de leerlingen echter ook bezig met het versterken van hun Engelse taalvaardigheden. Soms is dit simpelweg beperkt tot het uitbreiden van de passieve woordenschat. Tijdens andere lessen zijn de leerlingen actief bezig met het schrijven van bepaalde zinsstructuren of is er sprake van een speelse uitdaging om nieuwe woorden te leren.

2.4.1.1 Anderstalige lectuur toegankelijk maken

In de bacheloropleiding leerkracht secundair onderwijs aan PXL, leren beginnende leerkrachten over 'taalontwikkelen lesgeven' en 'taalsteun'. Één van de basisonderdelen van een goede talige ondersteuning is het selecteren van geschikt materiaal voor de specifieke leerlingengroep. Al het beschikbare materiaal in de Engelse leesclub is dan ook gesorteerd op moeilijkheidsgraad en interesses. Van stripverhaal naar graphic novel tot dikke romans, er is voor iedereen wat wils. Dit maakt de stap naar een andere taal al iets minder groot. In totaal zijn er zeker meer dan honderdvijftig verschillende boeken en strips aanwezig in de leesclub. Het grootste deel is door de school zelf beschikbaar gesteld. Elke week zijn er echter een tiental nieuwe boeken die de externe onderzoekster meebrengt. Om het element van keuzevrijheid te benadrukken, kunnen de leerlingen titels van nieuwe boeken en strips suggereren. Visuele ondersteuning bij nieuwe woordenschat kan het leerproces vergemakkelijken voor taalzwakkere leerlingen. Om op dit aspect van de taalsteun in te spelen, stelt de onderzoekster iPads ter beschikking om onbekende woorden in te geven bij Google afbeeldingen. Dit is een iets minder directe manier dan het rechtstreekse vertalen. Daarbij is het bewezen dat via visuele ondersteuning het nieuwe woord beter wordt onthouden. De leerlingen koppelen het woord aan een afbeelding, in plaats van een lange definitie.

Woordenboeken en online vertalers kunnen gebruikt worden wanneer leerlingen een abstract woord, dat niet of moeilijk visueel kan worden weergegeven, niet begrijpen. De meest bekende vertaler is Googlevertalen. Omdat een woord vaak meerdere vertalingen heeft, is het belangrijk dat de leerkracht waakzaam blijft wanneer leerlingen deze methode gebruiken. Om de leerlingen hierbij te begeleiden, ontvangen ze het stappenplan 'Help, I don't understand!' (zie bijlage 5).

Kortom, materiaal op het juiste niveau dat inspeelt op de interesses, samen met de juiste ondersteunende middelen, zijn simpele manieren om die stap naar een andere taal toch net iets makkelijker te maken.

2.4.1.2 Werkvorm 1: co-reading

Co-reading is vergelijkbaar met de traditionele leeskring, maar slechts twee of drie leerlingen bespreken hetzelfde boek. Aangezien elke sessie slechts twintig minuten duurt en omdat leerlingen dikwijls voor verschillende boeken kiezen, is deze activiteit enkel geldig voor bijvoorbeeld vrienden die graag samen willen lezen. Het is een manier om een sociaal aspect toe te voegen aan het leesproces.

Werkwijze

- 1) Voorbereiding:
De leerlingen lezen het stappenplan op het prikbord (zie bijlage 6) en kiezen in duo's of trio's een boek dat ze samen willen lezen. Ze vragen de leerkracht om een timer aan te zetten.
- 2) Uitvoering:
Het paar of trio bepaalt wie welke rol op zich zal nemen. Minstens één leerling leest luidop voor als verteller. Leerlingen kunnen dit ook afwisselen of rollen van verschillende personages op zich nemen. Op deze manier wordt de Engelse uitspraak geoefend. Het is belangrijk dat leerlingen elkaar controleren en dat de leerkracht in de buurt blijft. Deze activiteit vereist immers de meeste begeleiding.
- 3) Afronding:
Tijdens de laatste vijf minuten meldt de leerkracht dat het tijd is voor de leeskring. De leerlingen bespreken wat ze van het verhaal vonden en of ze het graag tijdens de volgende sessie verder willen lezen. Om de conversatie vlotter te laten verlopen, kunnen ze gebruik maken van de vragenlijst (zie bijlage 7).

Twee vriendinnen lezen samen in de leesclub.

2.4.1.3 Werkvorm 2: comic creator

Het uitgangspunt van de leesclub is keuzevrijheid en diversiteit. Lezen gaat immers veel verder dan enkel traditionele boeken. Om jongeren met een interesse voor strips aan te trekken, heeft de onderzoekster verschillende stripboeken van de Marvel collectie beschikbaar gesteld. De bijhorende activiteit bestaat uit de iPad tool "Create your own comic" (zie bijlage 8). Leerlingen kunnen hier hun eigen twist geven aan de gelezen strip door een alternatieve scene of alternatief einde te ontwerpen. Deze werkvorm speelt in op de creativiteit en laat de leerlingen onbewust bezig zijn met de Engelse schrijfvvaardigheid.

Werkwijze

- 1) Voorbereiding:
De leerling leest het stappenplan op het prikbord (zie bijlage 9) en kiest vervolgens een strip uit om te lezen. Hij vraagt de leerkracht om een iPad voor hem te voorzien.
- 2) Uitvoering:
De leerling leest zijn strip en bepaalt zelf bij welke scene hij graag een alternatieve scene wil uitwerken. Het kan zijn dat dit nog niet tijdens de eerste sessie gebeurt en dat de leerling de strip liever eerst uitleest, de leerling heeft hier de vrije keuze. Wanneer de leerling een eigen verhaal heeft ontworpen, kan dit worden gepubliceerd (zie bijlage 10 voor een exemplaar gemaakt door een leerling) voor het publiek en kunnen medeleerlingen en de leerkracht dit lezen. Indien de leerling dit liever niet doet, kan hij het enkel voor zichzelf bewaren.
- 3) Afronding:
De alternatieve scene kan worden gepresenteerd en besproken. Andere leerlingen kunnen berichten nalaten op de strip van de leerling.

Een leerling die dol is op stripboeken.

2.4.1.4 Werkvorm 3: interactive graphic novel

Interactive reading of interactief lezen is een vorm van lezen waarbij het verhaal op één of meerdere manieren in interactie gaat met de lezer. Zo kan deze bijvoorbeeld keuzes maken die het plot beïnvloeden of kan de lezer worden uitgenodigd om zijn mening over iets te geven aan de hand van links in het verhaal zelf.

In de leesclub zijn verschillende interactive novels beschikbaar over variërende thema's. In deze novels neemt de leerling de rol van het hoofdpersonage op zich en beslist hij zelf aan de hand van keuzes hoe het verhaal verder verloopt.

Deze manier van werken tracht de leerling meer te betrekken bij het verhaal, aangezien ze zelf beslissen wat er gebeurt. Het is tevens ook een actievere manier van lezen voor de leerlingen die zich niet aangesproken voelen door het eerder passieve traditioneel lezen.

Een voordeel van de graphic novel is dat dit een manier is om de visuele lezer aan te trekken. Zeker voor de leerlingen die zich niet aangetrokken door grote hoeveelheden tekst, is dit een geschikt alternatief.

Werkwijze

- 1) Voorbereiding:
De leerling leest het stappenplan op het prikbord (zie bijlage 11) en leest daarna de korte inhoud van de verschillende beschikbare interactive graphic novels. Hij maakt een keuze en vraagt vervolgens aan de leerkracht om het verhaal voor hem te openen op de iPad.
- 2) Uitvoering:
De leerkracht legt kort uit hoe het systeem werkt en laat de leerlingen verder zelfstandig werken. Leerlingen mogen op hun eigen tempo zelfstandig of in duo's het verhaal lezen. Ze kunnen verder lezen door ergens op het scherm te klikken. Wanneer ze een keuze kunnen maken, kunnen ze hier ook op klikken (voor een voorbeeld, zie bijlage 12).

Dankzij het keuze element zijn ze onbewust erg met de taal bezig aangezien ze de keuzes goed moeten begrijpen om te beslissen hoe het verhaal verder gaat.

3) Afronding:

Indien de leerlingen niet klaar zijn met hun verhaal, kan het proces worden opgeslagen op de iPad. De leerkracht noteert de code die de leerlingen tijdens de volgende sessie moeten invullen om verder te gaan met hun verhaal.

2.4.1.5 Werkvorm 4: interactive fiction

Interactive fiction is zoals de naam al zegt, interactieve fictie. Deze werkvorm neemt de traditionele roman en voegt er een interactief element aan toe. In de leesclub zijn twee varianten van deze werkvorm aanwezig.

De eerste variant valt sterk te vergelijken met de interactive graphic novel. Via de website "Inklewriter" krijgt de leerling de keuze uit verschillende verhalen waar hij via keuzes zelf beslist hoe het verhaal verloopt. Hoewel het element van visuele ondersteuning hier ontbreekt, is dit een prima manier van lezen voor de taalsterkere leerling die eerder naar traditionele boeken neigt.

Vervolgens is er de tweede variant die een nog grotere uitdaging biedt. Deze werkvorm valt enkel aan te raden voor de sterkere leerlingen die graag een uitdaging willen. In deze manier van werken speelt de leerling letterlijk de rol van het hoofdpersonage. Hij of zij schrijft zelf commando's die het hoofdpersonage moet opvolgen. Het online programma schrijft zelf automatisch, gebaseerd op het commando van de leerling, het volgende hoofdstuk. De leerling mag schrijven wat hij wil, op die manier zijn de mogelijkheden eindeloos. Zo heeft iedereen een compleet gepersonaliseerde variant van het verhaal. Dit is tevens ook een manier om 'the imperative' onbewust in te oefenen.

Om de leerlingen te begeleiden, zijn er voor beide varianten handleidingen beschikbaar. Ook voor de leerkracht is er een handleiding voorzien voor de tweede variant (zie bijlage 16).

Werkwijze

1) Voorbereiding:

De leerling leest het stappenplan op het prikbord (zie bijlage 13) en kiest daarna één van de twee varianten van de werkvorm uit. Hij vraagt een iPad aan de leerkracht. Afhankelijk van de gekozen variant, ontvangt de leerling een handleiding (zie bijlage 14 en 15).

2) Uitvoering:

Net zoals bij de interactive graphic novel, zijn er geen werkbladen aan deze opdracht gekoppeld. De leerlingen houden zich voornamelijk bezig met het lezen van de verhalen op hun eigen tempo. Bij deze werkvorm is het belangrijk dat ze zeker goed met woordenboeken, Google afbeeldingen en online vertaalmachines kunnen werken vanwege de grote hoeveelheid tekst.

Bij de tweede variant komt de leerkracht regelmatig controleren en tips geven om verder te vorderen in het verhaal. Hij ondersteunt de leerling ook bij het noteren van de correcte schrijfwijze.

3) Afronding:

Indien de leerling niet klaar is met het verhaal, noteert de leerkracht waar de leerling precies was gebleven.

2.4.1.6 Werkvorm 5: animated comics

Leerlingen die geen behoefte hebben aan het interactieve element maar die een normale strip te passief vinden, kunnen werken met geanimeerde stripverhalen. Deze stripverhalen hebben diverse animaties en bijhorende geluidseffecten. Het is de bedoeling dat de leerlingen het gevoel hebben dat ze een film bekijken, maar toch bezig zijn met lezen in het Engels.

Twee leerlingen amuseren zich met een animated comic.

Werkwijze

- 1) Voorbereiding:
De leerling leest het stappenplan op het prikbord (zie bijlage 17) en kiest daarna één van de beschikbare strips.
- 2) Uitvoering:
Er zijn geen verdere activiteiten gekoppeld aan deze werkvorm. Leerlingen kunnen gewoon individueel of in duo's genieten van het stripverhaal.
- 3) Afronding:
Indien de leerlingen niet klaar zijn met hun verhaal, noteert de leerkracht de pagina waar de leerlingen zijn geëindigd.

2.4.1.7 Werkvorm 6: audiobooks

Uit de literatuurstudie bleek al dat voorlezen een positieve invloed heeft op de beginnende lezer. Om de stap naar een andere taal te vergemakkelijken kunnen luisterboeken volgens het Makkelijk Lezen Plein^[13] zeer positief werken. Deze werkvorm tracht deze stelling uit te testen door verschillende audiobooks beschikbaar te stellen. De beschikbare audiobooks zijn gebaseerd op de aanwezige boeken in de leesclub. Voornamelijk de dikkere boeken worden via deze manier aangeboden (zie bijlage 19).

Werkwijze

- 1) Voorbereiding:
De leerling leest de uitleg op het prikbord (zie bijlage 18) en kiest vervolgens een audiobook uit.
- 2) Uitvoering:
De leerling luistert en leest het audiobook op zijn eigen tempo.
- 3) Afronding:
Indien de leerlingen niet klaar zijn met hun verhaal, noteert de leerkracht het tijdstip van de video waar de leerlingen zijn geëindigd.

2.4.2 Lessen rond lezen

Voor dit onderzoek vinden op 12 en 19 mei twee lessen plaats gericht op het verhogen van de leesmotivatie. Deze lessen worden in twee verschillende klassen van het eerste jaar in de A-stroom gegeven. Beide groepen hebben wekelijks één uur Engels maar zijn enorm gevarieerd op vlak van niveau. Sommigen zijn al aardig taalvaardig in het Engels terwijl anderen moeite hebben met de basis. De meeste leerlingen hebben echter wel gemeen dat ze niet graag lezen. Tijdens deze lessen is het de bedoeling om dit laatste te veranderen en tegelijkertijd hun kennis van het Engels uit te breiden. Het gaat over één klasgroep van zessentwintig leerlingen en een kleinere groep van elf.

13, Gesproken boeken in een vreemde taal. (2011) Geraadpleegd op 10 juni 2016, via

<http://www.makkelijklezenplein.be/jongeren/hulpmiddelen/vreemde-talen/gesproken-boeken-in-vreemde-taal>

Lesweek rond lezen, Provinciale Middelbare School Diepenbeek		
Engels, 1ste graad		
datum	lesonderwerp	lesuur, klas, leerlingen
dinsdag 12 mei 2016	Les 1: Interactive reading “Lamb to the slaughter”	1 ^{ste} lesuur: 1ad, 26 leerlingen 4 ^{de} lesuur: 1ac, 11 leerlingen
donderdag 19 mei 2016	Les 2: Interactive reading individuele keuze	1 ^{ste} lesuur: 1ad, 26 leerlingen 4 ^{de} lesuur: 1ac, 11 leerlingen

Net zoals de leesclub, baseren deze lessen zich voornamelijk op zelfstandig werk. De leerkracht heeft de rol van begeleider en coach en helpt waar nodig. Elke leerling werkt op zijn of haar tempo en kan kiezen hoeveel ondersteuning hij of zij nodig heeft.

Beide lessen draaien rond het thema ‘interactive reading’, een vorm van lezen die interactiviteit aan de lezer biedt. Zo maakt de lezer bijvoorbeeld keuzes die het verhaal beïnvloeden of krijgt hij tijdens het lezen vragen die hem uitdagen en meer betrekken bij de plot. Voor elke les zijn diverse werkbladen opgesteld die de leerlingen begeleiden bij hun zelfstandige avontuur.

2.4.2.1 Les 1: Interactive reading “Lamb to the slaughter”

In deze eerste les staat voornamelijk de introductie van het concept van interactive reading centraal. Om dit allemaal vlot te laten verlopen, is er een interactive graphic novel opgesteld die precies aangepast is aan het niveau van de leerlingen. Ze werken allemaal aan hetzelfde verhaal zodat ze vertrouwd raken met deze manier van werken. Leerlingen die deelgenomen hebben aan de leesclub, kunnen hier mogelijk sneller mee overweg.

De novel is gebaseerd op het kortverhaal “Lamb to the slaughter”, geschreven door Roald Dahl. Het oorspronkelijke verhaal is aangepast om meer interactiviteit aan de lezer te bieden. In deze versie wordt er naar de plot gekeken vanuit het standpunt van de lezer die de rol van detective aanneemt. Het verhaal vertrekt vanuit een moordmysterie dat de leerlingen moeten oplossen. Er zijn verschillende verdachten die moeten worden ondervraagd. Een leerling kiest zelf welk personage hij eerst ondervraagt. Doorheen het verhaal worden er regelmatig vragen gesteld over het moordwapen of over de mogelijke moordenaar. Leerlingen kunnen hierop reageren via polls en via de website ‘Padlet’. In het verhaal staan verschillende oranje woorden waarvan de leerlingen de betekenis moeten achterhalen. Ze mogen hiervoor gebruik maken van woordenboeken en online tools zoals Google vertalen. Dit gebeurt natuurlijk wel onder het waakzaam oog van de leerkracht aangezien zulke methodes niet altijd honderd procent betrouwbaar zijn.

Deze interactieve manier van werken probeert de leerlingen meer te betrekken bij het verhaal. Leerlingen nemen tijdens het verhaal notities zoals een echte detective dat zou doen. Op die manier leren ze Engels zonder dat ze dit ervaren als ‘schools leren’.

Materialen

- De leerlingen beschikken individueel of per twee beschikking over een laptop, computer of een tablet met een internetconnectie.
- Elke leerling ontvangt een stappenplan over het gebruik van online vertalers (bijlage 5)
- Elke leerling krijgt een werkbundel, voorgesteld als hun 'detective notebook'. (zie bijlage 20)
- De interactive graphic novel "Lamb to the slaughter" (zie bijlage 21).
- Stappenplan voor het bonusverhaal "Neighbourhood predators" (zie bijlage 14).

Ook tijdens deze les staat het leesplezier centraal.

Werkwijze

- 1) Motivatie:
De leerkracht stelt enkele vragen om de belangstelling van de leerlingen op te wekken. Zijn ze geïnteresseerd in mysteries, thrillers en detectiveverhalen? Wat als ze zelf middenin zo'n verhaal zouden kunnen staan?
De leerkracht legt uit dat ze vandaag allemaal zullen werken als detectives die een moordmysterie moeten oplossen. Ze schrijft een link op het bord die de leerlingen ingeven in hun internetbrowser.
- 2) Taalsteun:
Vooraleer de leerlingen met het verhaal beginnen, deelt de leerkracht het stappenplan uit dat hen helpt bij het begrijpen van nieuwe woordenschat (bijlage 5). De leerkracht benadrukt dat er meerdere vertalingen mogelijk zijn en dat de leerlingen moeten controleren welke het beste in de zin past. Naast deze methode krijgen de leerlingen ook de optie om gewone woordenboeken te gebruiken of om het woord in te typen bij Google afbeeldingen voor visuele ondersteuning.
- 3) Uitvoering:
Nadat de leerlingen de eerste pagina van het verhaal hebben geopend, vraagt de leerkracht of ze het verhaal al kennen. Leerlingen die het al kennen wordt gevraagd om niets te verklappen. Vervolgens worden de leerlingen doorverwezen naar de volgende twee pagina's die klassikaal worden gelezen. De spelregels worden uitgelegd (zie bijlage 21, pagina 2 en 3) en vanaf dit punt mogen de leerlingen zelfstandig aan de slag met hun werkbladen. Ze noteren moeilijke woordenschat en lossen vragen over het verhaal op. Iedereen werkt op zijn eigen tempo aan de opdrachten en de leerkracht biedt hulp waar nodig. Indien meerdere leerlingen een bepaalde opdracht niet begrijpen, kan de leerkracht de les even stil leggen om dit klassikaal uit te leggen.
- 4) Extra opdracht:
Soms hebben bepaalde leerlingen een veel hogere taalvaardigheid dan andere en zijn ze ook veel vroeger klaar met het verhaal. In dit geval is er een bonusverhaal voorzien, genaamd "Neighbourhood predators". Dit heeft een nog uitdagendere moeilijkheidsgraad en een hogere interactiviteit. De lezer beslist als het ware hoe het verhaal evolueert en er zijn verschillende eindes mogelijk. Aangezien de focus op leesplezier ligt en niet op het uitvoeren van opdrachten, hoort er geen werkblad bij dit extra verhaal. De leerlingen ontvangen wel een stappenplan om hen op weg te helpen (zie bijlage 14).

5) Afronding:

Wanneer iedereen klaar is met het verhaal, toont de leerkrachten de resultaten van de poll over met daarin de potentiële moordenaars. Er wordt een klasgesprek gehouden waarin leerlingen hun mening geven over het verhaal en waarin ze hun keuzes verantwoorden. Het doel van dit klasgesprek is om te achterhalen of de leerlingen leesplezier hebben ervaren tijdens de les.

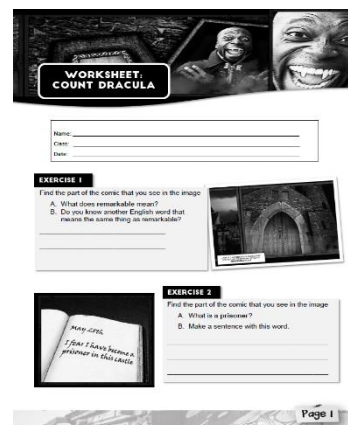
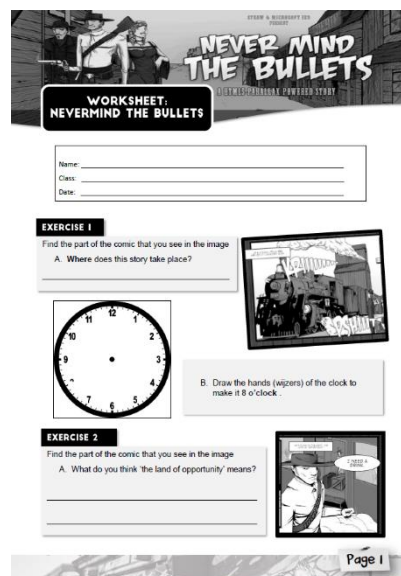
In de lerarenhandleiding (zie bijlage 22) wordt het lesverloop nog uitgebreider en stapsgewijs beschreven, inclusief visuele ondersteuning. Voor foto's van de les, zie bijlage 28.

2.4.2.2 Les 2: Interactive reading met individuele keuze

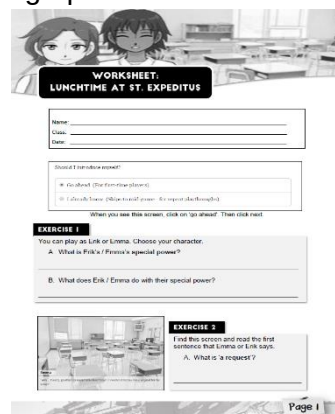
Bij de aanvang van de tweede les, kunnen leerlingen zelfstandig werken met interactief leesmateriaal. Dezelfde werkmethode wordt aangehouden, de leerlingen lezen een verhaal en lossen de opdrachten erover op. Dit keer is er echter sprake van een nog grotere differentiatie en keuzevrijheid. Elke leerling krijgt immers de keuze uit drie verhalen, verschillend op vlak van onderwerp en moeilijkheidsgraad. Er is een stappenplan voorzien om de leerlingen te helpen bij hun keuze. Via dit plan krijgen ze enkele vragen over hun Engelse kennis en hun interesses. Door simpelweg ja of nee te antwoorden, komen ze uiteindelijk bij een voorgesteld verhaal. Indien de leerling niet akkoord gaat met het voorstel, kan hij nog altijd voor een ander verhaal opteren. Aangezien de werkwijze nu bekend is bij de leerlingen, mogen ze meteen aan hun verhaal starten zonder een verdere klassikale begeleiding. De leerkracht is een actieve coach in het hele gebeuren die begeleidt waar nodig.

Als keuze voor de taalzwakkere lezer, is er een animated comic met animaties en geluidseffecten, maar geen interactiviteit. "Nevermind the bullets" is een simpel verhaal dat zich situeert in het Wilde Westen. Het hoofdpersonage is een heldhaftige sheriff die het opneemt tegen een kwaadaardige bandietenleider. Het taalgebruik is vrij simpel en aangezien het een stripverhaal is, is er voldoende visuele ondersteuning met niet al te veel tekst om te verwerken. De werkbladen (zie bijlage 24) zijn dan ook vrij simpel en ideaal voor leerlingen die nog zelfvertrouwen moeten opbouwen.

Een tweede interactive comic biedt al een grotere uitdaging. Een moderne versie van het klassieke verhaal van 'Count Dracula' (zie bijlage 25) toont de leerlingen de mogelijkheden van figuurlijk taalgebruik. De woordenschat is iets moeilijker en het verhaal heeft verschillende twee verschillende einden, afhankelijk van de keuzes van de leerlingen. Taalzwakkere leerlingen kunnen mogelijk ook nog voor dit verhaal kiezen aangezien er toch nog voldoende visuele ondersteuning is zonder grote hoeveelheden tekst. De werkbladen focussen op het ontleden van het figuurlijke taalgebruik en het aanleren van nieuwe woordenschat.

Ten slotte is er enkel voor de taalsterke leerlingen een interactive graphic novel met maar liefst zes verschillende eindes. In dit verhaal neemt de leerling de rol van het hoofdpersoon aan. Om zoveel mogelijk op de persoonlijke keuze van de leerling in te spelen, kan het hoofdpersoon zowel een jongen als een meisje zijn. Hij of zij neemt de rol op van een leerling die zijn of haar magische talenten gebruikt om medeleerlingen in nood te helpen. Het verhaal bestaat uit grotere hoeveelheden tekst en biedt minder visuele ondersteuning. Daarom wordt dit ook afgeraden voor taalzwakkere lezers, tenzij ze worden ondersteund door een taalsterke medeleerling. De werkbladen voor dit verhaal zijn ook uitgebreider en complexer (zie bijlage 26).

Werkwijze

- 1) Motivatie:
Als inleiding pikt de leerkracht het thema 'interactive reading' weer op. Ze vraagt of de leerlingen de vorige les als leuk hebben ervaren en of ze een nieuw verhaal willen lezen. Daarna legt ze uit dat er deze keer drie keuzes zijn, voor ieder wat wils! Ze schrijft de link van de website die fungeert als stappenplan op bord. De leerlingen typen deze in en maken hun keuze (zie bijlage 23).
- 2) Taalsteun:
Hetzelfde principe als bij de vorige les is van toepassing. De leerlingen kunnen online vertalers, Google afbeeldingen en woordenboeken gebruiken als ondersteuning bij hun leerproces.
- 3) Uitvoering:
De leerlingen werken zelfstandig aan hun gekozen verhaal en de bijhorende werkbladen. Ze kunnen zowel individueel als per twee werken. Ze lossen de opdracht op. De leerkracht loopt rond als begeleider en helpt waar nodig.
- 4) Extra opdracht:
Leerlingen die snel klaar zijn, kunnen een volgend verhaal kiezen.
- 5) Afronding:
Er vindt een klasgesprek over de afgelopen twee lessen en de manier van werken plaats. De leerlingen krijgen vijf minuten de tijd om de tweede enquête in te vullen over interactive reading.

2.5 Beschrijving van de resultaten

Dit hoofdstuk richt zich op de resultaten van het praktische gedeelte van dit onderzoek. Het overloopt de resultaten van de afgenomen enquêtes en peilt naar de houding van de leerlingen ten opzichte van de nieuw geïntroduceerde werkvorm 'interactive reading'.

Door de beperkte tijd, werd de leesclub niet schriftelijk geëvalueerd. Daarom is dit steeds mondeling gebeurd. Ook deze resultaten zullen kort worden besproken.

Ten slotte wordt kort de mening van de externe leerkracht, mevrouw Heidi Devue, besproken. Hoewel zij niet aanwezig kon zijn tijdens de lesweek wegens ziekte, heeft zij altijd nauw contact gehouden tijdens de uitvoering van het onderzoek.

2.5.1 Enquêteresultaten

2.5.1.1 Enquête 1: de digitale leeswereld van de leerlingen

In totaal hebben zevenendertig leerlingen deelgenomen aan de enquête over hun digitale leeswereld (zie bijlage 27). De resultaten zijn verwerkt in de vorm van tabellen voor een overzichtelijke visuele weergave. In dit deel van het onderzoek, worden alle resultaten kort overlopen. Het schept zowel een beeld van de digitale leeswereld als van de meningen over de actieve werkvormen.

Ja, heel graag!	7%
Ik lees af en toe wel eens graag.	20%
Nee, ik lees alleen als het moet voor school.	53%
Nee, helemaal niet! Ik haat lezen!	20%

Vraag 1: Lees jij graag? Duid één antwoord aan.

In de bovenstaande tabel wordt duidelijk dat het hier gaat om een publiek dat niet graag leest. Een overtuigende 53 procent van de leerlingen leest enkel als dit moet voor school. Één vijfde heeft een hekel aan lezen. Dit is voordelig in kader van het onderzoek, aangezien dit lage leesmotivatie tracht aan te pakken. Voor de zeven procent die graag leest en de twintig die dit af en toe graag doet, is het nog steeds interessant om te kijken hoe zij zullen reageren op de actieve werkvormen.

Elke dag!	7%
Elke week.	10%
Elke maand.	13%
Elk jaar.	33%
Ik lees echt nooit voor mijn plezier.	37%

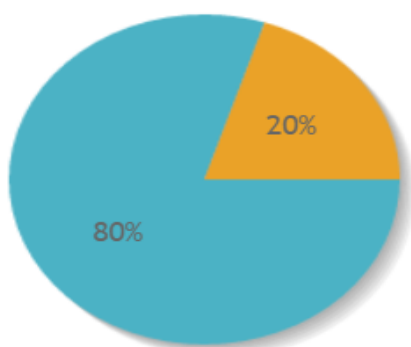
Vraag 2: Hoe vaak lees jij een papieren boek of strip voor je plezier?

De volgende resultaten geven extra inzicht over het leesplezier van de jongeren. De zeven procent die graag leest, blijkt dit elke dag te doen. Occasionele lezers lezen wekelijks of maandelijks voor hun plezier terwijl bij de leerlingen zonder leesplezier dit al gauw zakt naar jaarlijks of zelfs nooit.

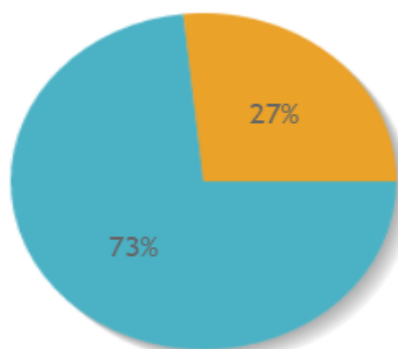
Ik zoek informatie (bijvoorbeeld: Wikipedia).	73%
Ik lees blogs (bijvoorbeeld: Tumblr).	80%
Ik lees het nieuws.	80%
Ik lees fictie (niet waargebeurde verhalen: fan fiction, avonturen, romantiek, strips, thriller, horror enzoverder)	26%

Vraag 3: Wat lees jij online? (Je mag meerdere opties aanduiden)

Fictie blijkt online het minst populair te zijn bij deze klasgroepen. Wel lezen ze blogs en het nieuws online en zoeken ze geregeld informatie op. Het internet is voor hen dus voornamelijk een bron van informatie.

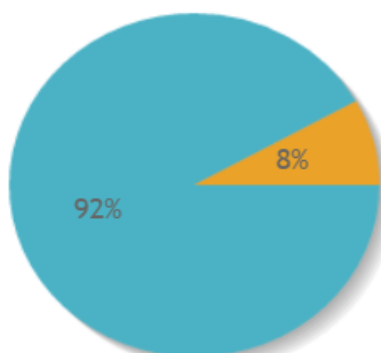
Vraag 4 : Lees je meer online dan op papier?

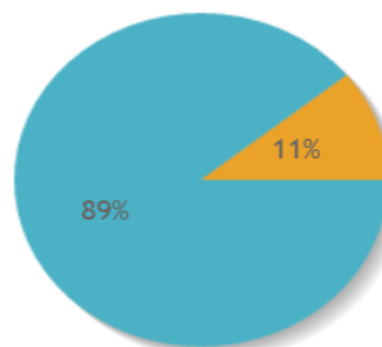
Vraag 5 : Lees je liever online dan traditioneel?

Uit de laatste twee vragen blijkt dat de leerlingen overtuigend meer en liever online lezen. Vanwege dit resultaat, zijn veel van de actieve werkvormen via online tools uitgewerkt. In deze digitale maatschappij zijn deze jongeren veel bezig met tablets, computers en smartphones. Dit onderzoek heeft hier dan ook op ingespeeld.

2.5.1.2 Enquête 2: reflectie over interactive reading

Vraag 1 : Vind je 'interactive reading' een leukere manier van lezen dan normaal lezen?

Vraag 2: Wil je deze werkvorm vaker in de klas zien?

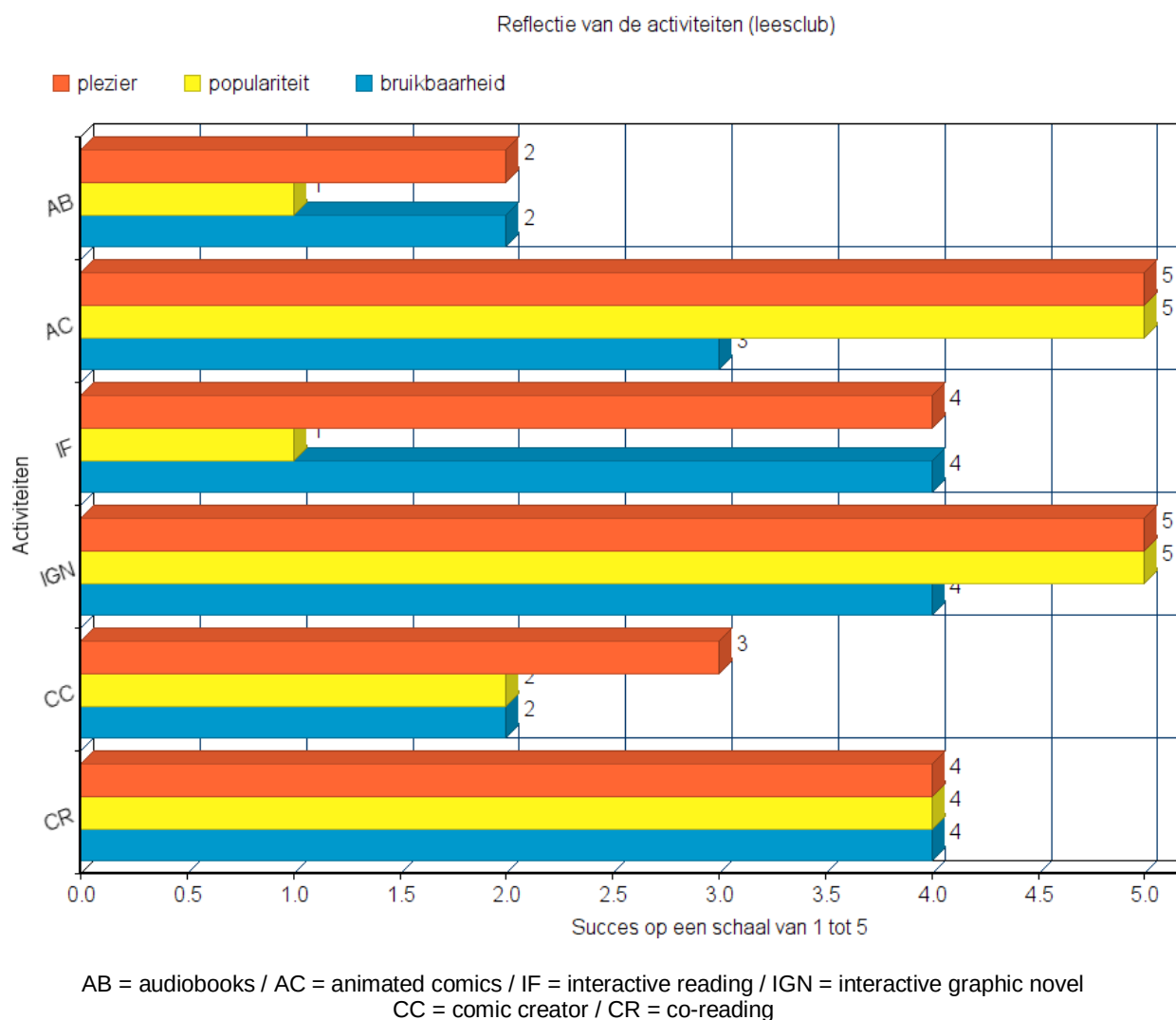
Na de laatste les hebben de leerlingen deze enquête ingevuld als reflectie over de werkvorm "interactive reading". Uit de schriftelijke en mondelinge feedback blijkt dat het een succes was. Slechts acht procent verkiest normaal lezen boven interactive reading en elf procent wil niet dat deze werkvorm terugkeert in het klaslokaal. De meeste leerlingen die normaal niet van lezen houden, willen deze manier van werken dus herhalen.

2.5.2 Evaluaties van leerlingen over gegeven leeslessen

Hoewel de mondelinge feedback in de klas overtuigend positief was, valt dit natuurlijk niet meteen schriftelijk te bewijzen. Daarom is er naast de enquête ook tijd gemaakt voor een zeer kort schriftelijk reflectiemoment. Op het einde van elke les duiden de leerlingen een smiley aan die aangeeft wat ze van de werkvorm vinden. Alle zevenendertig leerlingen hebben hier de positieve smiley aangeduid (voor een voorbeeld, zie bijlage ...). De leeslessen waren dus, gebaseerd op deze resultaten, een succes.

2.5.3 Persoonlijke evaluatie over de activiteiten van de leesclub

Vanwege verschillende toevalligheden zoals schoolfeesten of opendeurdagen, heeft de leesclub maar vier keer succesvol plaats kunnen vinden. Ook het aantal deelnemende leerlingen varieert sterk van dag tot dag. Dit, gecombineerd met de beperkte tijd, heeft ertoe geleid dat er geen schriftelijke reflectie heeft plaatsgevonden. Ik geef zelf via een grafiek aan hoe ik het succes van deze werkvormen heb ervaren. Hier baseer ik me op reacties van de leerlingen, de populariteit en de efficiëntie van de activiteiten. De grafiek baseert zich op een schaal van één tot vijf.

2.5.3.1 Evaluatie: co-reading

In de leesclub is co-reading door de leerlingen beschreven als leuk en uniek. Het sociale aspect dat bij lezen vaak ontbreekt, staat bij deze activiteit juist centraal. Hierdoor wint deze werkvorm snel aan populariteit, zeker voor leerlingen die met hun vrienden de club bezoeken. Dankzij het samenwerken, hebben de leerlingen meer plezier in wat ze lezen. Sterke leerlingen vinden de voorleesopdracht grappig en gebruiken hun beste voorleesstem of proberen zich in te beelden hoe de karakters volgens hun klinken. Zwakkere leerlingen laten deze activiteit links liggen en bespreken na het lezen rustig wat ze van het verhaal vinden. Het leesplezier ligt voor beide groepen hoog maar hangt voornamelijk af van de relatie tussen beide lezers in plaats van het leesmateriaal.

Co-reading is een activiteit die op verschillende manieren kan worden ingezet binnen het klaslokaal. Leerlingen van verschillende niveaus kunnen elkaar aanvullen en ondersteunen tijdens het lezen. Ze kunnen meningen met elkaar uitwisselen en reflecteren over wat ze hebben gelezen. De bijhorende optionele opdrachten zijn echter alleen geschikt voor de leerlingen die al gemotiveerd zijn om Engels spreken. Voorlezen en grappige stemmetjes nadoen, vergen immers de nodige spreekdurf. Daarnaast is deze werkvorm slechts een deel van het totaalpakket. Als lezers niet goed met elkaar kunnen opschieten of beiden gedemotiveerd zijn voor lezen, werkt dit niet. Het is dus af te raden in een klas met een negatieve dynamiek.

2.5.3.2 Evaluatie: comic creator

Comic creator richt zich voornamelijk op leerlingen die in de eerste plaats van stripboeken houden. Vanwege dit beperkte publiek, ligt de populariteit lager dan gemiddeld. Voor wie van strips houdt, is het echter ook niet altijd een succes. Graag creatief bezig zijn is ook noodzakelijk voor het slagen van deze activiteit. Leerlingen die aan beide vereisten voldoen, vinden dit een leuke activiteit maar ook niet meer dan dat. Het is leuk om eenmalig te doen. Erg creatieve leerlingen ontwikkelen immers zelf strips of tekeningen en voelen zich misschien zelfs beperkt door deze tool.

In het klaslokaal geldt hetzelfde verhaal, de werkvorm is leuk voor eenmalig gebruik. Het is een prima manier om bepaalde zinsstructuren in te oefenen aangezien de leerlingen zelf moeten schrijven. De vakoverschrijdende eindterm creativiteit staat centraal en leerlingen kunnen volledig hun eigen weg gaan met de tool. Comic creator is voornamelijk bruikbaar als afsluiter van een les om de geziene leerstof nog eens in te oefenen of als alternatieve leesopdracht in plaats van een klassiek verslag.

2.5.3.3 Evaluatie: interactive graphic novel

Dankzij het interactieve element en de bijhorende visuele ondersteuning, heeft deze activiteit de hoogste algemene score. Leerlingen ervaren deze werkvorm eerder als een spel, zo zijn ze onbewust bezig met lezen en leren. Omdat ze volledig zelf kiezen hoe het verhaal verloopt, voelen ze zich er meer bij betrokken en voelt het weliswaar meer aan als hun eigen avontuur. Daarnaast kunnen ze hun keuzes met die van anderen vergelijken en kijken hoe het verhaal bij hun is verlopen. Deze grote betrokkenheid verhoogt zowel het leesplezier als de populariteit. Afhankelijk van de novel, bieden de afbeeldingen soms ook plezier aan liefhebbers van kunst.

Deze werkvorm is enorm bruikbaar in het klaslokaal vanwege het gevarieerde aanbod. Sommige novels bieden meer dan tien verschillende verhaallijnen en eindes zodat iedereen een pad kan kiezen dat bij hem aansluit. De leerkracht kan novels selecteren op moeilijkheidsgraad en op thema om bepaalde onderwerpen in de klas bespreekbaar te maken. Aan deze werkvorm is echter heel wat werk gekoppeld. Het is een onbekende en nieuwe manier van werken in Vlaanderen en er zijn dus weinig werkbladen en opdrachten beschikbaar. Indien de leerkracht er echter in slaagt om een werkblad te maken dat volledig is aangepast aan het niveau van de leerlingen, is er een hoge kans op succes. De werkvorm wordt het best gecombineerd met 'interactive comics', aangezien deze vaak een makkelijker taalgebruik hebben en dus ook een optie bieden voor de zwakkere lezer.

Vanwege het moeilijke taalgebruik, is deze activiteit het meest geschikt iets oudere leerlingen, zoals die van de tweede en de derde graad. Hoewel dit een succes was voor de leerlingen in de eerste graad ASO, was er erg veel extra ondersteuning en begeleiding nodig. Ik zie dit ook als een ideale manier van werken voor BSO, vanwege de actievare

aanpak dan het normale passieve lezen. De werkvorm kan echter worden toegepast op de eerste graad indien de leerkracht zelf iets kan ontwikkelen op het niveau van de leerlingen (zie hoofdstuk 2.4.2.1).

2.5.3.4 Evaluatie: interactive fiction

Deze werkvorm scoort minder goed bij de leerlingen van de eerste graad wegens de verhoogde moeilijkheidsgraad. Leerlingen moeten hier zelf Engels schrijven om in interactie te treden met het verhaal. Dit is enkel haalbaar voor de sterkste leerlingen en sluit dus een groot aantal onzekere of taalzwakkere leerlingen uit. Voor wie graag een uitdaging heeft, is het echter een erg leuke ervaring. De sterke leerling wordt gestimuleerd om zijn grenzen op te zoeken en wordt beloond met de vooruitgang van het verhaal.

Ik zie dit als een enorm bruikbare werkvorm. Leerlingen zijn onbewust bezig met zowel de leesvaardigheid als de schrijfvaardigheid en breiden hun woordenschat uit. Het aanwezige materiaal is erg gevarieerd op vlak van thema's, maar is enkel geschikt voor leerlingen uit de tweede en de derde graad. Er zijn echter diverse tools beschikbaar die een leerkracht toelaten om zelf zulke interactieve verhalen te schrijven (zie bijlage 35, writing tools). Op deze manier kan het materiaal volledig worden aangepast aan het niveau van de leerlingen. De grote hoeveelheid werk is echter een nadeel voor de leerkracht.

2.5.3.5 Evaluatie: animated comics

Animated comics zijn zeer populair bij de leerlingen vanwege simpele toevoegingen als muziek en animaties die de betrokkenheid bij het verhaal verhogen. Hoewel het verder werkt als een normaal stripboek, lijken leerlingen deze aanvullingen erg te waarderen. Ze hebben het gevoel dat ze ontspannen naar een film kijken, in plaats van bezig te zijn met 'saai lezen'.

Deze werkvorm is een prima manier van werken voor alle graden vanwege het gevarieerde aanbod. Er zijn strips beschikbaar zoals Nevermind the bullets (zie hoofdstuk 2.4.2.2) die geschikt zijn voor leerlingen van de eerste graad, maar er is ook voldoende materiaal voor hogere graden (zie bijlage 35, materialen - fiction). Omdat de leerlingen zo betrokken zijn, kan je hier als leerkracht opdrachten aan koppelen zonder dat de leerlingen doorhebben dat ze aan het werk zijn.

2.5.3.6 Evaluatie: audiobooks

Audiobooks beperken zich tot de eerder introverte leerlingen die zich graag willen terugtrekken in de leesclub. De activiteit zelf wekt geen enorm plezier bij de leerlingen op, het werkt eerder ontspannend. Leerlingen die niet van lezen houden, zullen hierdoor niet geboeid worden.

De bruikbaarheid in de klas ligt eerder laag. Het kan worden ingezet als alternatief voor klassikaal in stilte lezen. Een voordeel is dat de leerlingen dan horen hoe alle woorden worden uitgesproken. Zwakkere leerlingen kunnen het als positief ervaren dat iemand luidop met hen meeleest.

2.5.4 Evaluatie van de externe leerkracht

Zoals eerder vermeld, is mevrouw Devue de externe leerkracht die dit project vrij nauw heeft opgevolgd. Halverwege het project werd ze echter ziek. Ze heeft via e-mail altijd contact gehouden en is doorheen het hele project op de hoogte gebleven. In haar ogen heeft dit project succes gehad. De lesweken hebben het streefdoel volgens haar behaald. Vanwege omstandig, heeft de leesclub niet genoeg plaats kunnen vinden om hier echt over te kunnen

oordelen. De voorbereide activiteiten vindt ze dan wel weer interessant en inspirerend (zie bijlage 37 voor een uitgebreider verslag van mevrouw Devue.)

2.6 Een website over leesmotivatie en werkvormen

In dit hoofdstuk komt de laatste deelvraag aan bod. Het streefdoel van deze thesis is immers om leerkrachten bij te staan bij het verhogen van de leesmotivatie, al dan niet in een vreemde taal. Om zoveel mogelijk mensen te bereiken, zijn de resultaten en de gebruikte materialen van dit onderzoek verwerkt in een website (zie bijlage 29).

Deze website focust zich allereerst op het belang van leesmotivatie. Een korte uitleg probeert leerkrachten aan te spreken (zie bijlage 30). Er worden verschillende tips gegeven over het aanpakken van een lage leesmotivatie (zie bijlage 31) en het begeleiden van het leesproces in een andere taal (zie bijlage 32). Deze informatie wordt aangeboden met behulp van een infographic en een korte begeleidende tekst.

Vervolgens gaat de website dieper in op de verschillende werkvormen die tijdens dit onderzoek zijn behandeld. De lezer ontvangt elke keer een korte uitleg over de werkvorm (zie bijlage 32), gevolgd door een link naar diverse tools en materialen. (zie bijlage 35) Indien een lezer iets niet begrijpt of feedback wil geven, kan hij terecht op de contactpagina (zie bijlage 36).

De website streeft naar een duidelijk en uitnodigend design waarin makkelijk valt te navigeren. Eventuele tools en materialen worden voor de leerkrachten beschreven en zijn zelfs op moeilijkheidsgraad en thema gesorteerd. Zo is de materiaallijst van interactive reading per onderwijsgraad ingedeeld zodat leerkrachten zelf niet te lang bezig moeten zijn met het zoeken naar geschikt materiaal voor hun leerlingen (zie bijlage 34).

Om zoveel mogelijk mensen te bereiken, wordt de website gedeeld via verschillende groepen voor leerkrachten zoals bijvoorbeeld de Facebookgroep 'leerkrachten secundair onderwijs'. De website valt te vinden via een het adres 'http://stukernathalie.wix.com/leesmotivatie'.

3 Besluit

In eerste instantie leek het doel van deze thesis vrij voor de hand liggend, leerlingen aanzetten tot lezen in een andere taal. Achteraf gezien bleek deze probleemstelling verschillende antwoorden te hebben en was een uitgebreider onderzoek noodzakelijk.

In het eerste stadium van dit onderzoek kwam aan het licht dat er talloze mogelijke redenen zijn waarom leerlingen gedemotiveerd raken op vlak van lezen. Er bestaat niet zoiets als één algemene verklaring. Het onderwijs van Finland bood wel enige tips, maar bleek ook geen wondermiddel te zijn dat zomaar viel te kopiëren. Daarnaast bleek de digitale leeswereld van de Vlaamse jongeren een mysterie te zijn dat nog moest worden ontrafeld. Kortom, een diepgaand praktijkonderzoek was nodig om deze mysteries op te lossen.

De literatuurstudie maakte wel één ding duidelijk: om het beste resultaat te bereiken heeft elke individuele leerling een gepersonaliseerde aanpak nodig. Het streefdoel van het praktijkonderzoek was dan ook om een waaier aan diverse materialen en werkvormen uit te testen. De beschikbare tijd om dit uit te voeren was echter beperkt. Er moesten dus keuzes worden gemaakt over wat werd uitgetest en wat niet.

Kleine aanpassingen leken soms al een groot verschil te maken. Stripboeken en graphic novels beschikbaar maken in de leesclub, de integratie van online strips via de tablet en het beschikbaar stellen van woordenboeken en ondersteunend materiaal, deden dikwijls al wonderen voor het leesplezier van de leerlingen. Uit de enquête over het digitale leesgedrag bleek dat het simpelweg aanbieden van online manieren van lezen vaak de interesse van de leerlingen al wist op te wekken. De actieve werkvormen waren echter het middelpunt van dit onderzoek.

Werkvormen als co-reading, comic creator, animated comics en audiobooks bewezen in de leesclub dat er soms niet veel extra werk nodig was om de leesmotivatie te verhogen. Met de hulp van simpele instructies konden de leerlingen zelfstandig aan de slag. Er was echter ook de compleet nieuwe manier om lezen te benaderen, 'interactive fiction'. Deze werkvorm bleek zowel in de leesclub als tijdens de lesweek erg succesvol. Het was een hele uitdaging om zelf een graphic novel te ontwerpen aangepast op het niveau van de klas, maar het loonde zich enorm. De resultaten van de tweede enquête bevestigden dit.

Leerlingen hebben allerlei voorkeuren en interesses, op gebied van lezen is dit niet anders. Het is aan de leerkracht om voor elk individu een aangepaste aanpak weten te vinden. Hopelijk kan dit onderzoek dienen als de aanzet van hun zoektocht naar vernieuwende manieren om de leesmotivatie, in welke taal dan ook, aan te pakken.

Literatuurlijst

Avi, domper op het leesplezier. (2011). *Klasse*, 214, pp. 36-38.

Bakker, N. & Bolt, M. & van Dalen, G. & van den Eijnden, J. (2015). *De seksekloof: hoe krijgen we jongens aan het lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Bakker, N. (2016). *Digitaal lezen, anders lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Deckmyn, D. (2014, 12 augustus). Waarom de Vlaming geen e-boeken lust. *De Standaard*, pp.10. Geraadpleegd op 20 april 2016, via http://www.standaard.be/cnt/dmf20140811_01213793

Gesproken boeken in een vreemde taal. (2011) Geraadpleegd op 10 juni 2016, via <http://www.makkelijklezenplein.be/jongeren/hulpmiddelen/vreemde-talen/gesproken-boeken-in-vreemde-taal>

Granade, S. (2010). *Introducing Interactive Fiction*. Geraadpleegd op 2 mei 2016 via <http://brasslantern.org/beginners/introif.html>

Je leest graag of niet. *Punt*. (2011) Geraadpleegd op 14 augustus 2015, via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/cultuur%2Ben%2Bmedia/kunsten/1.1136553>

Leestechneek supertop, leesplezier superflop. (2011). *Klasse*, 211, pp. 20-23.

Moerenhout, L. (2013). *Bevorderen van het leesplezier bij leerlingen van het Vlaamse onderwijs*. Geraadpleegd op 12 augustus 2015, via <http://www.scriptiebank.be/sites/default/files/webform/scriptie/Bevorderen%20van%20het%20leesplezier%20bij%20leerlingen%20in%20het%20Vlaamse%20onderwijs%20-%20Lynn%20Moerenhout.pdf>

Newberg, A. & Waldman, M. (2009). *Breakthrough findings from a leading neuroscientist*. New York: Ballantine Books.

Notten, N. (2012). *Over ouders en leesopvoeding*. Delft: Eburon.

PISA leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen. (2009) Geraadpleegd op 12 augustus 2015, via <http://www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2010/bijlagen/20101207-PISA.pdf>

van den Eijnden, J. (2014). *Leesverschillen tussen jongens en meisjes: aangeboren of aangeleerd?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Vandercammen, M. (2011). *Jongeren en vrijetijdsbesteding*. [PowerPoint]. Geraadpleegd op 20 april 2016, via http://www.go.be/sites/portaal_nieuw/subsites/Onderwijsinfotheek/InfotheekGO/Attenderingen/Documents/vrijetijdsbesteding.pdf

Geraadpleegde werken

Aelterman, A. (2008). *Een nieuw profiel voor de leraar kleuteronderwijs en lager onderwijs. Hoe worden leraren daartoe gevormd?*. Brugge: Vanden Broele

Alderweireldt. (1998). *Leeswijzer 12-14 jaar*. Deurne: Wolters Plantyn.

Avi, domper op het leesplezier. (2011). *Klasse*, 214, pp. 36-38.

Bakker, N. & Bolt, M. & van Dalen, G. & van den Eijnden, J. (2015). *De seksekloof: hoe krijgen we jongens aan het lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Bakker, N. (2016). *Digitaal lezen, anders lezen?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Berx, C. (2012). *De waarheid over PISA en Finland. Knack*. Geraadpleegd op 22 augustus 2015 via <http://www.knack.be/nieuws/de-waarheid-over-pisa-en-finland/article-opinion-44722.html>

Chambers, A. (1995). *De leesomgeving. Hoe volwassenen kinderen kunnen helpen van boeken te genieten*. Amsterdam: Querido.

De Meyer, I. & Wanhop, N. (2010). *PISA: leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen. De eerste resultaten van PISA 2009*. Geraadpleegd op 25 augustus 2015 via <http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/leesvaardigheid-van-15-jarigen-in-vlaanderen-de-eerste-resultaten-van-pisa-2009>

De Meyer, I., De Vos, H. & Van de Poele, L. (2001). *Wereldwijd leren op 15. De eerste resultaten van PISA2000*. Geraadpleegd op 22 augustus 2015 via <http://www.knack.be/nieuws/de-waarheid-over-pisa-en-finland/article-opinion-44722.html>

de Saedeleer, M. (2010). *Waar is het leesplezier gebleven?*. Geraadpleegd op 26 augustus 2015 via <http://www.demorgen.be/binnenland/waar-is-het-leesplezier-gebleven-b5368cd2/>

De Sterck, M. (1997). *Lees je mee? Een gids voor wie boeken en kinderen wil samenbrengen*. Tielt: Lannoo.

Deckmyn, D. (2014, 12 augustus). *Waarom de Vlaming geen e-boeken lust. De Standaard*, pp.10. Geraadpleegd op 20 april 2016, via http://www.standaard.be/cnt/dmf20140811_01213793

Farber, M. (2015). *Interactive fiction in the classroom*. Geraadpleegd op 26 april 2016 via <http://www.edutopia.org/blog/interactive-fiction-in-the-classroom-matthew-farber>

Gesproken boeken in een vreemde taal. (2011) Geraadpleegd op 10 juni 2016, via <http://www.makkelijklezenplein.be/jongeren/hulpmiddelen/vreemde-talen/gesproken-boeken-in-vreemde-taal>

Grimley, M. (2014). *Interactive fiction as a tool for problem-based learning in teacher education*. Geraadpleegd op 1 mei 2016 via <http://www.aare.edu.au/publications-database.php/9082/interactive-fiction-as-a-tool-for-problem-based-learning-in-teacher-education>.

Je leest graag of niet. Punt. (2011) Geraadpleegd op 14 augustus 2015, via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/cultuur%2Ben%2Bmedia/kunsten/1.1136553>.

Joosen, V. & Vloeberghs, K. (2012). *Uitgelezen jeugdliteratuur. Een ontmoeting met traditie en vernieuwing*. Leuven: LannooCampus.

Keller, Daniel. "Reading and playing: what makes interactive fiction unique" p. 276-298. *Leestechneek supertop, leesplezier superflop*. (2011). *Klasse, 211*, pp. 20-23.

Leigh, A. (2014). *The joy of text – the fall and rise of interactive fiction*. Geraadpleegd op 21 april 2016 via <http://www.theguardian.com/technology/2014/oct/22/interactive-fiction-awards-games>

Meeus, W. (2002). *Ontwikkeling en leesgedrag in de adolescentie*. In: A. Raukema, D.

Michael, J. (2011). *Interactive Fiction*. Geraadpleegd op 21 april 2016 via <http://www.tads.org/if.htm>

Moerenhout, L. (2013). *Bevorderen van het leesplezier bij leerlingen van het Vlaamse onderwijs*. Geraadpleegd op 12 augustus 2015, via <http://www.scriptiebank.be/sites/default/files/webform/scriptie/Bevorderen%20van%20het%20leesplezier%20bij%20leerlingen%20in%20het%20Vlaamse%20onderwijs%20-%20Lynn%20Moerenhout.pdf>

Moerenhout, L. (2013). *Is Finland het voorbeeld voor ons leesonderwijs?* <http://www.boekenvak.be/sites/default/files/130902%20PB%20Is%20Finland%20het%20voorbeeld%20voor%20ons%20leesonderwijs.pdf>

Montfort, N. (2005). *Twisty Little Passages: An Approach to Interactive Fiction*. Cambridge: The MIT Press.

Newberg, A. & Waldman, M. (2009). *Breakthrough findings from a leading neuroscientist*. New York: Ballantine Books.

Notten, N. (2012). *Over ouders en leesopvoeding*. Delft: Eburon.

PISA leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen. (2009) Geraadpleegd op 12 augustus 2015 via <http://www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2010/bijlagen/20101207-PISA.pdf>

Schram & C. Stalpers (2002). *Lezen en leesgedrag van adolescenten en jongvolwassenen*. Delft: Eburon.

Tellegen, S. (2002). *Lezen straks alleen meisjes nog?* (pp. 122-133). In: A. Raukema, D

van den Eijnden, J. (2014). *Leesverschillen tussen jongens en meisjes: aangeboren of aangeleerd?*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Vandercammen, M (2011). *Jongeren en vrijetijdsbesteding*. [PowerPoint]. Geraadpleegd op 20 april via, http://www.go.be/sites/portaal_nieuw/subsites/Onderwijsinfotheek/InfotheekGO/Attenderingen/Documents/vrijetijdsbesteding.pdf

Write your very own interactive fiction. (2011). Geraadpleegd op 3 mei 2016, via <http://www.inklestudios.com/inklewriter/>

Bijlagen

Bijlage 1: Enquête 1 – De digitale leeswereld

Vraag 1

Lees jij graag? Duid één antwoord aan.

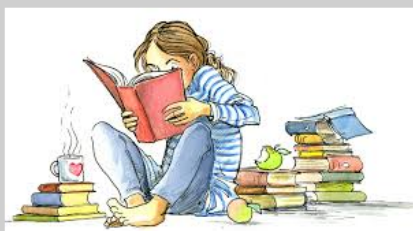

- ☐ Ja, heel graag!
- ☐ Ik lees af en toe wel eens graag.
- ☐ Nee, ik lees alleen als het moet voor school.
- ☐ Nee, helemaal niet! Ik haat lezen!

Deze eerste vraag peilt naar het leesplezier van de jongeren. Lezen ze graag of niet? De vraag geeft ook de beginsituatie van het publiek weer waarop de werkvormen worden uitgetest. Lezen deze leerlingen effectief niet graag en valt dit te verbeteren met behulp van activerende werkvormen?

Vraag 2

Hoe vaak lees jij een papieren boek of strip voor je plezier?

- ☐ Elke dag!
- ☐ Elke week.
- ☐ Elke maand.
- ☐ Elk jaar.
- ☐ Ik lees echt nooit voor mijn plezier.

De volgende vraag probeert een beeld te scheppen over de leesfrequentie van de leerlingen, nog steeds met de focus op het leesplezier.

Vraag 3**Wat lees jij online?****(Je mag meerdere opties aanduiden)****Als geen van de opties bij jou past, schrijf je antwoord bij andere!**

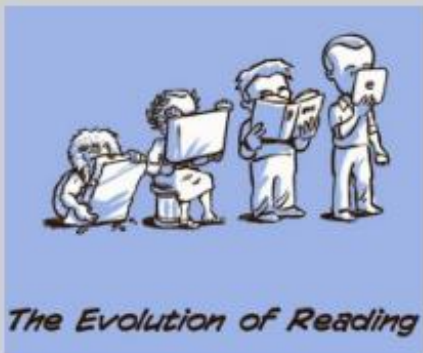
- ☐ Ik zoek informatie (bijvoorbeeld: wikipedia).
- ☐ Ik lees blogs (bijvoorbeeld: tumblr).
- ☐ Ik lees het nieuws.
- ☐ Ik lees fictie (niet waargebeurde verhalen: fan fiction, avonturen, romantiek, strips, thriller, horror enzoverder)
- ☐ Anders, namelijk:

Uit het literatuuronderzoek bleek dat het onbekend was wat jongeren nu precies online lezen. Deze vraag tracht dit te verduidelijken.

Vraag 4**Lees je meer online dan op papier?**

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vervolgens tracht de enquête de twee manieren van lezen met elkaar te vergelijken. Wat doen de leerlingen meer, online of traditioneel lezen?

Vraag 5**Lees je liever online dan traditioneel?**

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Als eindconclusie wordt het verschil in leesplezier tijdens traditioneel en digitaal lezen bevraagd. Het resultaat van deze vraag zal de werkvormen in deze thesis beïnvloeden.

Bijlage 2: Enquête 2 – Reflectie interactieve reading

Vraag 1

Reflectie Interactive reading

Vind je 'interactive story' een leukere manier van lezen dan normaal lezen?

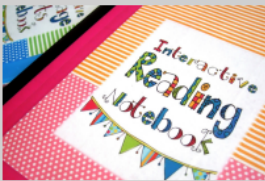

☐ Ja
☐ Nee

Als eerste wordt er bevraagd of de leerlingen deze werkvorm leuker vonden dan 'gewoon lezen'. Aangezien dit onderzoek tracht het leesplezier te verhogen aan de hand van actieve werkvormen, is deze vraag van groot belang.

Vraag 2

Wil je deze werkvorm vaker in de klas zien?

☐ Ja
☐ Nee

Vervolgens gaat de enquête na of de leerlingen deze werkvorm leuk genoeg vonden om het vaker te doen.

Bijlage 3: Posters leesclub

De volgende posters worden telkens in drie delen tezamen opgehangen.

YOU DECIDE WHAT YOU READ

**FANTASY, THRILLERS, HORROR, DEDECTIVE, ROMANCE
COMICS SPORTS, ART, HOBBIES**

WE HAVE IT ALL

Lots of fun activities to do!
Create your own stories
Watch movies based on the book
Create art
Discuss
Or just come to listen to an exciting...
ADVENTURE

READING CLUB

EVERY MONDAY
DURING LUNCH BREAK
STARTS ON 1 FEBRUARY

**WITH MANY FUN
ACTIVITIES TO DO!**

**IN ROOM
B.105**

Pagina 1

Pagina 2

The book club is a place where you have total freedom to read what you want. You decide what you read about, if you read it alone or together with friends and what activities you want to join.

ONLY ONE RULE!
READ IN ENGLISH!!

It's **NOT** just about reading books!
You read what **YOU** want!

That includes

- Comic books
- Fantasy books (like Harry Potter!)
- Magazines about gaming, sports, your favourite hobby and more!
- Horror books, thrillers
- Romance novels
- Whatever you want!

Pagina 3

ACTIVITIES

DO FUN THINGS!

In the reading club you can do more than just read books. There are many fun activities to do! You can do these activities with your friends or alone, it's your choice.

Or you can just read of course, it's all up to you.

Don't be afraid to read in English. There is a teacher who is there for you if you need help!

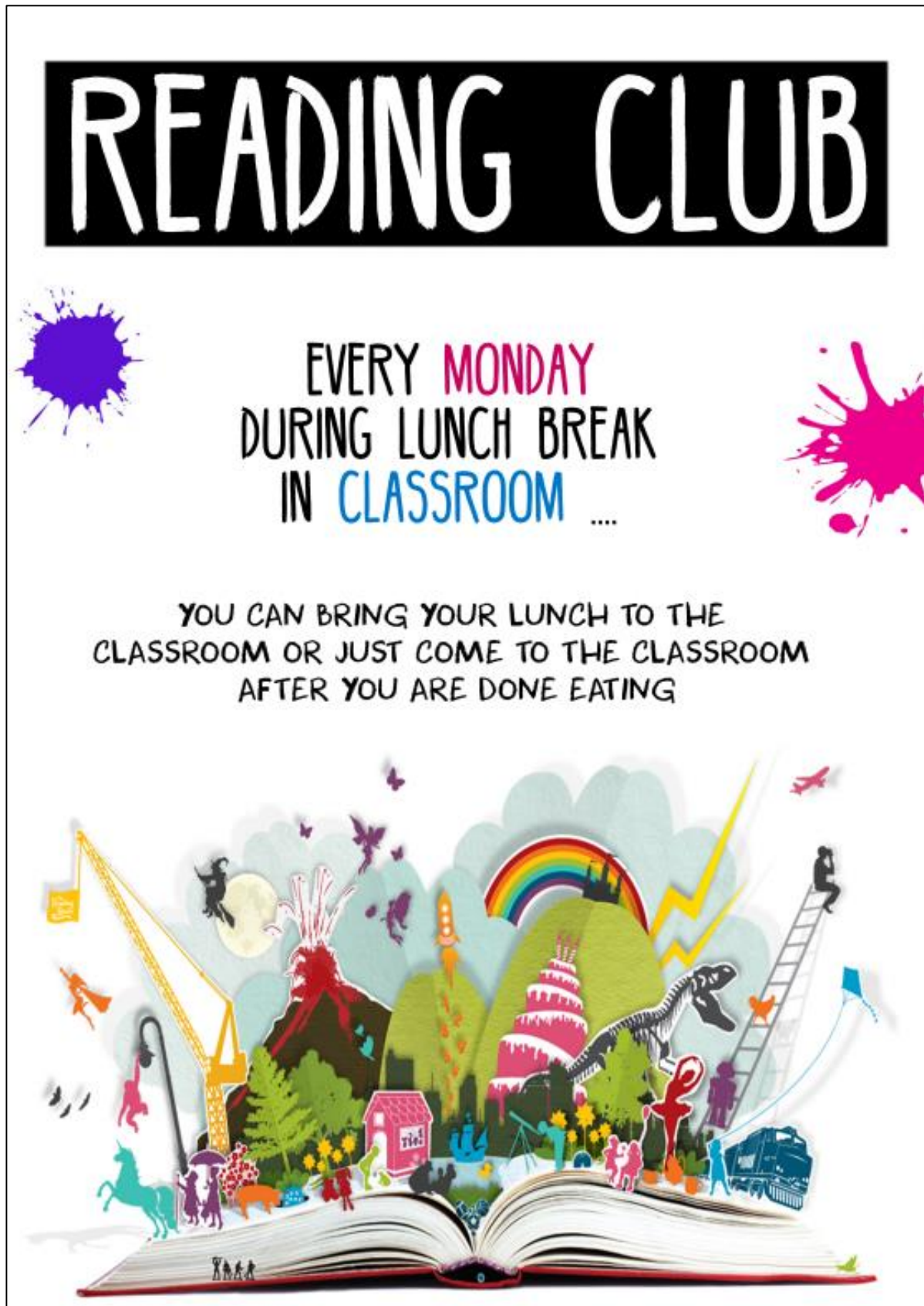

You can bring your own ideas for activities to the reading club. Here are some ideas!

- Listen to a book being read aloud by the teacher.
- Make something creative about a book you've read. (Like a book-selfie or a video!)
- Some books are translated into movies, maybe we can watch one!
- Write your own story together with your friends!

Still afraid of reading books in English and you don't want to read comics? We have **graphic novels**! A combination of a book and a comic! Less text and more beautiful illustrations!

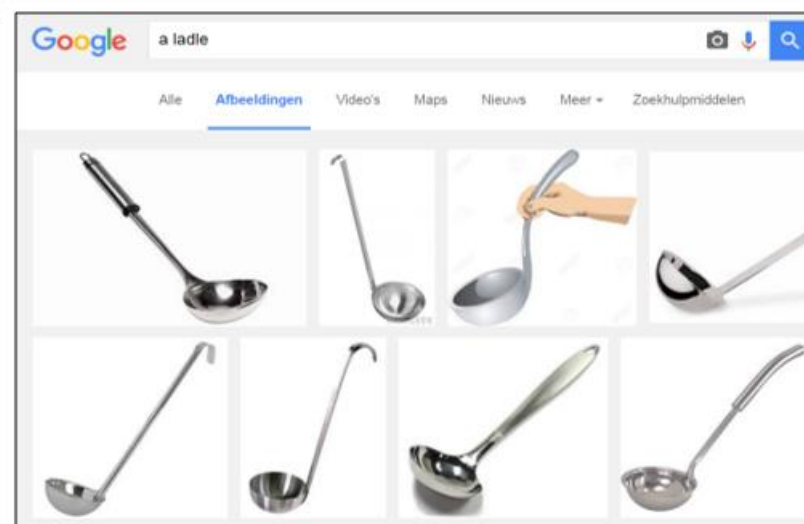
Bijlage 5: stappenplan “Help I don’t understand”

HELP! I DON’T UNDERSTAND!

You have found a word that you don’t understand. Oh no! What now? Follow these steps.

Method 1 – Find a picture of the word

1. Go to www.google.com and select ‘pictures’ (or ‘afbeeldingen’).
2. Typ in the word that you don’t understand.
3. Go to method 2 to check if you really understand the word (next page).

HELP! I DON'T UNDERSTAND!

Method 2 – Dictionary or Google Translate

1. Look for the word in a dictionary (woordenboek), ask your teacher for one!

OR

2. Go to www.google.com and type in "Google Translate".
3. In the first box, select 'Engels'. In the second box, select 'Nederlands'.
4. Click on 'Vertaal'. Read the translation AND the definitions of the word.
5. See if the translation fits in the sentence (kijk of de vertaling in de originele zin past! Er zijn meerdere vertalingen mogelijk!).

The screenshot shows the Google Translate interface. At the top, the word 'Translate' is in red. Below it, there are language selection buttons: 'Nederlands', 'Engels' (highlighted with a blue box), and 'Frans'. A dropdown menu 'Taal herkennen' is also visible. The input text 'to understand' is entered in the left box. The right box shows the translation 'begrijpen' (highlighted with a blue box). Below the input box, there are icons for voice input, text input, and a dropdown menu. Below the translation box, there are icons for star, copy, voice output, and share. A green checkmark icon and the text 'Een bewerking voorstellen' are also present. At the bottom, there are two sections: 'Definities van understand' and 'Vertalingen van understand'. The 'Definities van understand' section is highlighted with a blue box and contains the following text: 'werkwoord', 'perceive the intended meaning of (words, a language, or speaker). "he didn't understand a word I said"', 'infer something from information received (often used as a polite formula in conversation). "I understand you're at art school"', and 'bevatten'. The 'Vertalingen van understand' section contains the following text: 'werkwoord', 'begrijpen' (understand, grasp, comprehend, know, appreciate, see), 'verstaan' (understand, hear, know, comprehend), 'beseffen' (realize, understand, appreciate, figure out, apprehend, take in), and 'bevatten' (contain, include, comprise, hold, comprehend, understand).

Here you can see how to use the word in a sentence!

Bijlage 6: activity – co-reading”

Why should you read alone when you can do it with a friend?

Pick a book that you both like and then choose one (or more!) of the following activities.

Activity 1

Organise your own reading club! (two or more people)

1. Think of a name for your club.
2. Tell the teacher about your club. She will set a timer for you.
3. Start reading the book or comic that you chose. Have fun!
4. During the last five minutes, talk about what you've read.

Activity 2

Try to act like a voice actor for the characters together! This is great if you want to improve your English pronunciation.

1. Choose a character that you want to voice.

OR

2. Take turns in reading out loud the story to each other. For example, your partner reads one page, then you read one page.

If you don't know how to say a certain word. Ask the teacher or use the worksheet "Help, I don't understand!"

Enjoy your time together!

Bijlage 7: activity – Your own reading club!

The name of our reading club is

Question examples

1. Did you like the story so far?

(Vond je het verhaal leuk tot nu toe?)

- Yes, I do! / I like it a lot! / Yes, it's nice.
- No, I don't like it. / I hate it!

2. What do you (dis)like about it?

(Wat vind je er (niet) leuk aan?)

- The story is interesting / exciting...
- The story is boring / too difficult...

3. Who is your favourite character? Why?

(Wie is je favoriete personage? Waarom?)

- He (or she) is my favourite character because he or she is ...

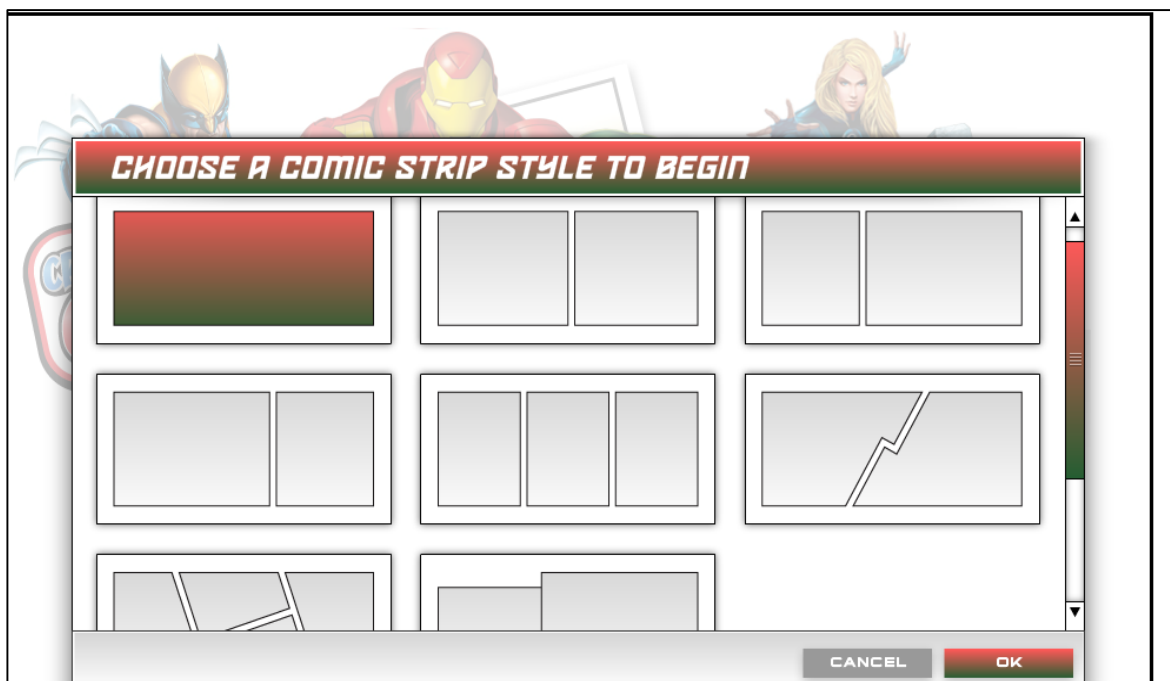
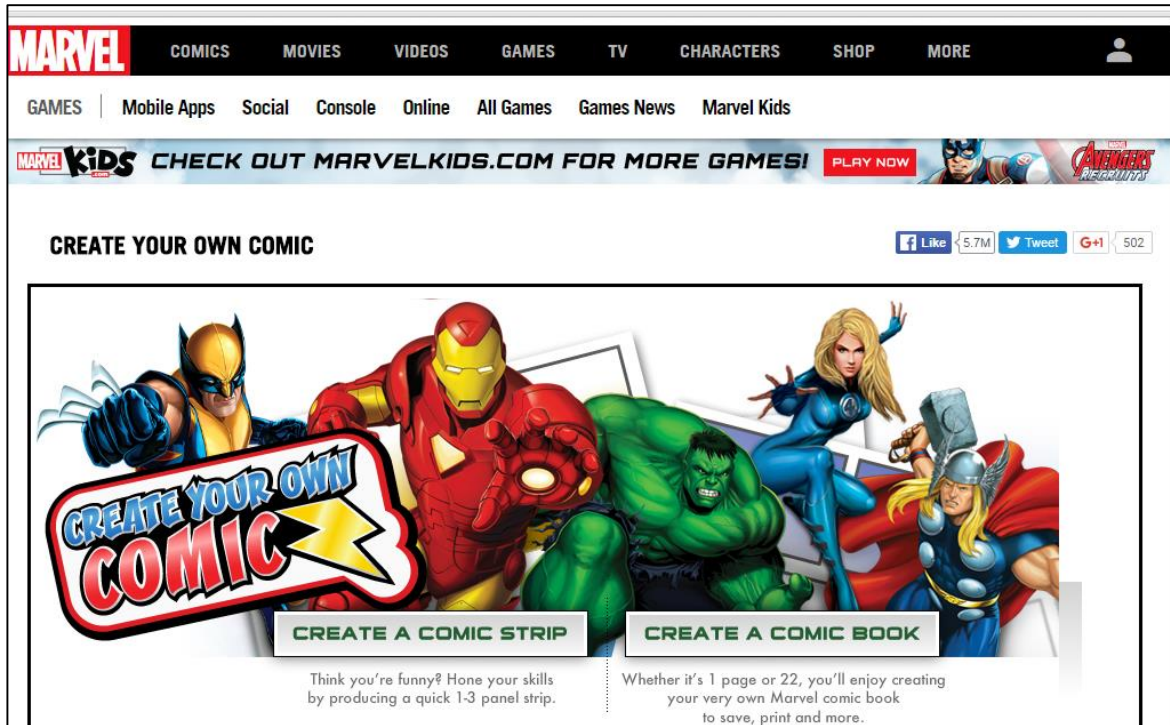
4. What do you think will happen next?

(Wat gaat er gebeuren in het verhaal?)

- I think that ...

Bijlage 8: activity – Create your own comic! (website voorbeeld)

Deze tool kan online worden gebruikt via de website van Marvel.com.

Bijlage 9: activity – Create your own comic!

CREATE YOUR OWN COMIC!

Do you love comic books? Do you wish you could create one as well?

Then this activity is the right one for you!

1. **Read** one of the comics in the reading club.
2. Then create your own comic!. It can be an alternative ending or perhaps a sequel for the comic you've read!
Let your imagination go wild!

Bijlage 10: activity – Create your own comic!

Onderstaande afbeelding toont het voorbeeld van een leerling die een alternatieve scene wilde voor de strip die hij las. In zijn versie van het verhaal, vecht Spiderman tegen zijn kwaadaardige kloon.

Dankzij deze speelse methode maakt de leerling hier zelf onbewust gebruik van de simple present en future tenses. Daarnaast heeft hij het woord 'city' en 'before' opgezocht via Googletranslate.

Dit simpele voorbeeld werd gemaakt in vijf minuten. De leerling heeft dit volledig zelfstandig gedaan, hoewel hij zich nog niet erg zeker voelde op vlak van de Engelse taal.

Een voorbeeld van één van de leerlingen.

Bijlage 11: activity – interactive graphic novel

INTERACTIVE GRAPHIC NOVEL

Ever wanted to decide how a story would continue? This is your chance! In these graphic novels **you decide how the story goes**. You are the protagonist (main character). You are literally inside the story itself!

Based on your actions, the story will change.

Be warned, there are a lot of different ways for the story to end! So sometimes you won't have a happy ending!

You can choose one of the following stories to read!

Skights (romance)

You are a princess, looking for your prince. Will you find him? Which prince will you choose?

Difficulty: medium

Text (thriller)

You are a young teenager who visits his/her uncle on a lonely island. Strange things are happening... You're uncle doesn't act normal...

Difficulty: medium

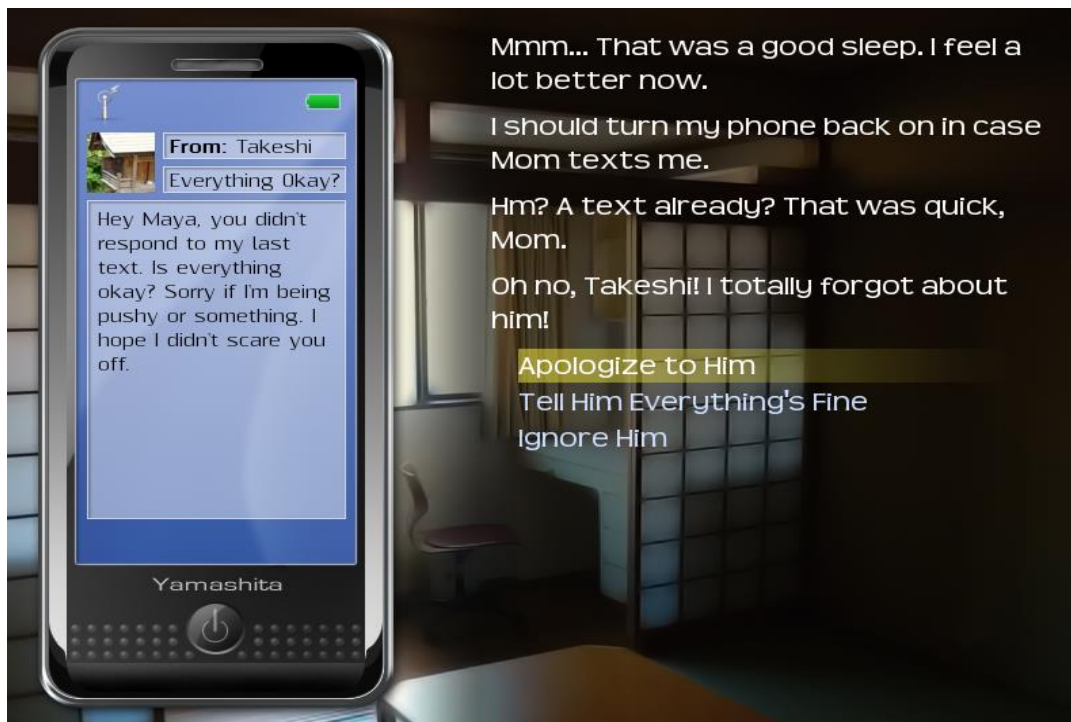

Juniper's Knot (fantasy)

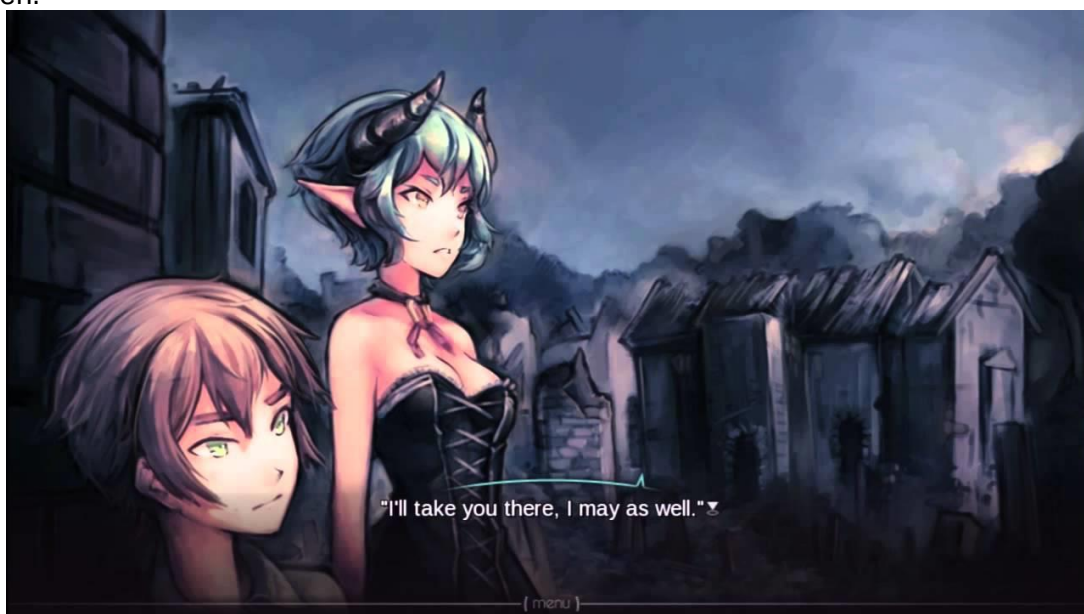
You are a young boy who meets a demon that is trapped in a magic cage... Will you free her? Be warned.. She might try to eat you!

Difficulty: hard!

Bijlage 12: activity – interactive graphic novel voorbeeld

Bovenstaande afbeelding is een voorbeeld van de interactive graphic novel 'Text, a summer story'. De lezer kiest wat hij wil doen in het verhaal door één van de drie opties aan te duiden.

Een scène uit de interactive graphic novel "Juniper's knot".

Bijlage 13: activity – interactive fiction uitleg

INTERACTIVE FICTION

**Want to read a book where you can decide how the story goes?
In these books, you choose what happens!**

Activity 1 – Neighbourhood predators

Do you like **horror**? This story is for you!

You play as a teenager who lives a normal life until he hears a strange noise at night. There are monsters lurking in the darkness...

Watch out, if you make the wrong decision.. The monsters might kill you!

Activity 2 – Find Grunk's lost pig

Grunk the orc has lost his pig! You must help him find it!

Can you find the pig? If you do find it, there is a **special prize** for you!

You will tell Grunk what to do by writing **commands**!

Bijlage 14: activity – neighbourhood predators handleiding

INTERACTIVE FICTION – NEIGHBOURHOOD PREDATORS

Step 1. Find the story.

Typ in the following link:

<https://writer.inklestudios.com/stories/neighbourhoodpredators>

Or just google: neighbourhood predators inklewriter.

Step 2. Read and make decisions!

Start reading the story and make decisions!

You can choose an action by clicking on it.

If you don't understand, take a look at the worksheet "Help! I don't understand!"

Neighbourhood Predators by Jon Ingold

MY CAT IS SITTING BY THE WINDOW OF MY house, looking for something. You can never quite tell what; it's like she doesn't know until she sees it. But when she sees it, well; then she knows.

So what did she see?

Today she saw a bird, and leapt up onto the windowsill to sing to it. She likes to sing to birds, although she doesn't sing very well. Her voice is croaky and harsh. She's like a witch in a fairy-story, cooing at a girl she wants to eat.

She does want to eat the bird

She just wants to play

Bijlage 15: activity – Grunk's lost pig handleiding

INTERACTIVE FICTION — GRUNK'S LOST PIG

Step 1. Find the story

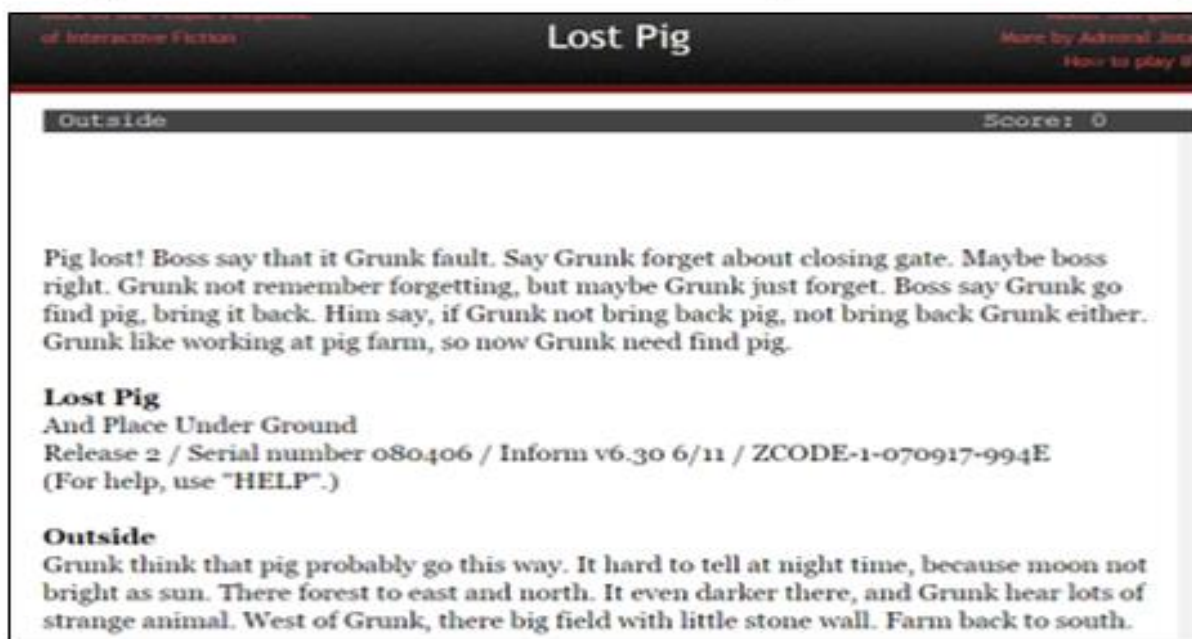
Typ in the following link: <http://pr-if.org/play/lostpig/>

Or just google: Grunk's lost pig.

Step 2. Read the introduction

First you read the introduction of the story. Grunk has lost his pig...

Step 3. Tell Grunk what to do

Help Grunk find his pig by giving him commands! Just start typing and tell him what to do! If you are stuck, ask your teacher for help or look at the list of examples to help you!

Here are some examples to help you! See which ones work!

*Some commands **only work in certain situations**, so keep trying!*

Outside

Grunk think that pig probably go this way. It hard to tell at night time, because moon not bright as sun. There forest to east and north. It even darker there, and Grunk hear lots of strange animal. West of Grunk, there big field with little stone wall. Farm back to south.

>take off pants

OK, pants off.

>look at grunk

Grunk orc. Big and green and naked.

You want Grunk to listen

- Listen

You want Grunk to look at something

- Look around
- Look at ... bushes / grunk / field / castle / stairs...

You want Grunk to take something

- Get ... (torch, pants, metal thing ...)

You want Grunk to go somewhere

- Go north (= Go N) , south (S), west (W), east (E)
⇒ Or: Go northeast / Go southwest /
- Go to the ...
- Go left, right...

You want Grunk to go somewhere

- Ask...

Other actions

- Take off pants (if you want to laugh)
- Scream
- Growl
- Grrrr
- Whistle

Bijlage 16: activity – Grunk’s lost pig lerarenhandleiding

Part 1 - Outside
Try to go N or E (Grunk won't go because he doesn't want to get lost in dark forest, he won't go anywhere else either) You have to wait until you hear rustling in the bushes. Listen *1 pt*
Listen *1 pt*
Go NE, you will fall in a hole, there is no other way to go.
Part 2 - Hole
Get torch (it has gone out, you will need to re-light it later)
Look at stairs
Get metal thing (whistle)
Go east
Part 3 – Fountain room
Look at fountain
Get coin
Go SW
Part 4 – Table room
Get chair
Go east
Part 5 – Closet
Sing, grr or shout
Ask gnome about the metal thing
Whistle
Go east
Part 6 – Shelf room
Get book
Get pole
Drop chair
Stand on chair
Look at top shelf
Get book

Bijlage 17: activity – Animated comics uitleg

ANIMATED COMICS!

Do you like movies? Do you like comics? What if you can have a combination of both? These comics look like movies! They have **animations and sound effects**. So get your earbuds and enjoy!

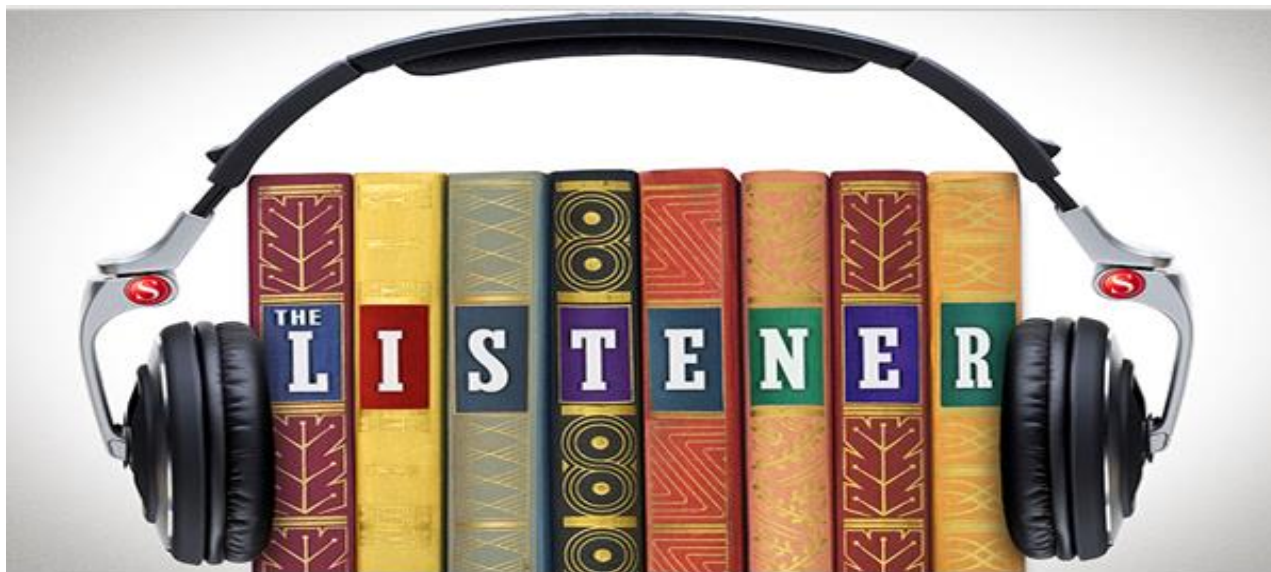
For now there is only one comic available. **The land of the magic flute**. This is a story about fantasy, magic and adventure.

Steps

1. Google: **Land of the magic flute** and click on the first link.
2. You can click on the screen to start reading.
3. Click again to continue reading.
4. If you want to pause, just stop clicking.

Bijlage 18: activity – Audiobooks uitleg

Audiobooks

Do you like to lay back and relax? Try an audiobook! You'll listen to someone reading an exciting story out loud instead of having to concentrate on reading so much!

1. Check the list of available audiobooks.

- *The whole 'Harry Potter' series*
- *The fault in our stars*
- *The Twilight series*

2. To help you choose a book, look at the cover and read short text on the back.

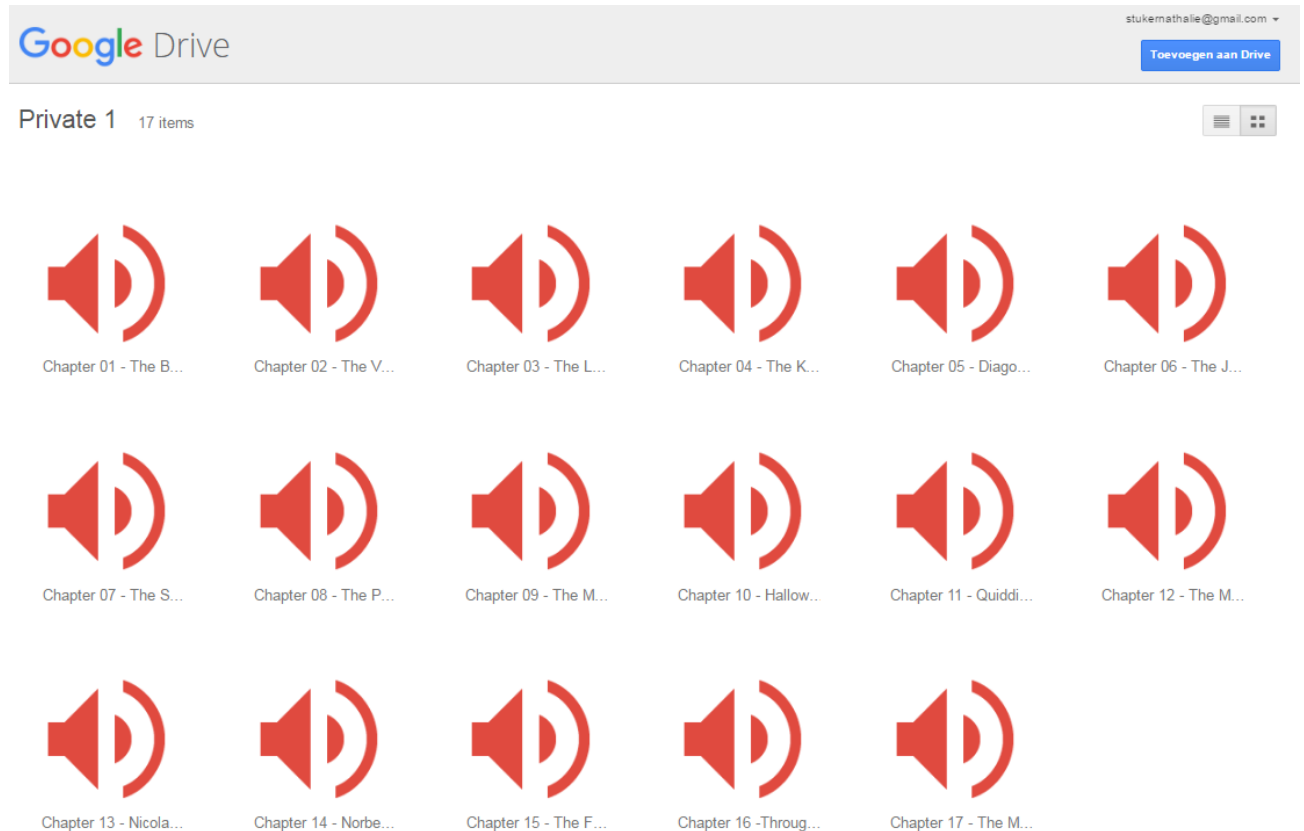
3. Ask the teacher for the book that you want.

4. You can also try to read along while you are listening.

Bijlage 19: activity – Audiobooks voorbeeld

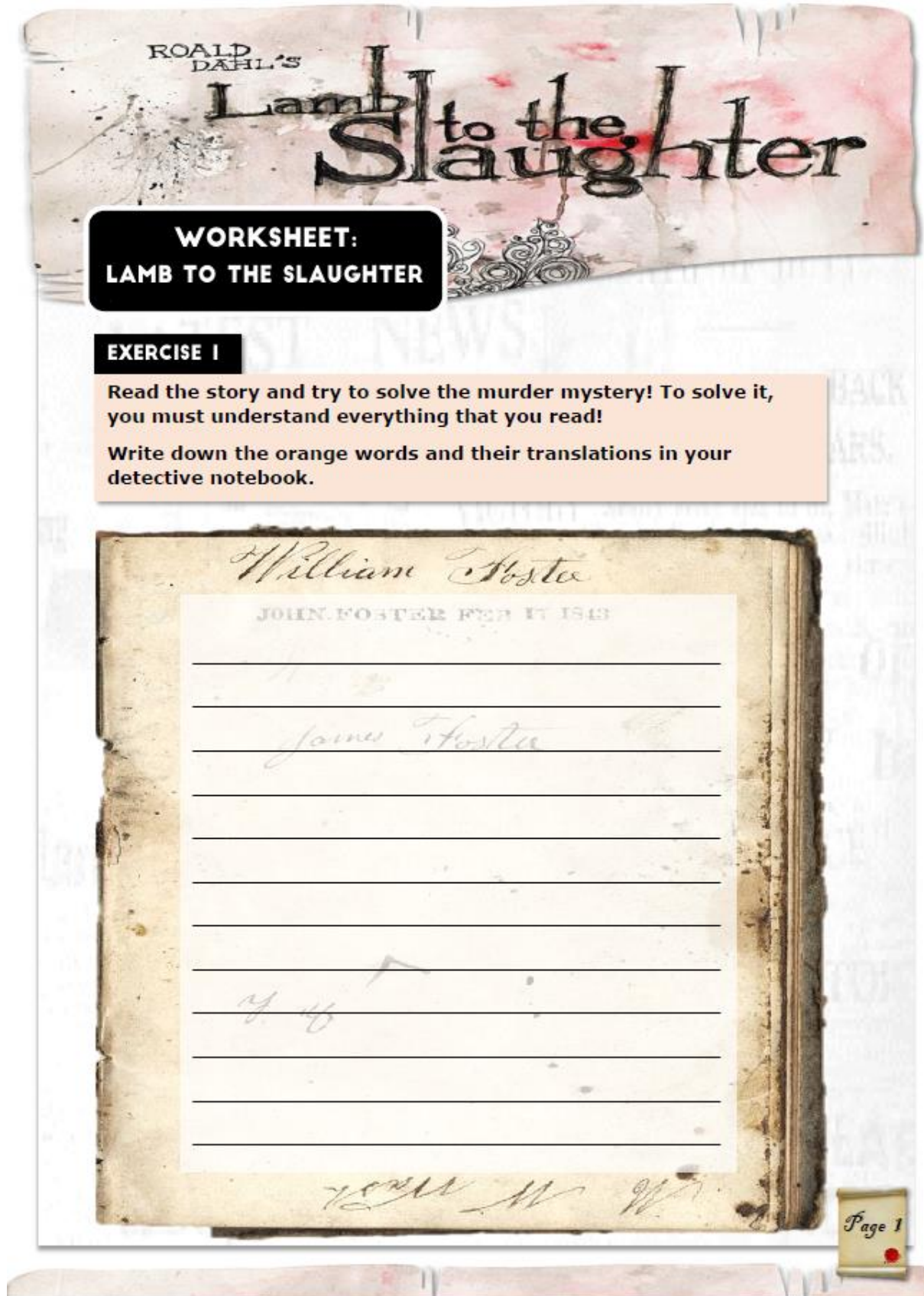
De leerlingen hebben beschikking tot de verschillende audiobooks via Googledrive. Elk audiobook is geselecteerd op basis van een rustig verteltempo en een duidelijke uitspraak.

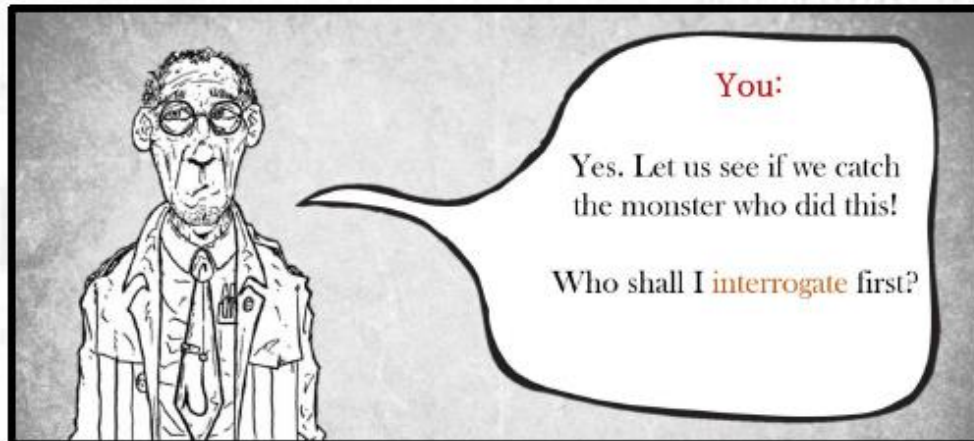

Harry Potter and the sorcerer's stone, alle hoofdstukken als audiobook.

Bijlage 20: Lamb to the slaughter worksheets

De originele versie van de werkbladen, gevolgd door ingevulde versie van een leerling.

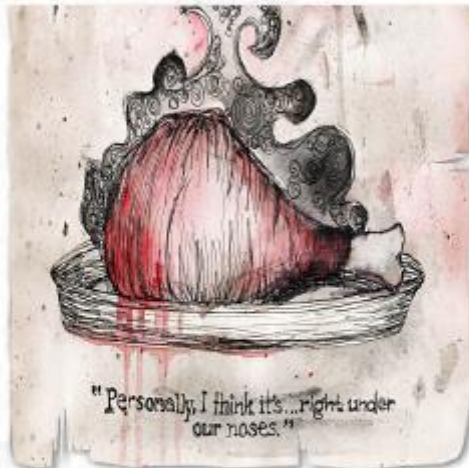

EXERCISE 2

Real detectives keep notes about their suspects!

Write down the alibi and the possible motive of each suspect

 The best friend Alibi: Motive:	 The old teacher Alibi: Motive:
 The butcher Alibi: Motive:	 The wife Alibi: Motive:

EXERCISE 3

Read what the police man says about the murder.

"I think we are missing something... We didn't find the murder weapon. I feel like it's right under our noses!"

Why is this quote ironic?

EXERCISE 4

Do you know what other crimes there were in this story?

Give one example!

Savannah and Bo

ROALD DAHL'S

Lamb to the Slaughter

WORKSHEET:
LAMB TO THE SLAUGHTER

EXERCISE I

Read the story and try to solve the murder mystery! To solve it, you must understand everything that you read!

Write down the orange words and their translations in your detective notebook.

Very well done!

William Costa

clues = aanwijzingen / to threaten = bedreigen

prime suspects = hoofdverdachten

a butcher = een slager / a butchery = een slagerij

a heavy object = een zwaar object

to interrogate = ondervragen / to accuse = beschuldigen

a couple of questions = een paar vragen

to confirm = bevestigen / to get rid of

a business = een zaak ↳ als een zaak

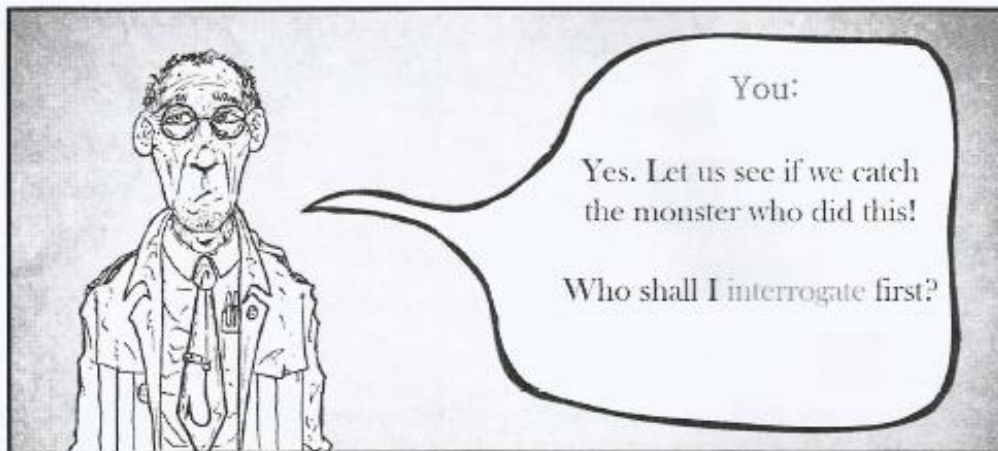
customers = klanten

gambling = gokken

spent = gespendeerd

nonsense = onzin

Page 1

EXERCISE 2

Real detectives keep notes about their suspects!

Write down the alibi and the possible motive of each suspect

 The best friend Alibi: <u>He was at home.</u> Motive: <u>He had a fight with Thomas.</u>	 The old teacher Alibi: <u>He was walking his dog.</u> Motive: <u>Thomas accused him of selling cats to the butcher.</u>
 The butcher Alibi: <u>He was at work.</u> Motive: <u>Thomas accused him of selling cat meat.</u>	 The wife Alibi: <u>She was at home! She was at the butcher's at 6:30.</u> Motive: <u>None!</u>

"Personally, I think it's... right under our noses."

EXERCISE 3

Read what the police man says about the murder.

"I think we are missing something... We didn't find the murder weapon. I feel like it's right under our noses!"

Why is this quote ironic? *ironisch*

They are calling the murder weapon!

EXERCISE 4

Do you know what other crimes there were in this story?
Give one example!

Selling cat meat!!! *Stealing money*

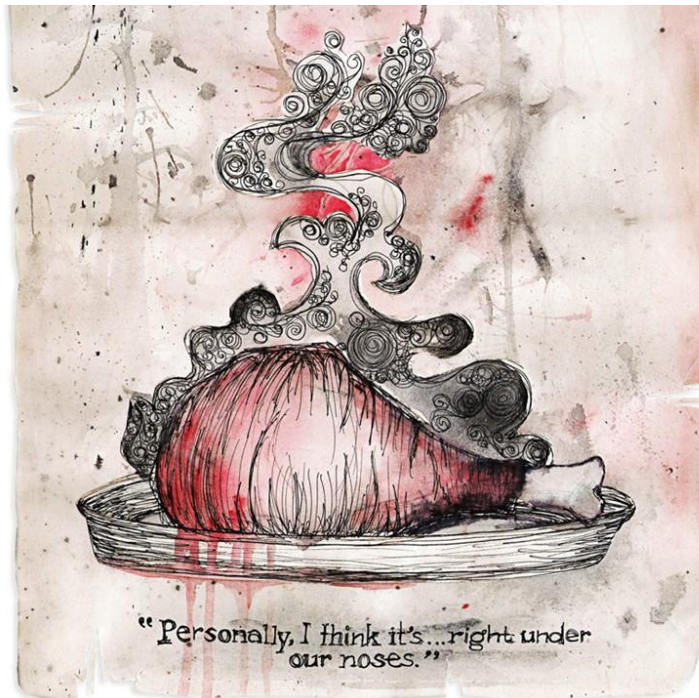
Thanks for reading!

Did you like the story?

Page 3

Bijlage 21: Lamb to the slaughter interactive graphic novel

Voor de digitale versie van dit verhaal, gaat u naar de volgende link: <https://goo.gl/8mz6z8>.

Lamb to the slaughter

Based on the short story
by by Roald Dahl.

Pagina 1

This story begins with a splash of **blood**.

Blood of a man who had been murdered on a cold stormy night.

But who was his killer?

You are the detective...

Can you solve this murder mystery?

Pagina 2

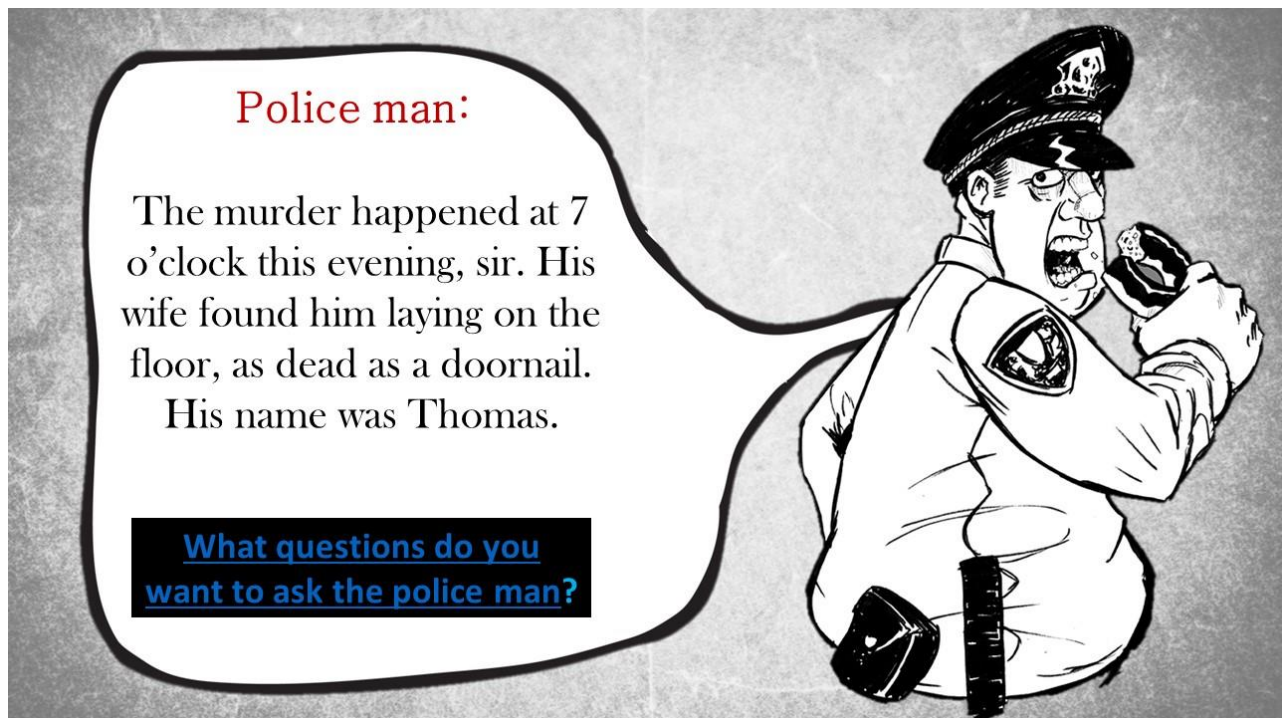
Read the story carefully to look for **clues**.

You read through this story by clicking anywhere.

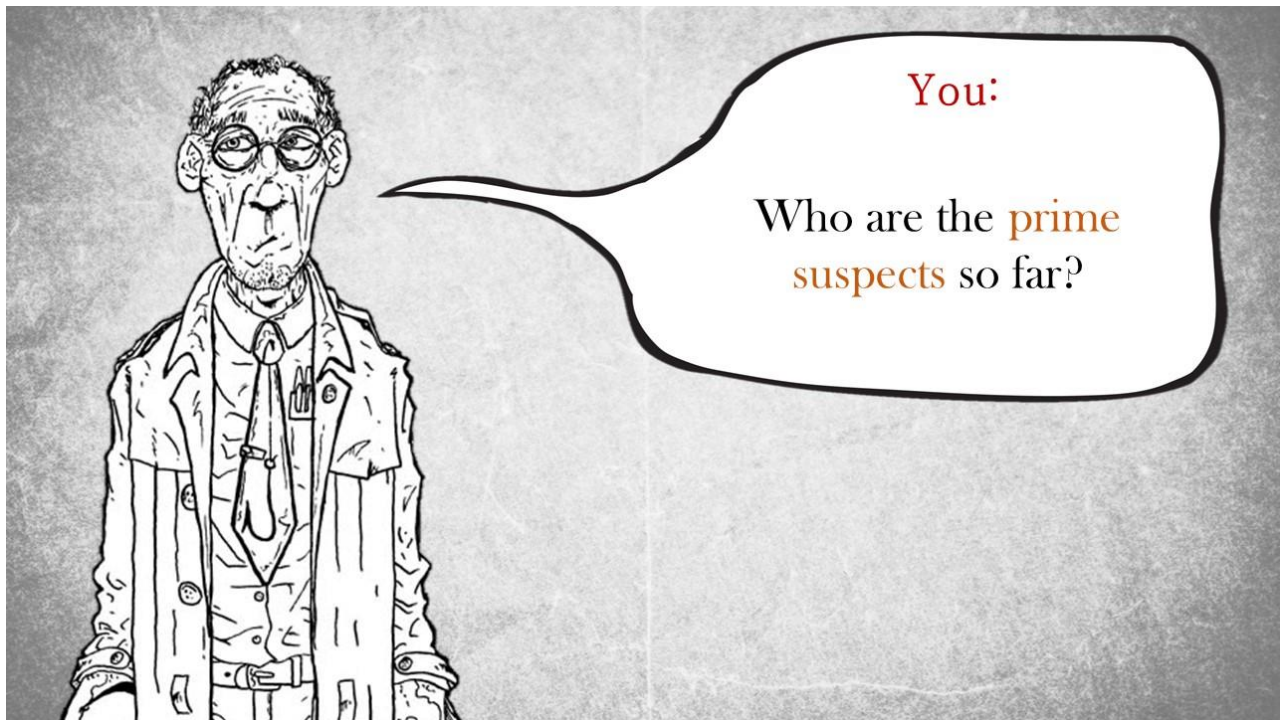
When you see an **orange** word, look up the meaning of the word and write it down.

You can click on **blue text** to help you find the murderer!

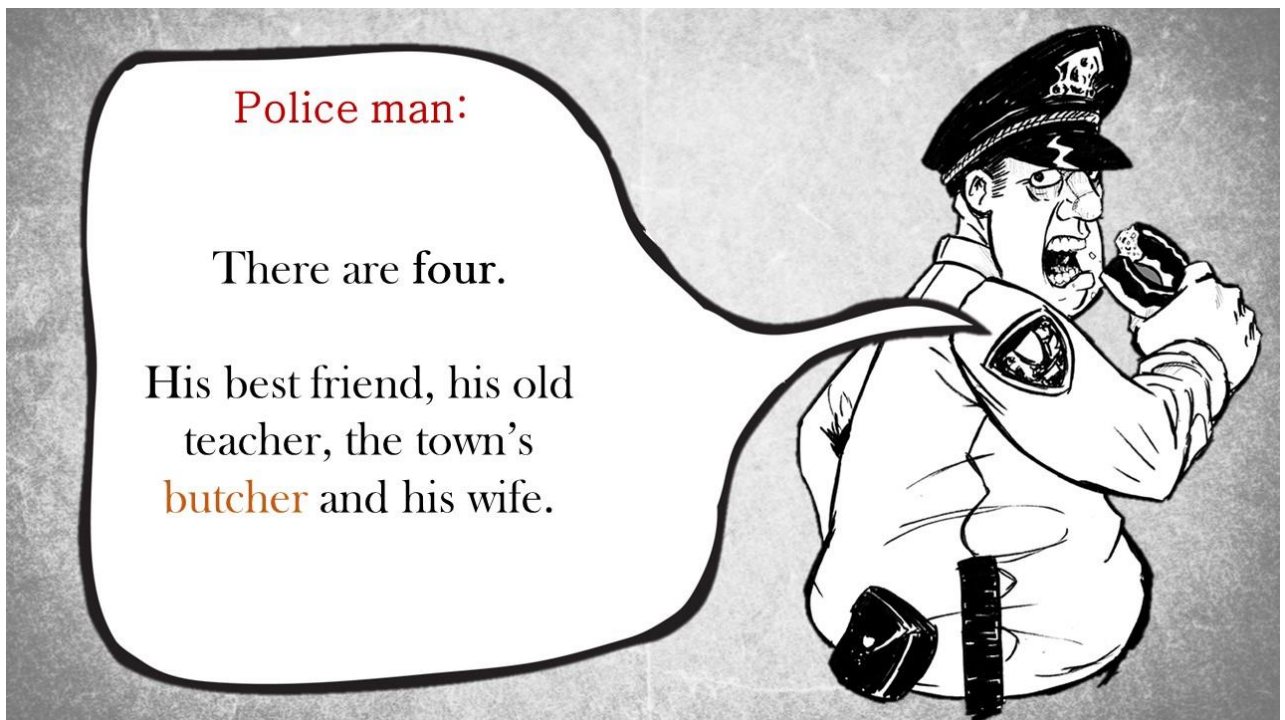
Pagina 3

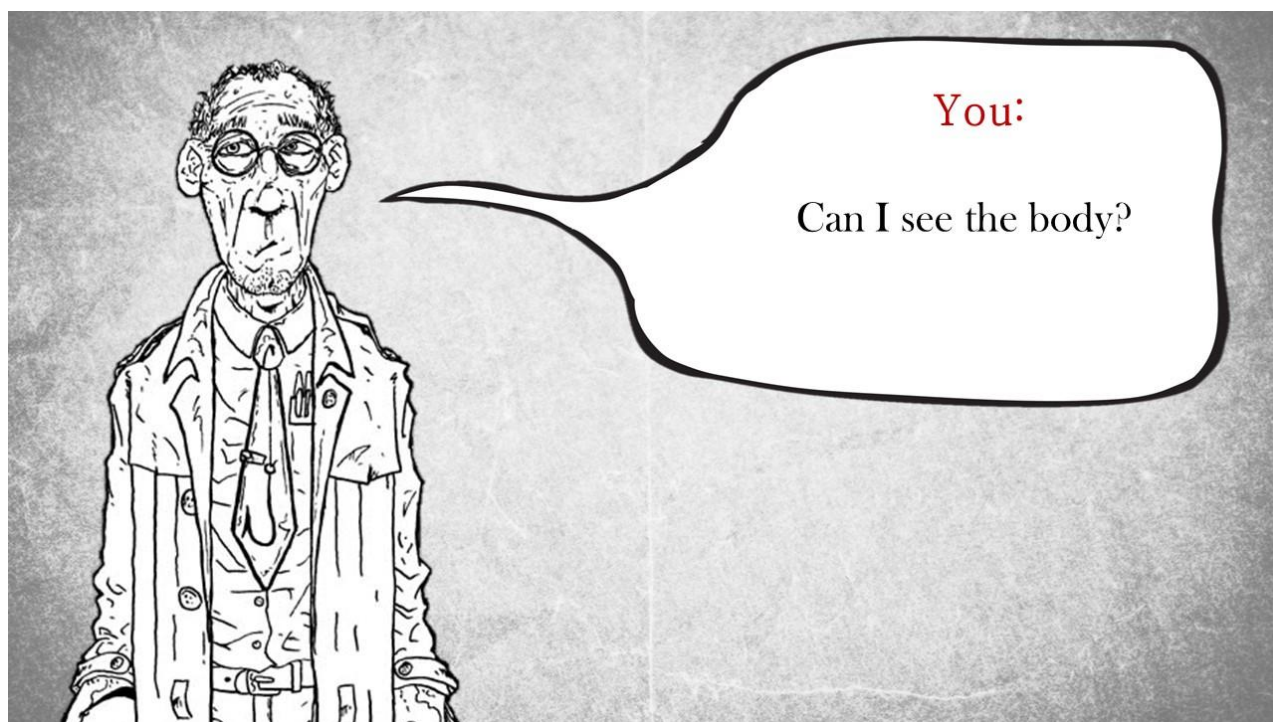
Pagina 4

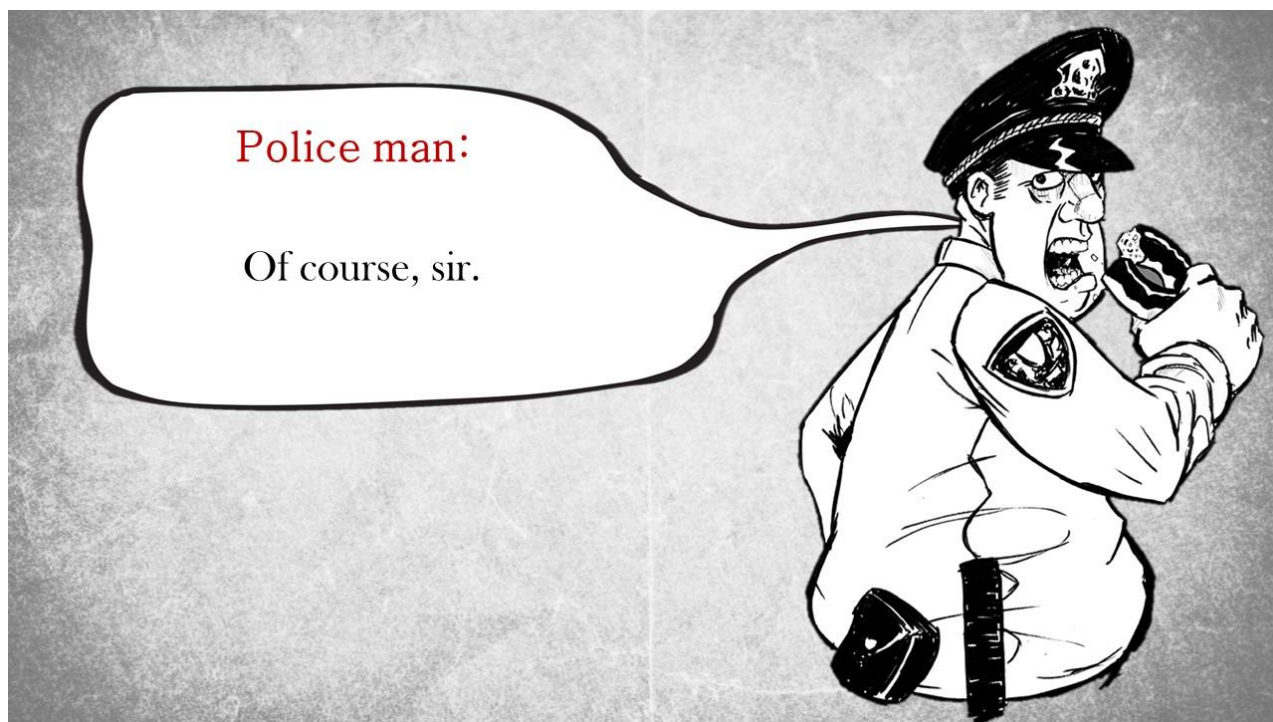
Pagina 5

Pagina 6

Pagina 7

Pagina 8

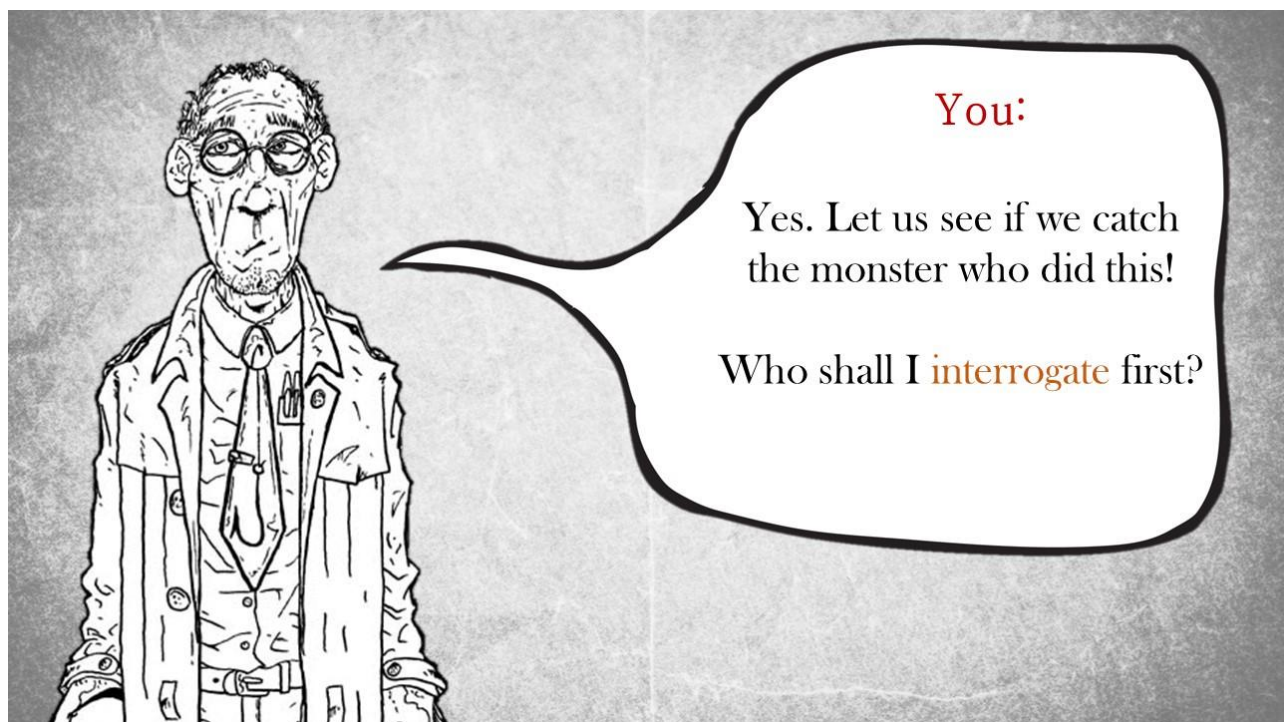
Pagina 9

Pagina 10

Pagina 11

Pagina 12

You will interrogate the suspects.

Don't forget to take notes on your worksheets!

Pagina 13

Who will you interrogate first?

[Click here to vote!](#)

The best friend

The old teacher

The town's butcher

The wife

[See the results here](#)

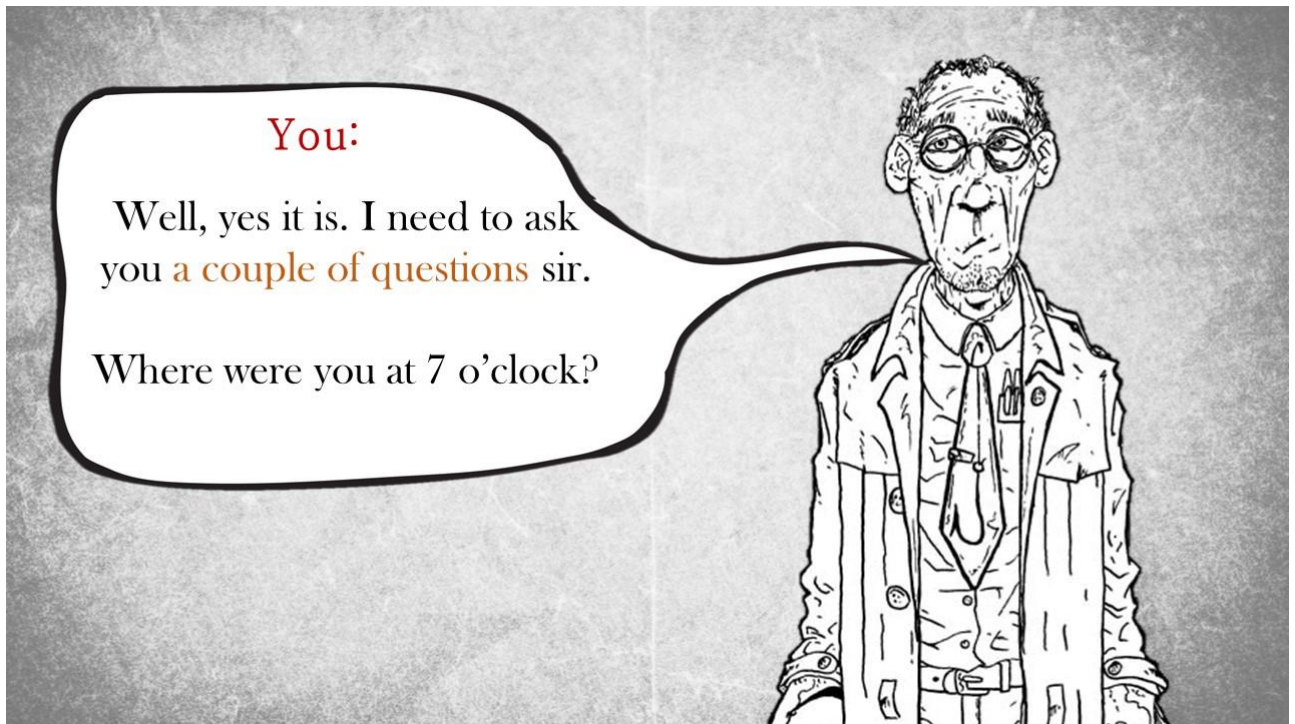
Pagina 14

Pagina 15

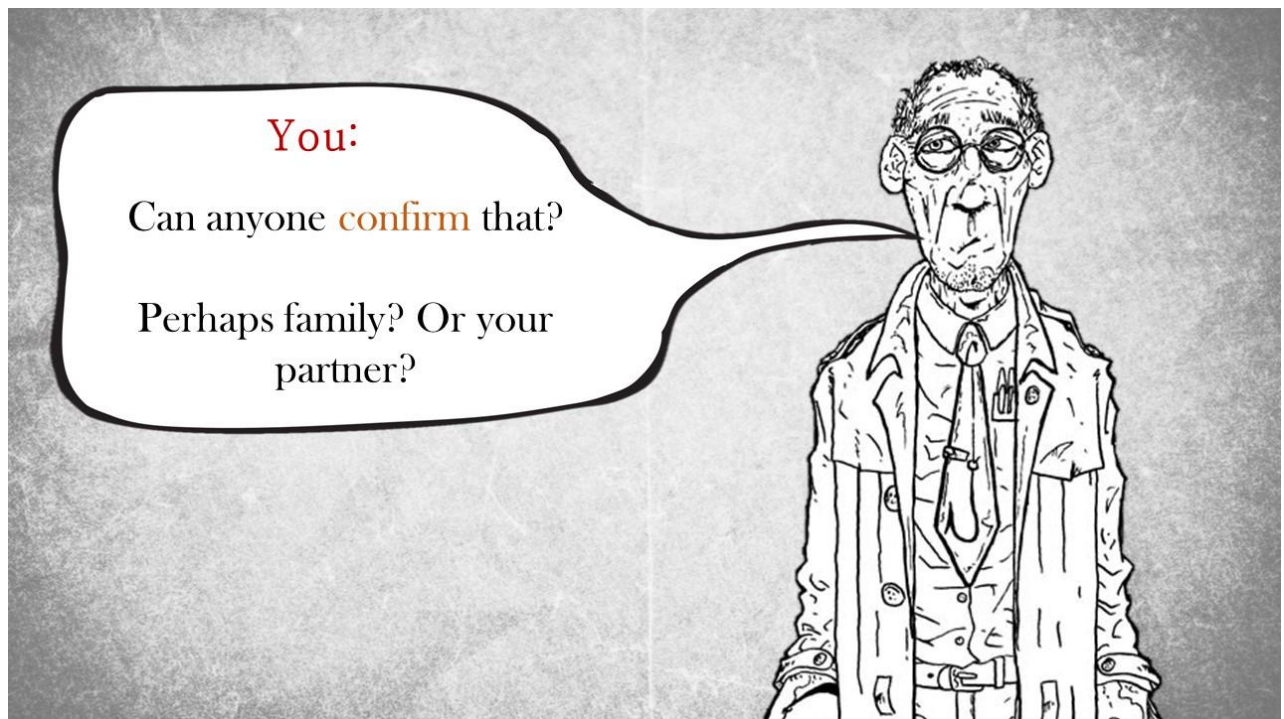
Pagina 16

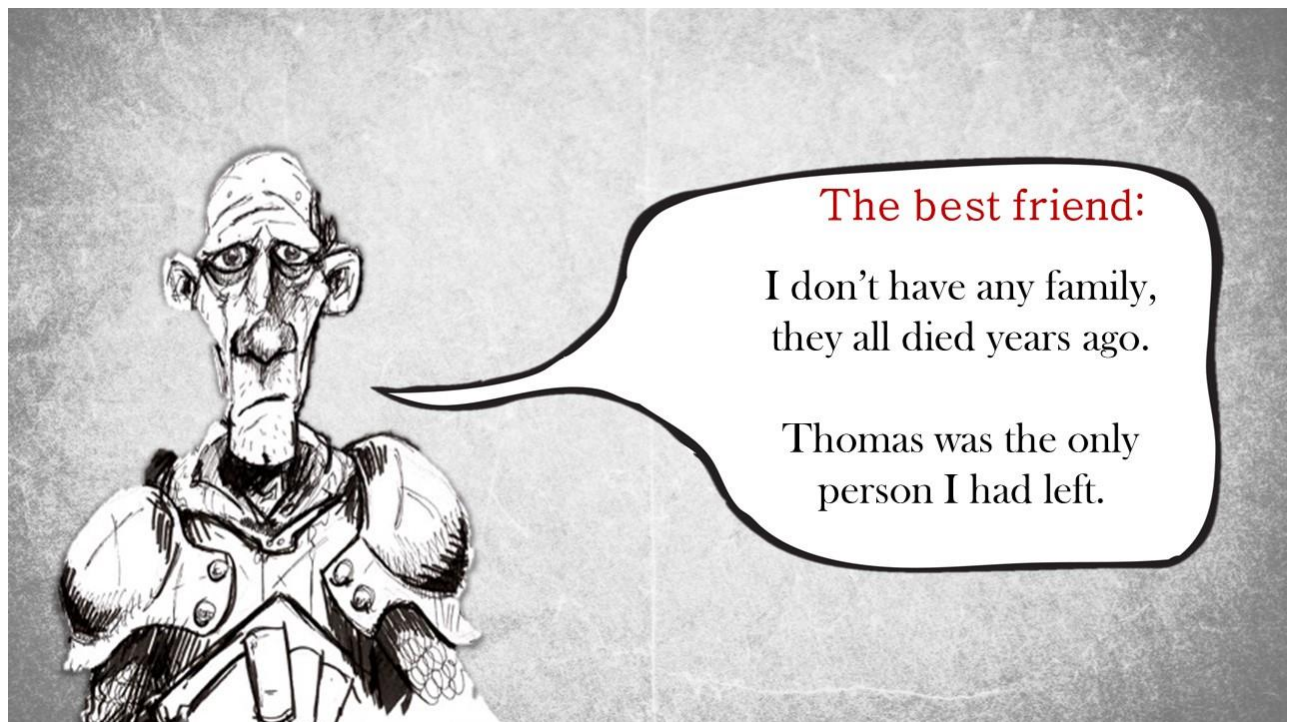
Pagina 17

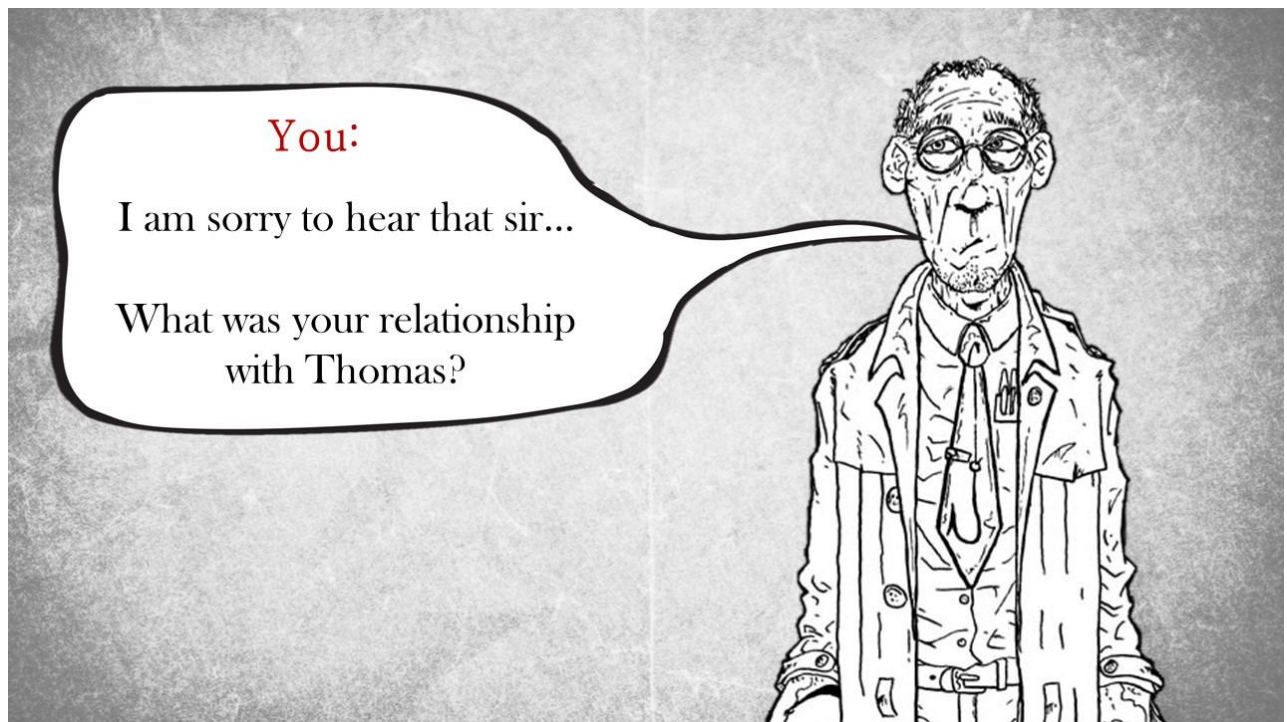
Pagina 18

Pagina 19

Pagina 20

Pagina 21

Pagina 22

Pagina 23

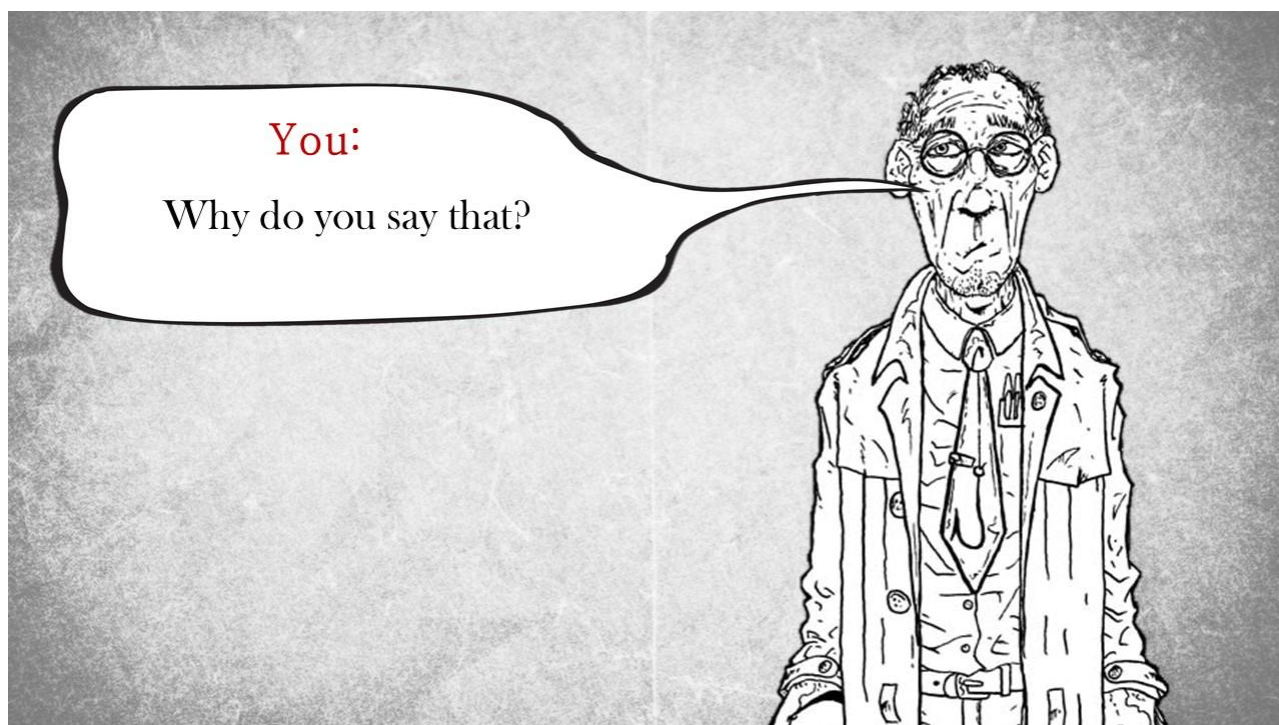
Pagina 24

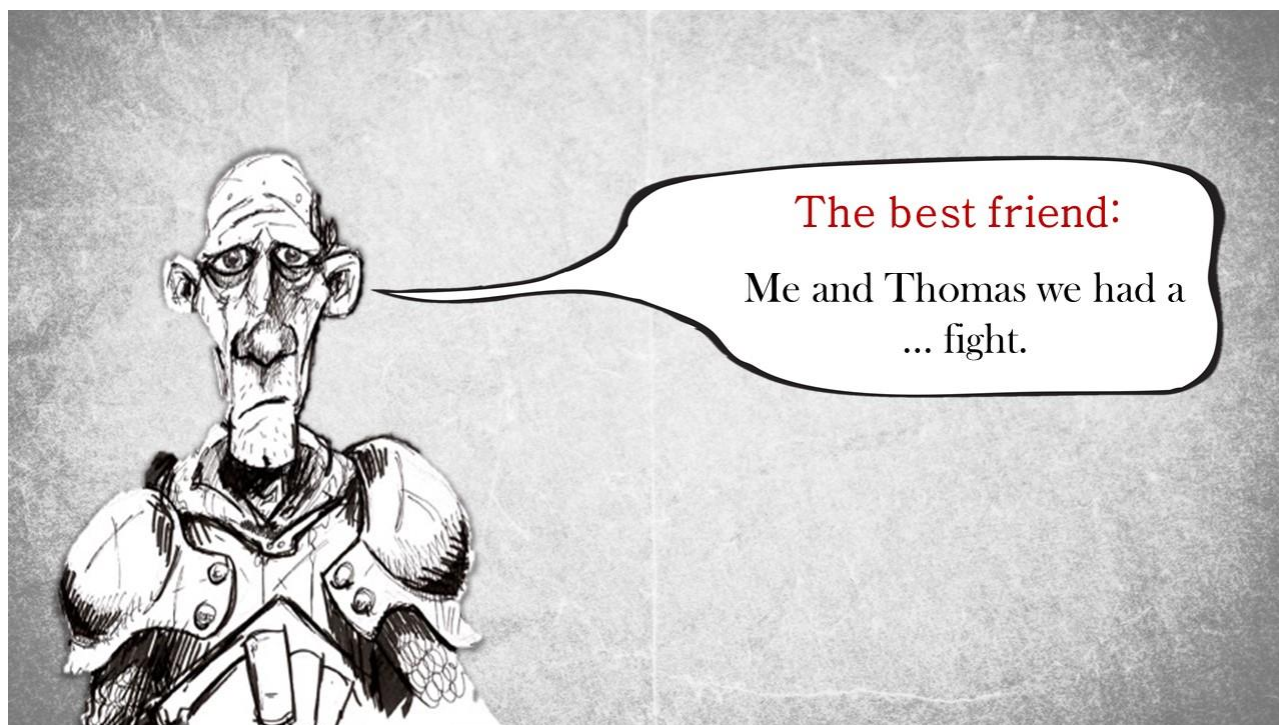
Pagina 25

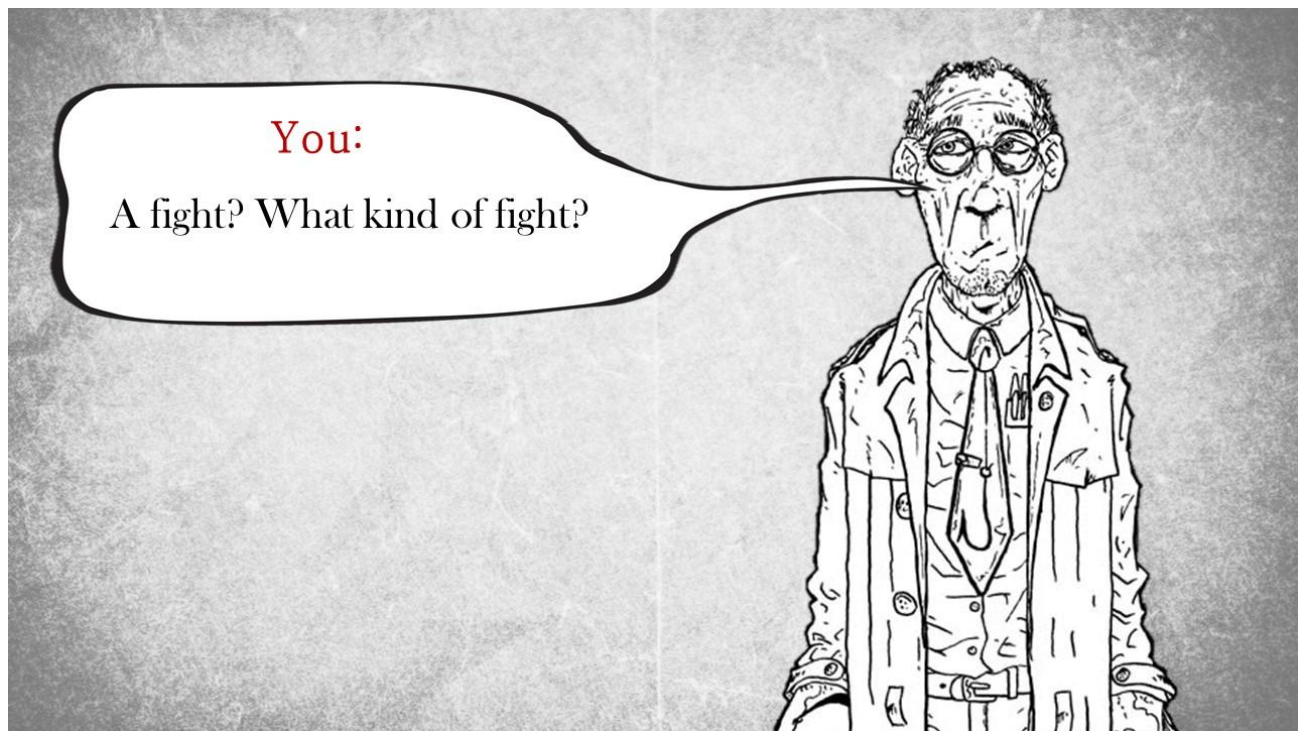
Pagina 26

Pagina 27

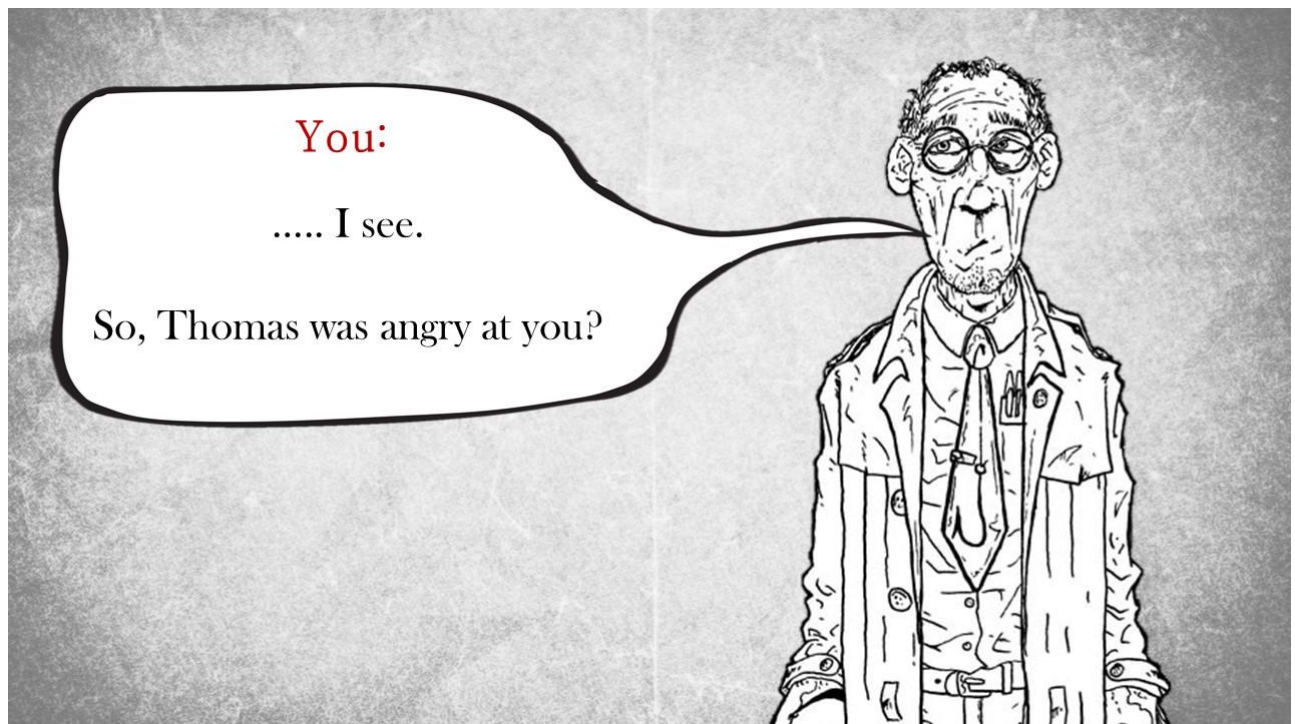
Pagina 28

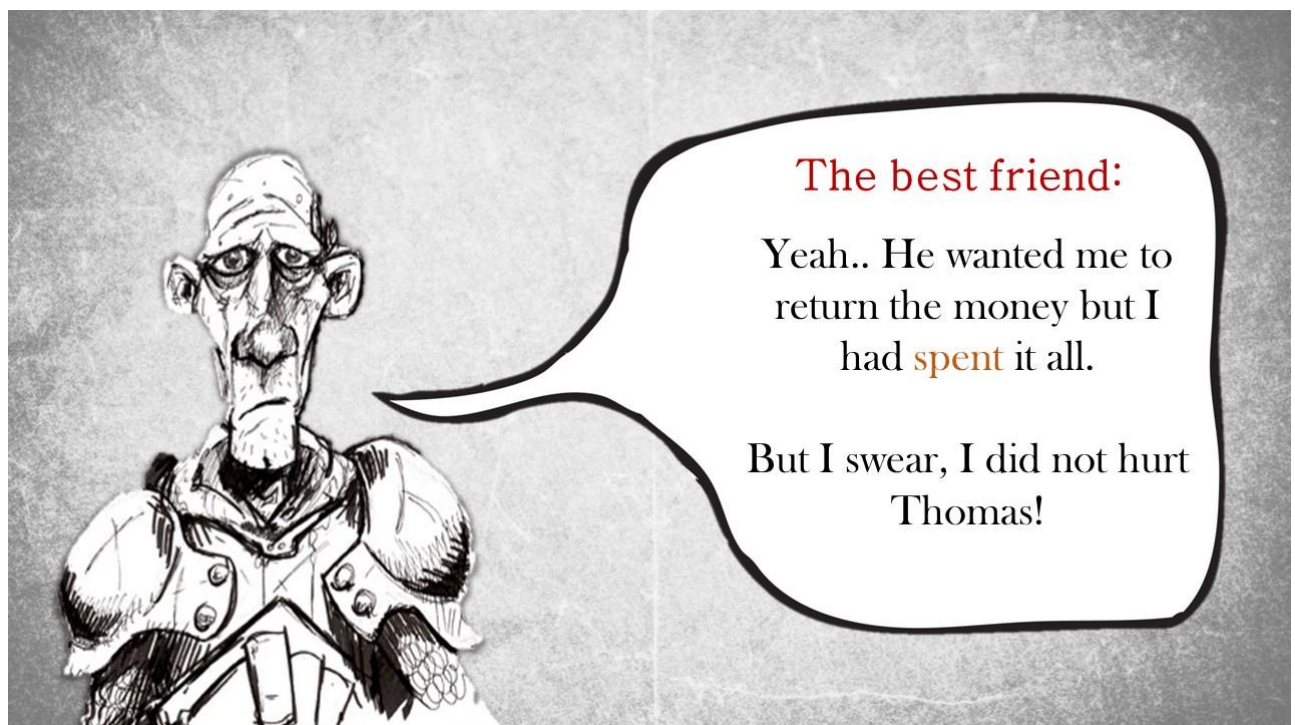
Pagina 29

Pagina 30

Pagina 31

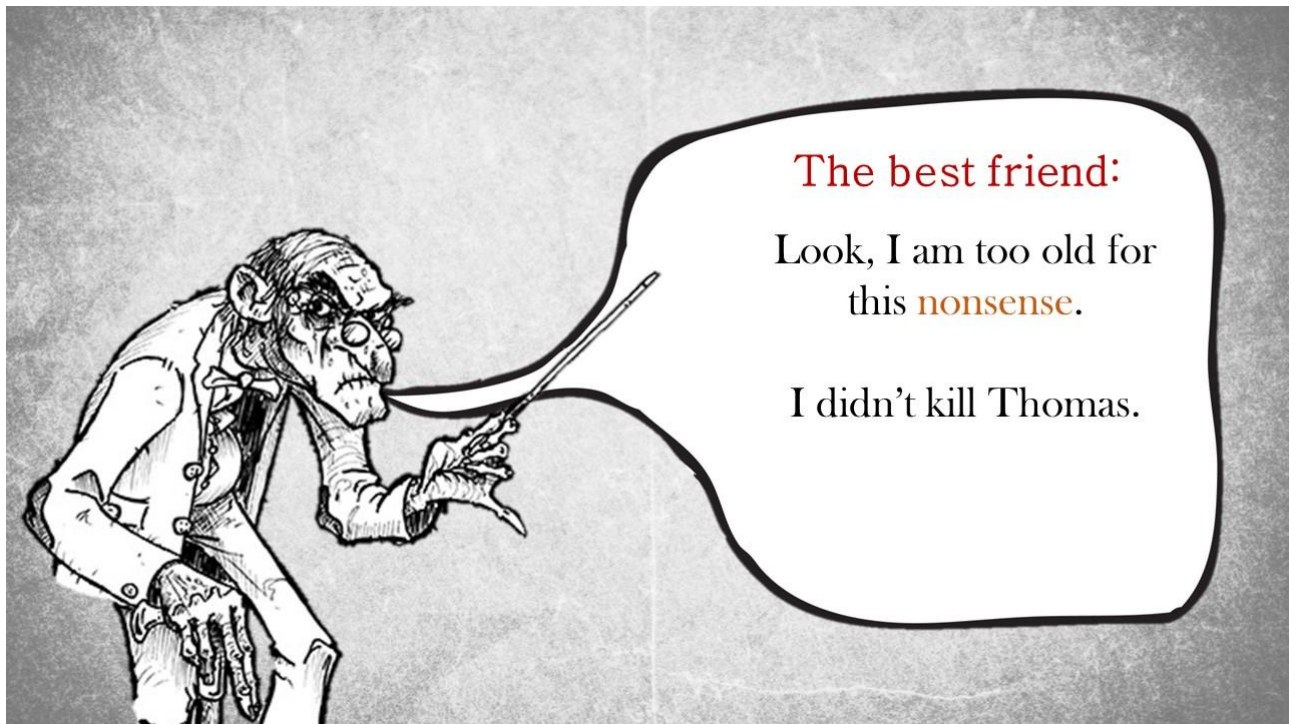
Pagina 32

Pagina 33

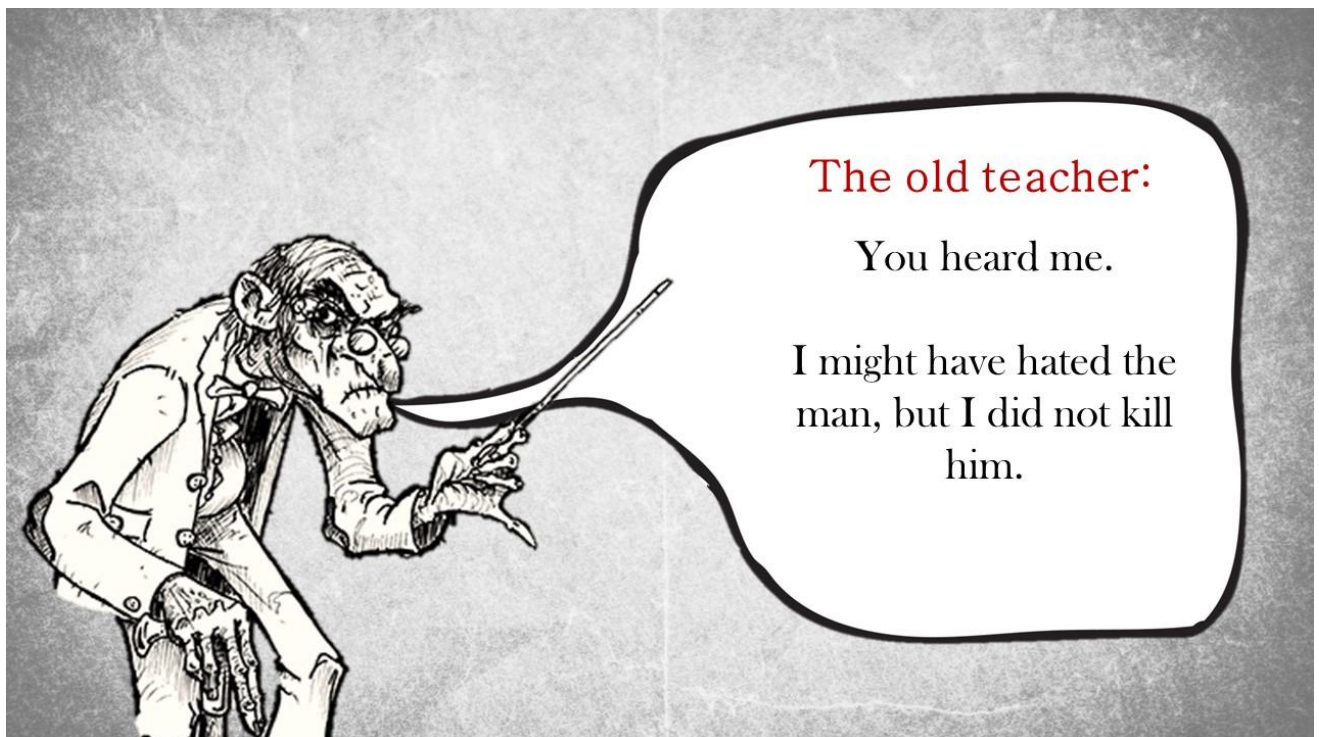
Pagina 34

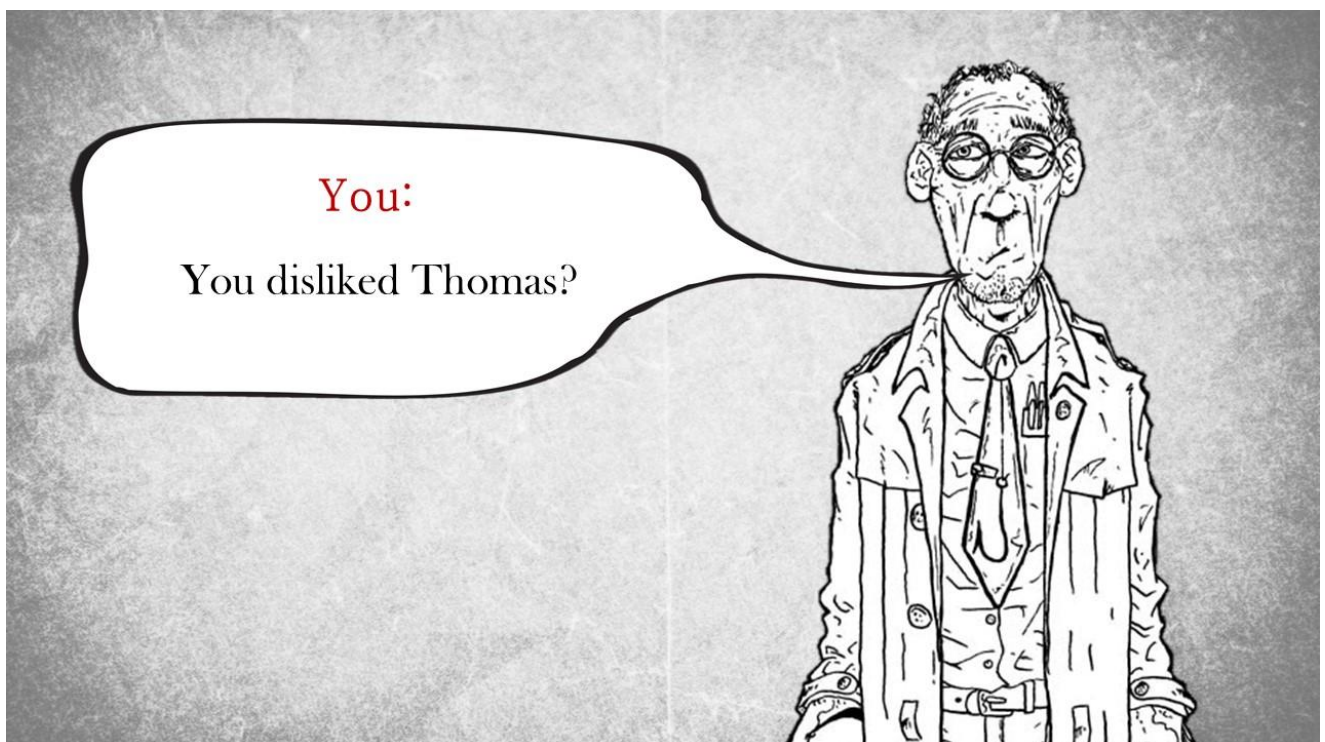
Pagina 35

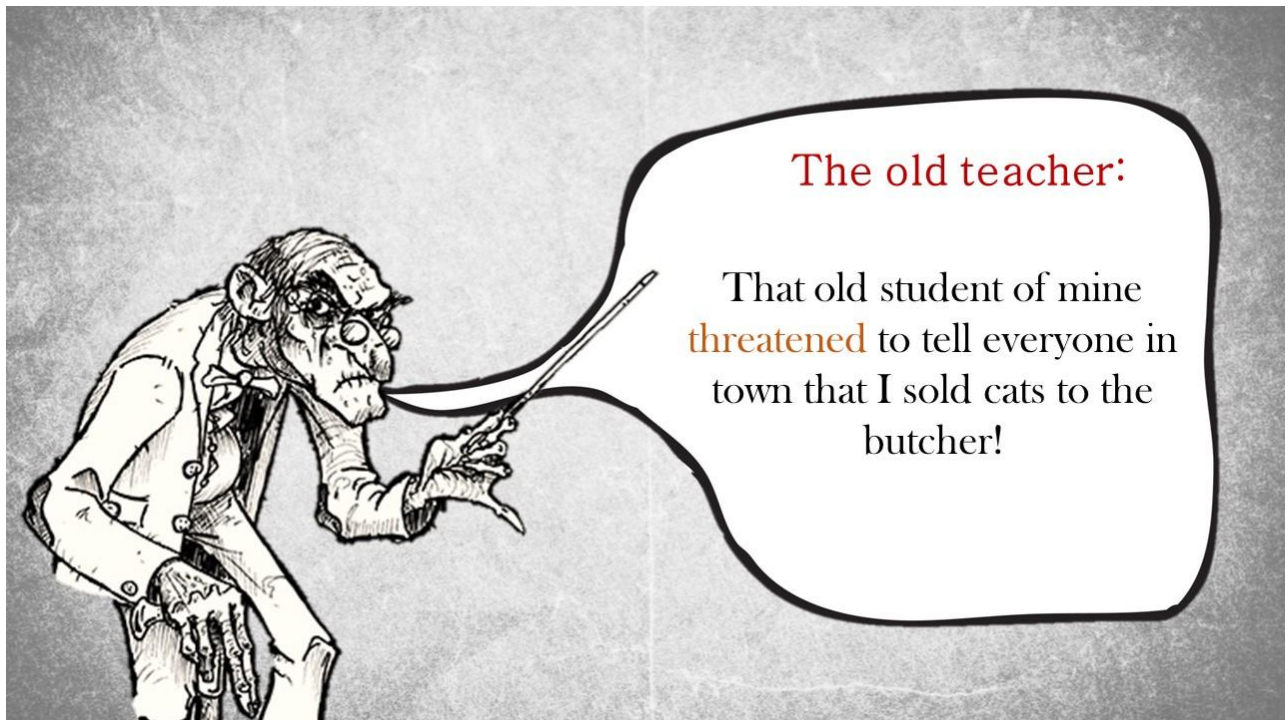
Pagina 36

Pagina 37

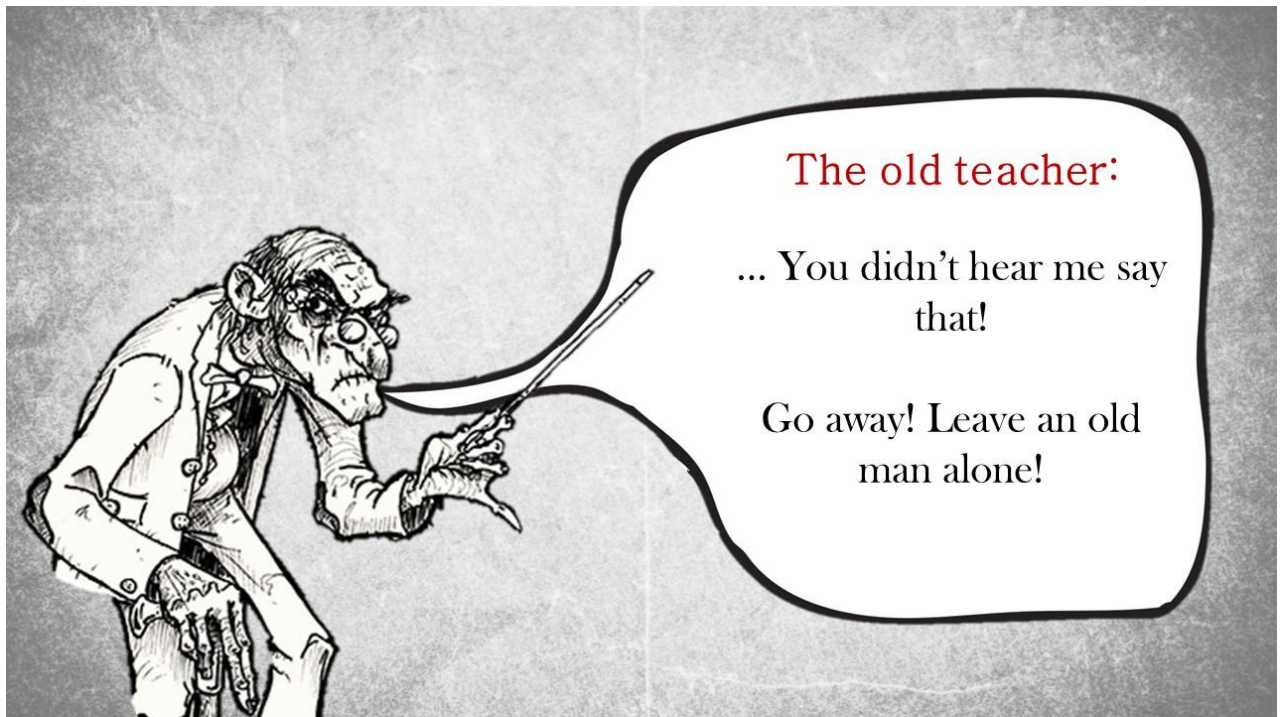
Pagina 38

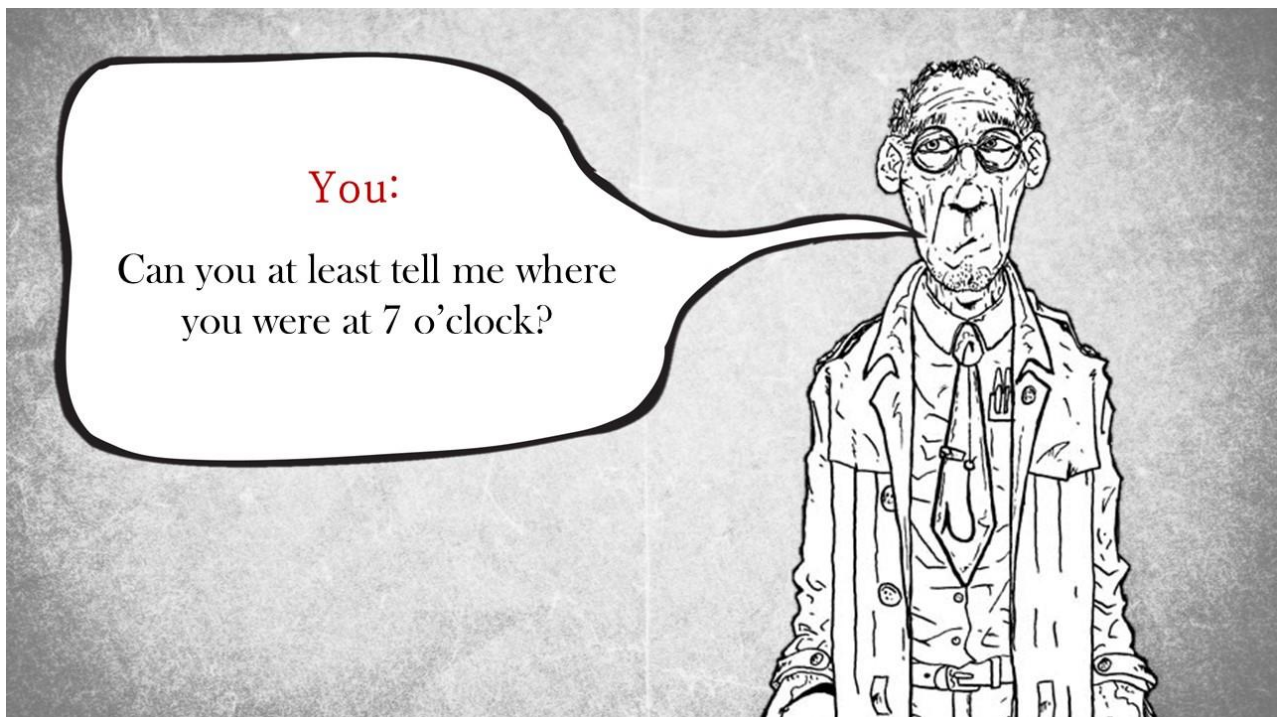
Pagina 39

Pagina 40

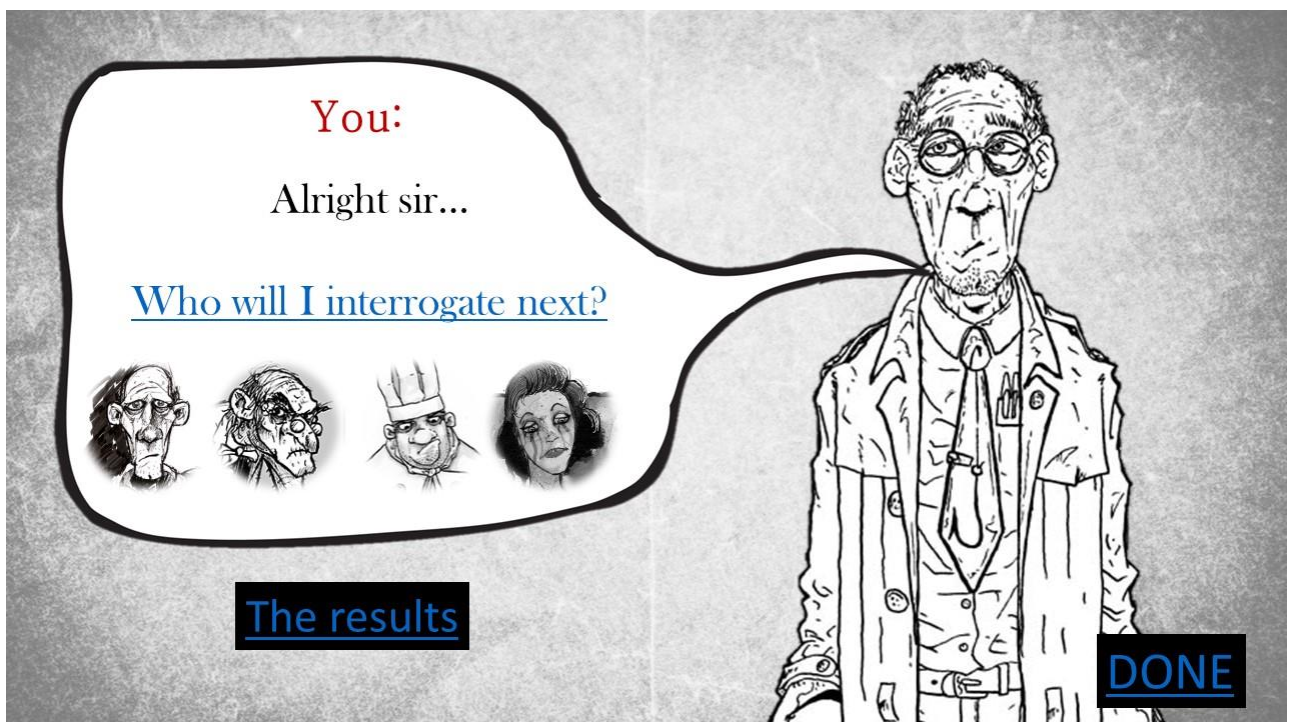
Pagina 41

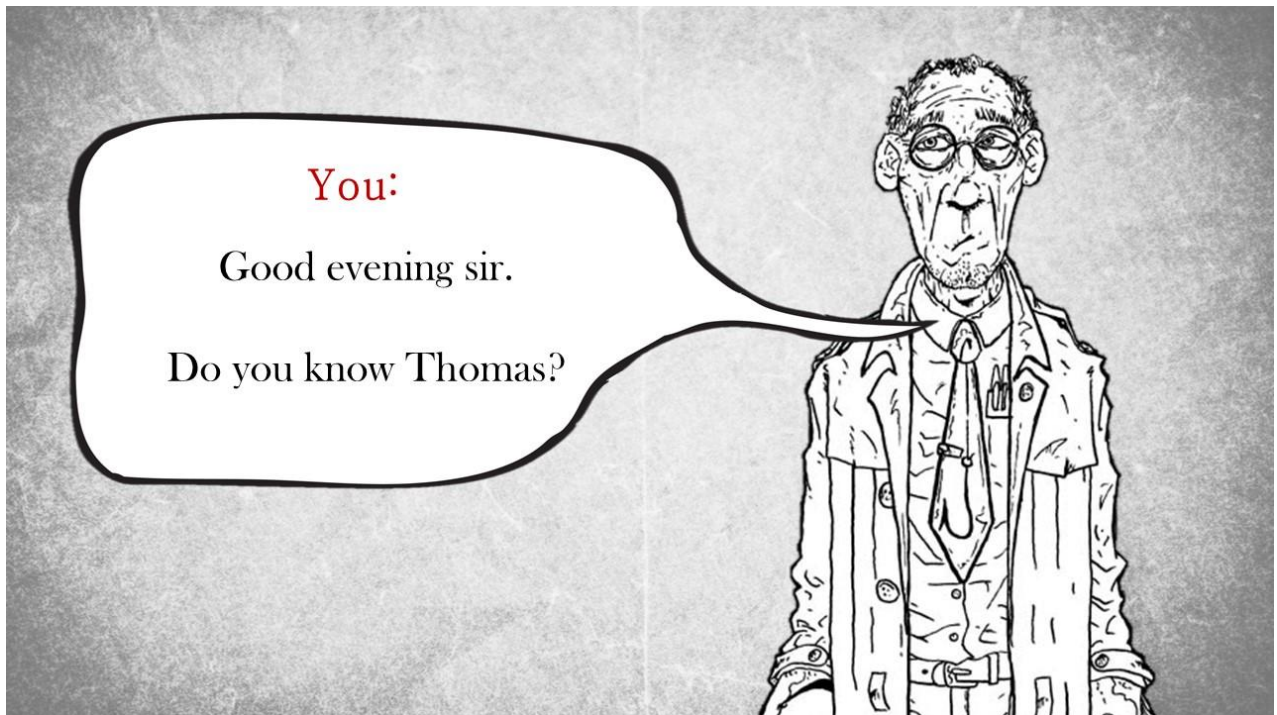
Pagina 42

Pagina 43

Pagina 44

Pagina 45

Pagina 46

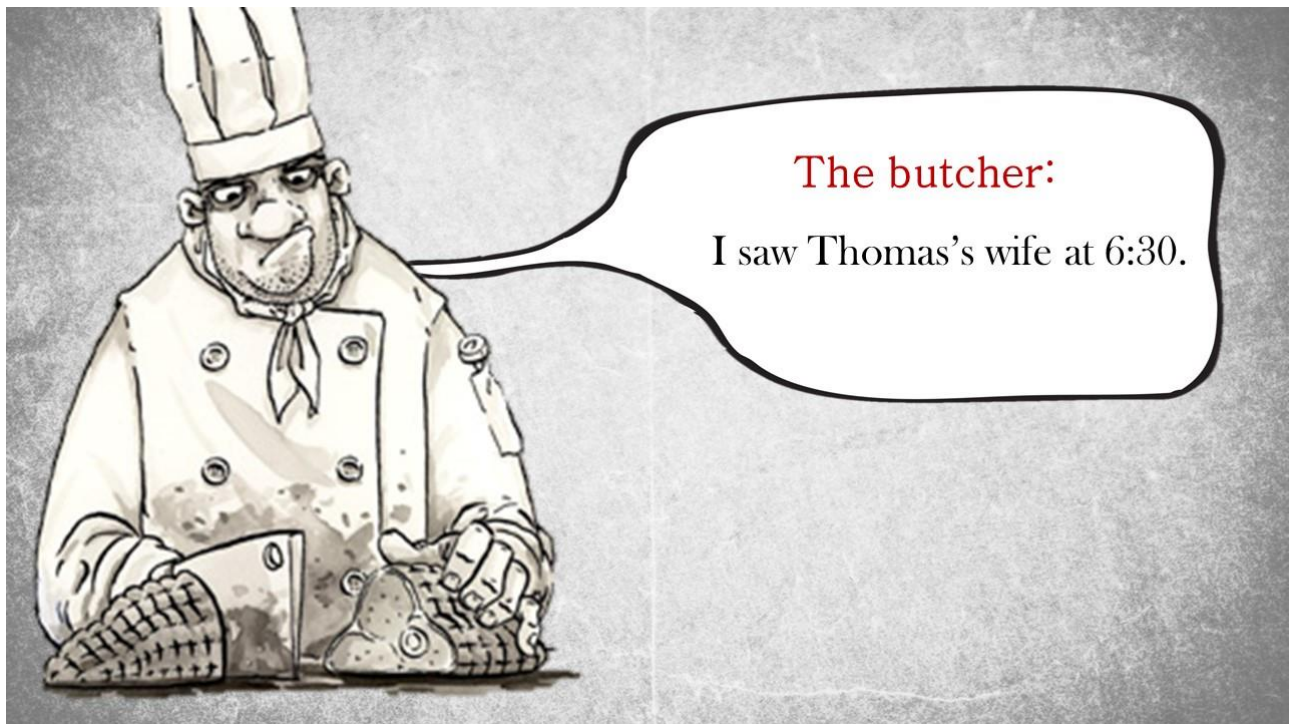
Pagina 47

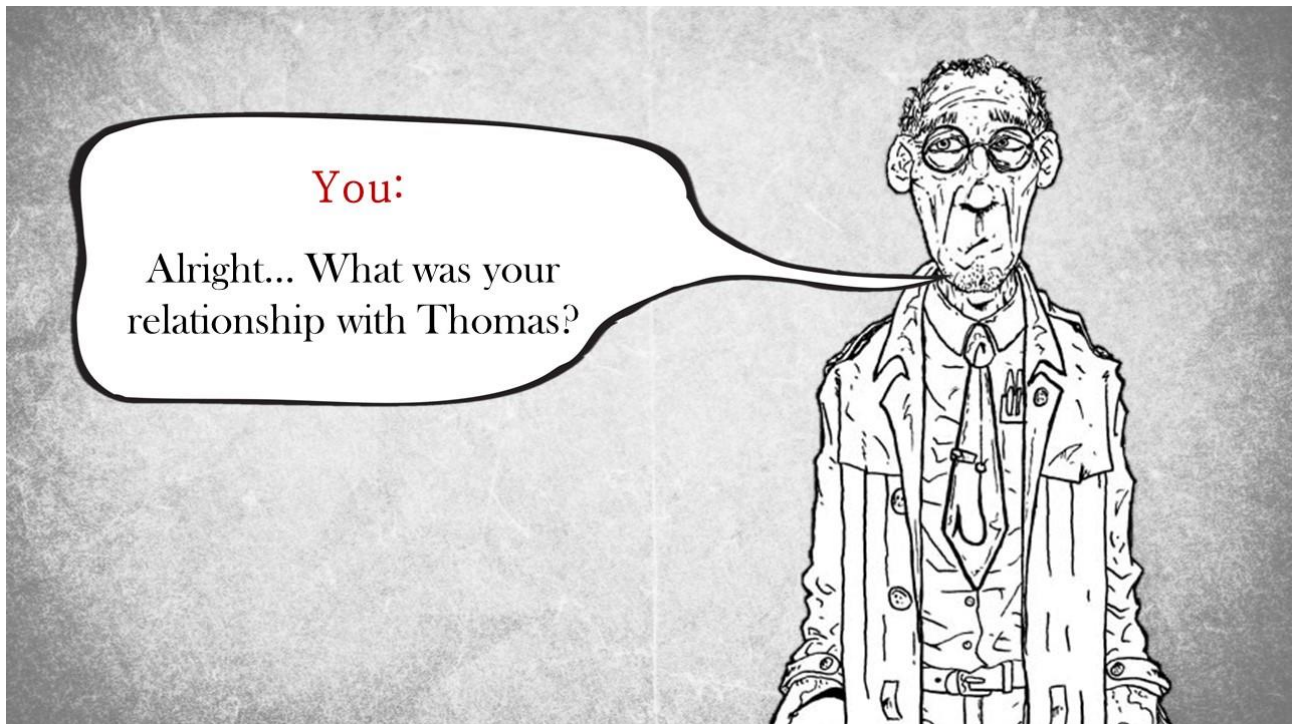
Pagina 48

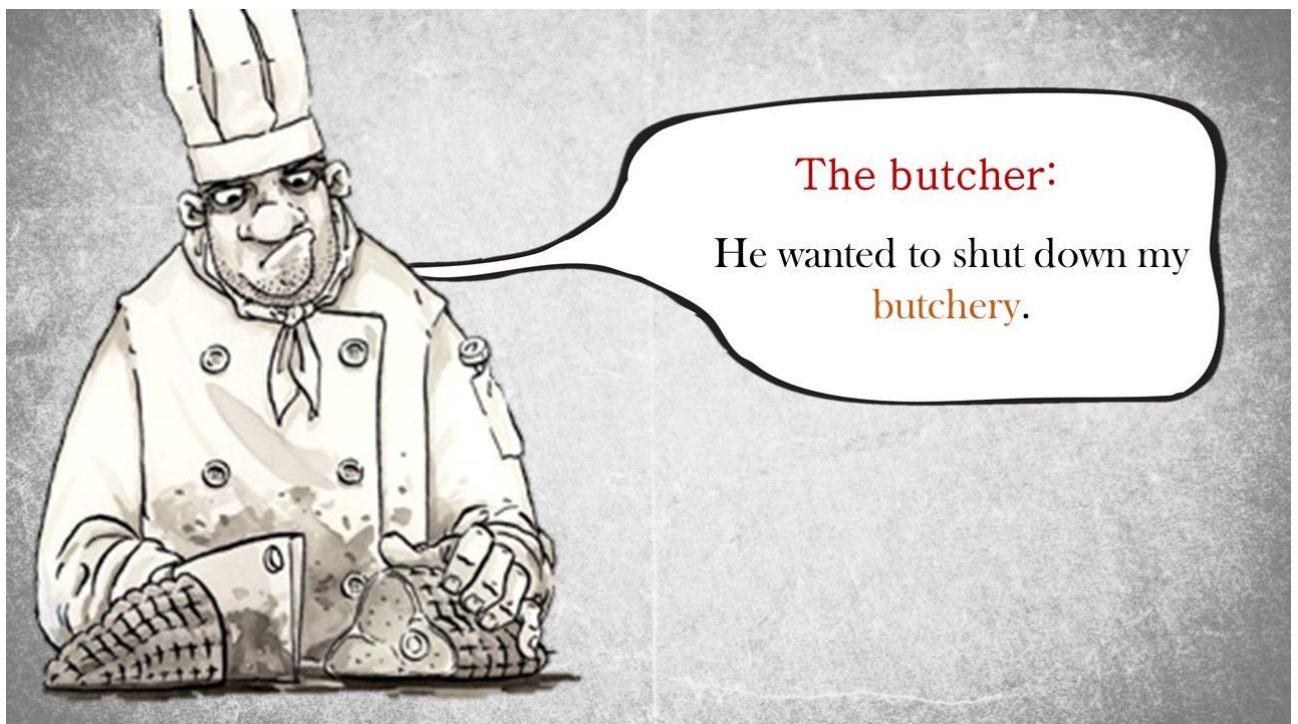
Pagina 49

Pagina 50

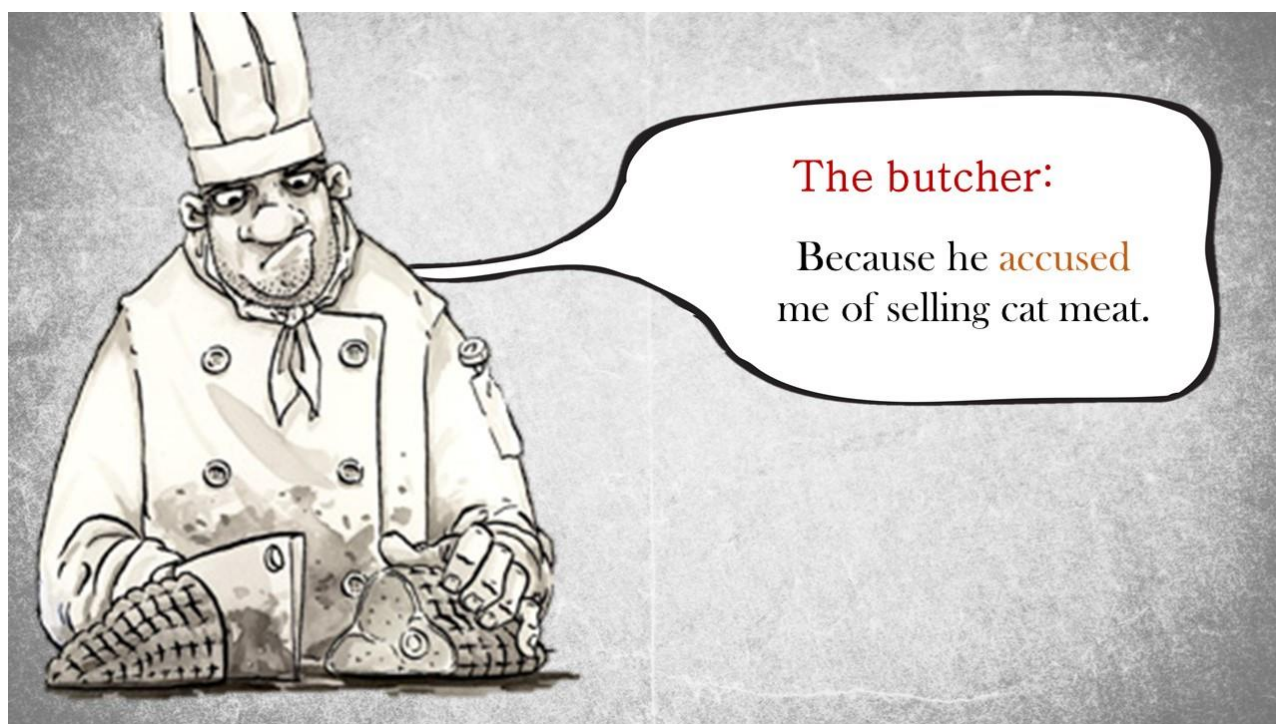
Pagina 51

Pagina 52

Pagina 53

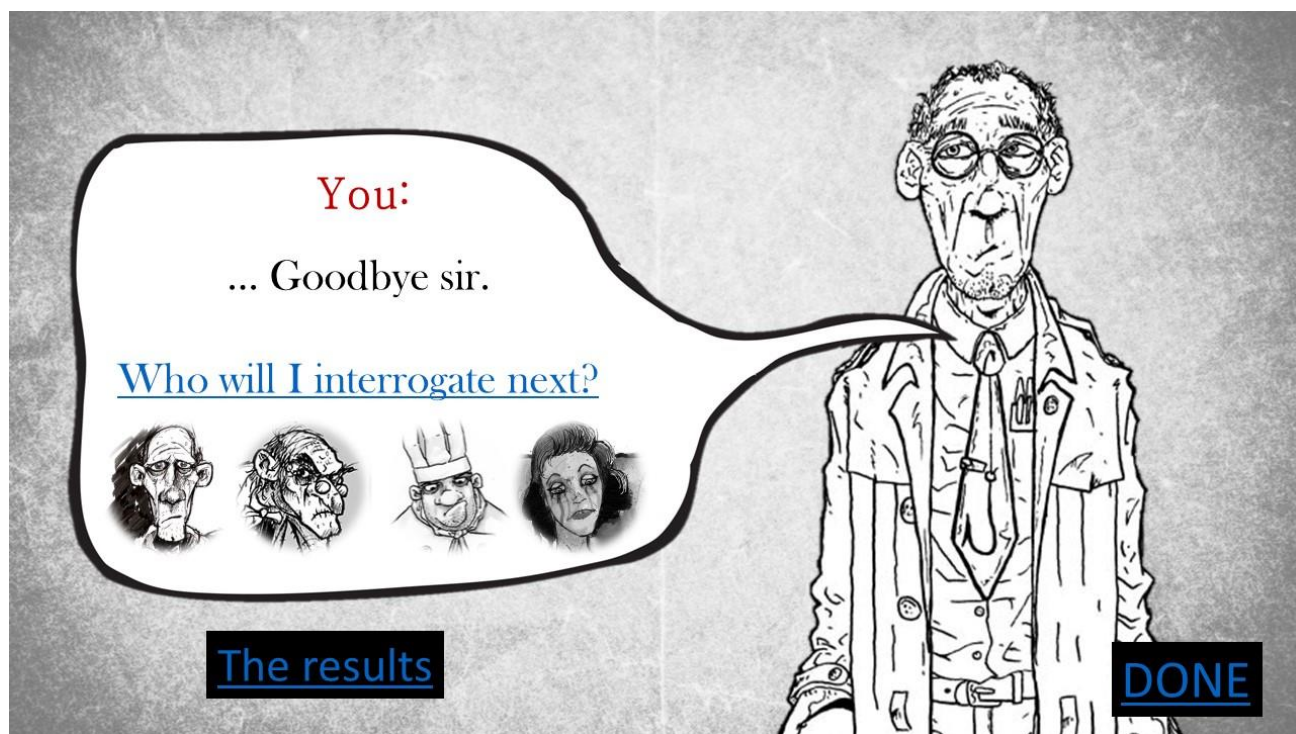
Pagina 54

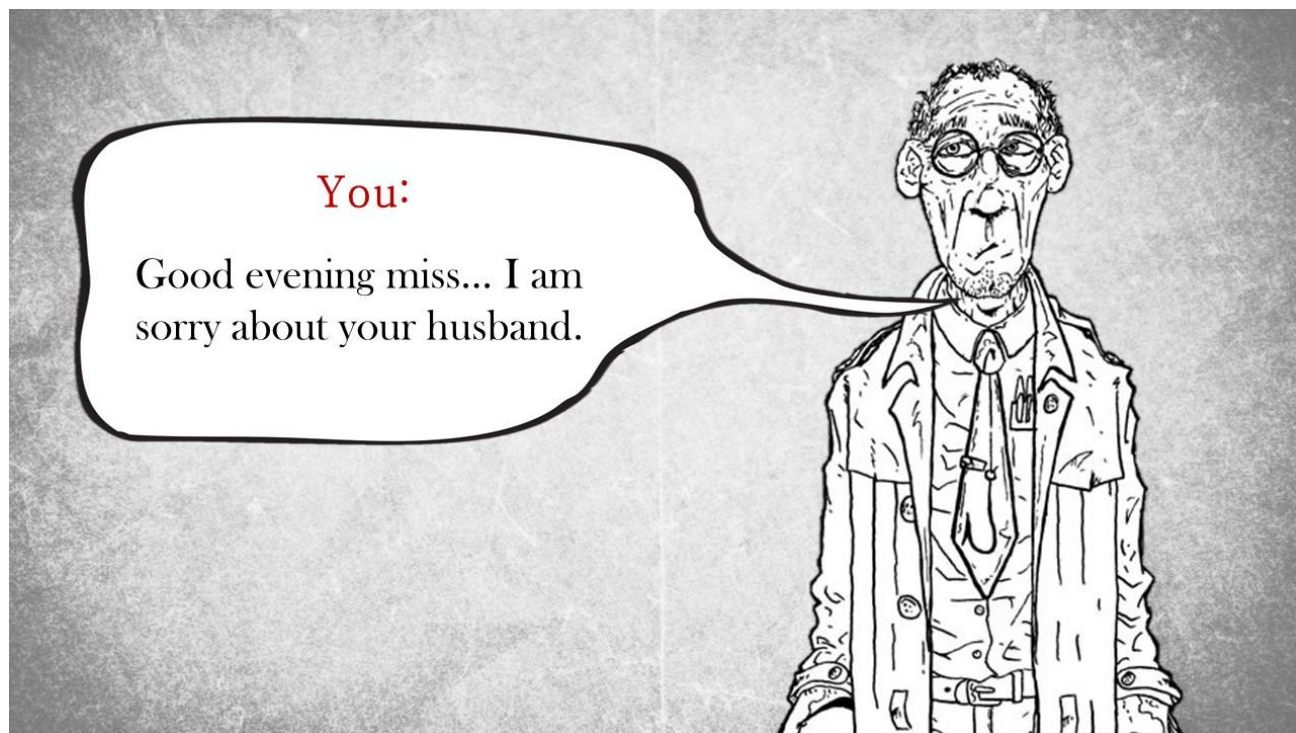
Pagina 55

Pagina 56

Pagina 57

Pagina 58

Pagina 59

Pagina 60

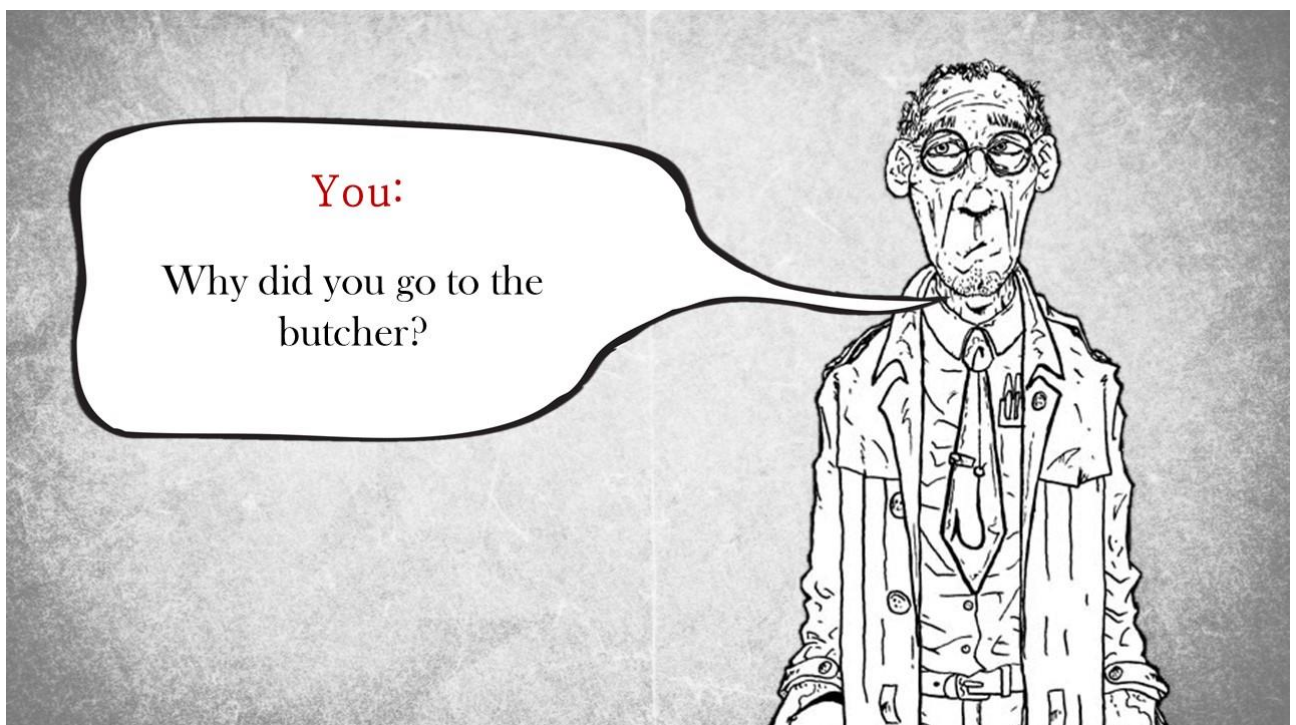
Pagina 61

Pagina 62

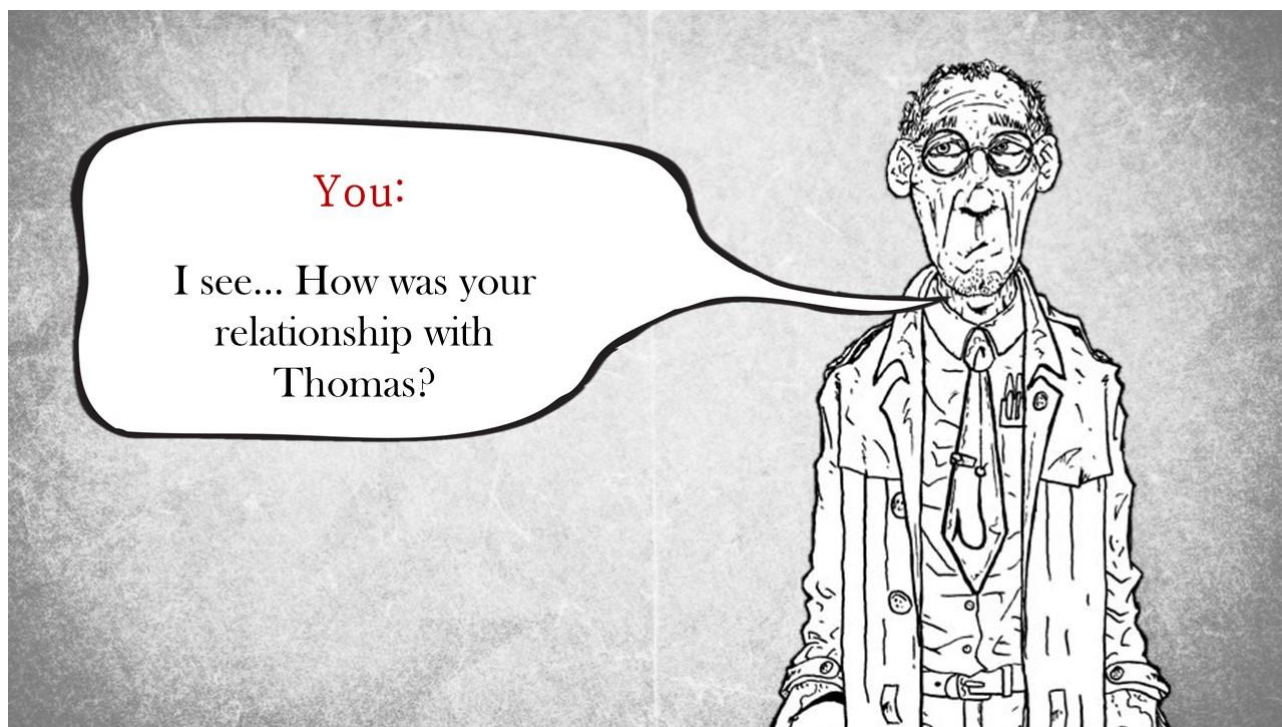
Pagina 63

Pagina 64

Pagina 65

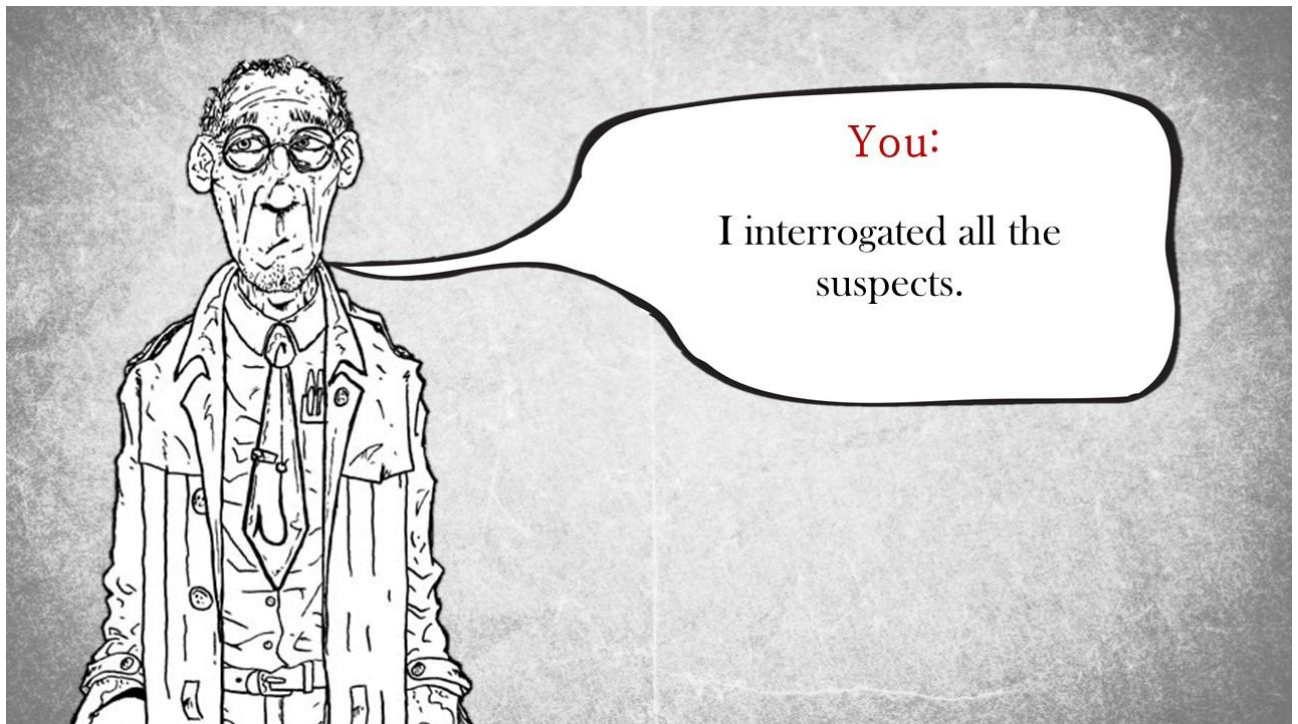
Pagina 66

Pagina 67

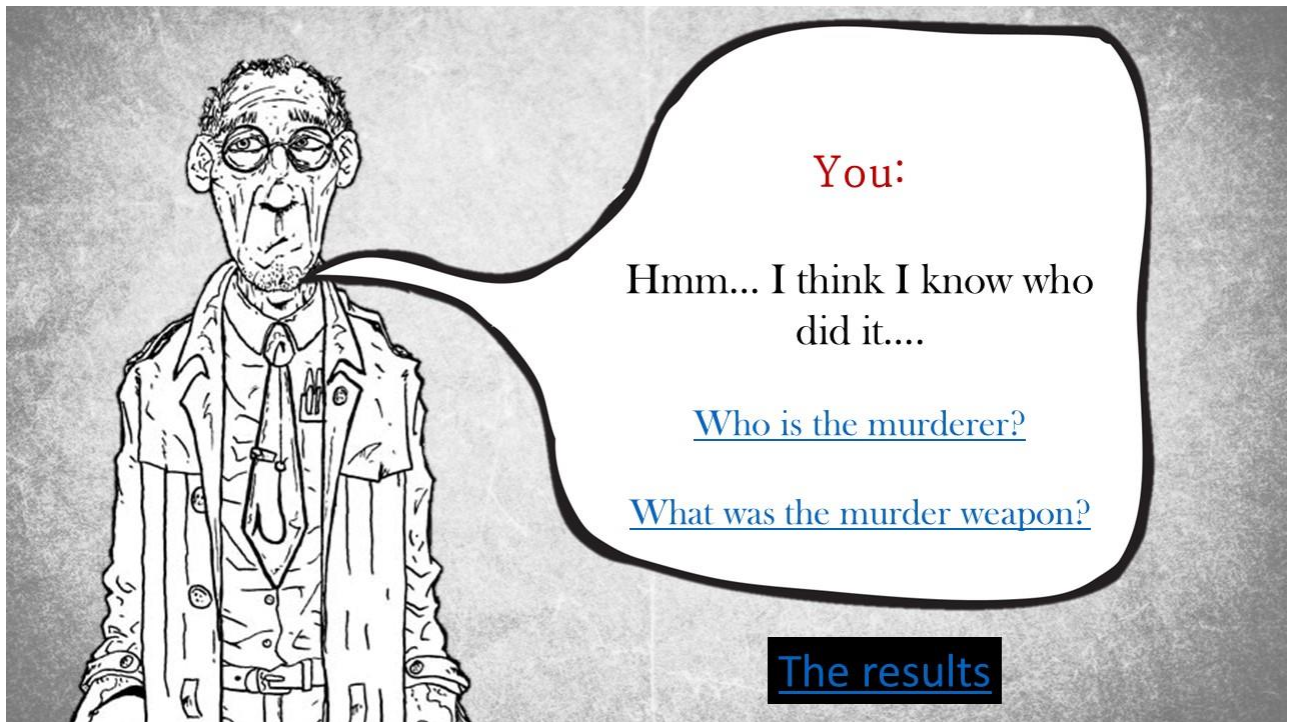
Pagina 68

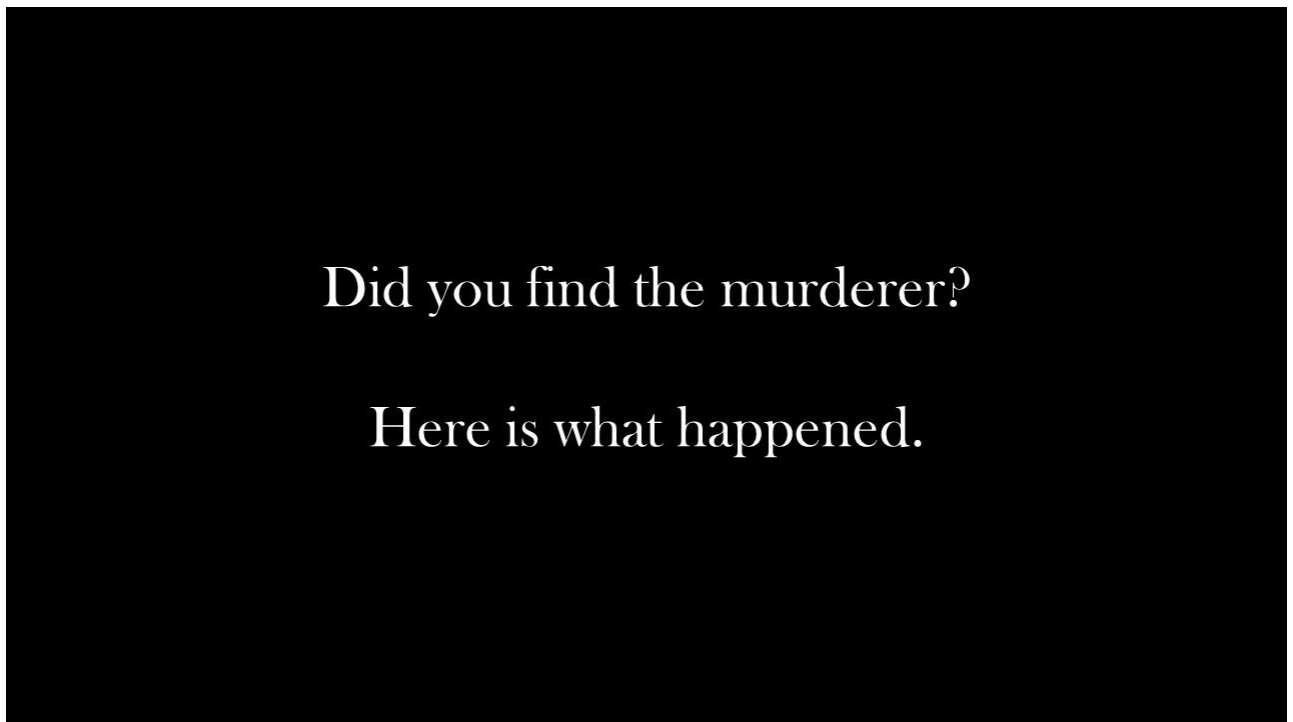
Pagina 69

Pagina 70

Pagina 71

Pagina 72

Thomas came home late that evening...

He didn't want to eat and he was very quiet... He never speaks much but that night, he didn't even greet me.

After asking him over and over again what was wrong, he finally said something.

"I am leaving you for another woman."

Pagina 73

I was shocked... How could he leave me and our **unborn** child?

I couldn't let him do that...

So I took the frozen lamb leg that I bought from the butcher to prepare for dinner later that evening....

Pagina 74

...And hit him on the head.

I killed him.

Pagina 75

After that, I cooked the frozen lamb leg.
I called the police and pretended to cry.

They believed me, the poor wife.

But I still needed to get rid of the murder
weapon.

Pagina 76

So I asked the police men if they wanted to eat dinner with me.

They couldn't say no to me because I was so sad, my husband had just died....

They asked me what they were going to eat for dinner...

Pagina 77

Roast leg of lamb...

Enjoy your meal!

Pagina 78

Did you know it was her?

Thanks for reading!

[Click here.](#)

Pagina 79

Artwork:

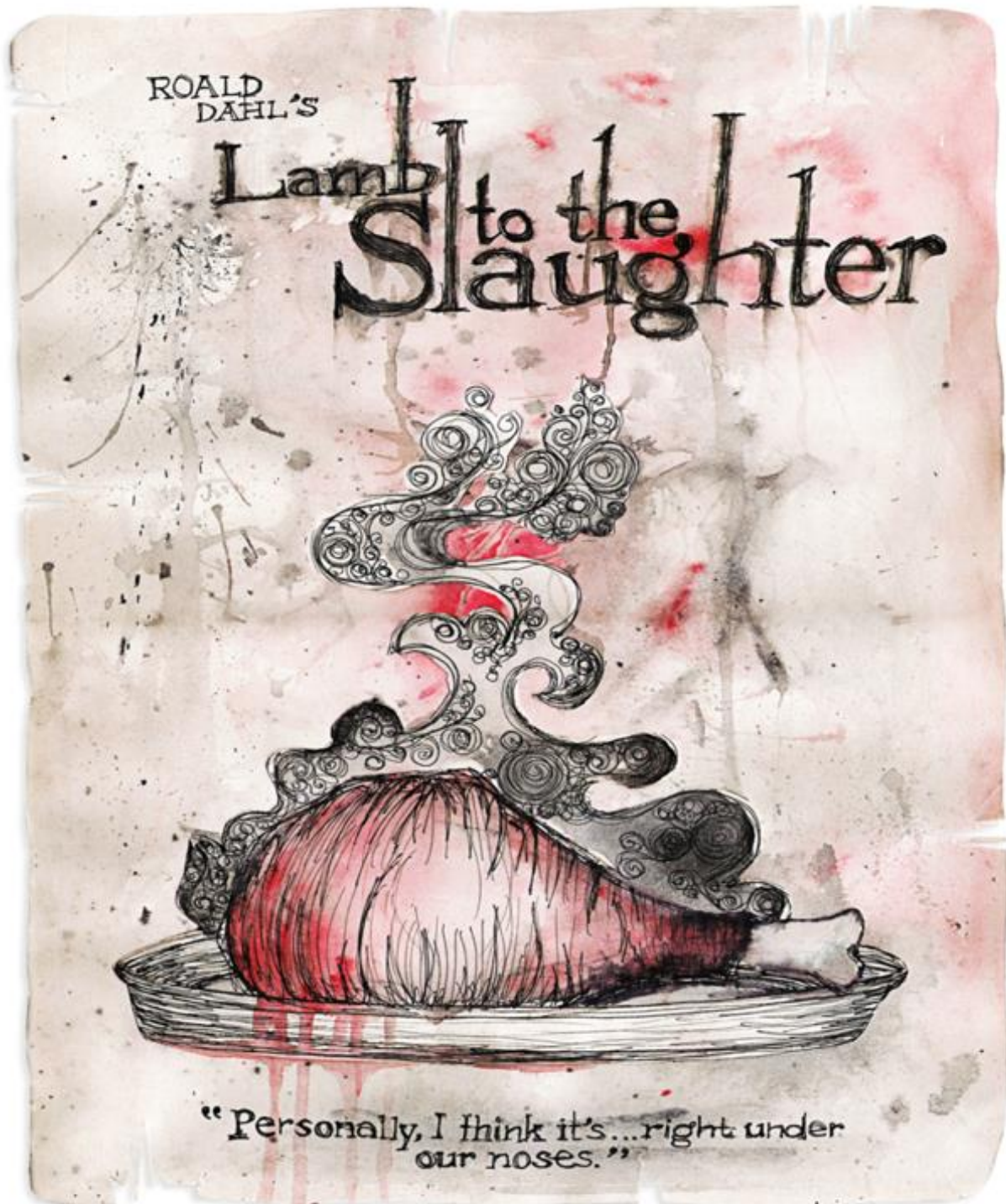
<http://opteryx.deviantart.com/gallery/>

Music:

Castlevania Lords Of Shadow 2 "Dracula's Theme"

Pagina 80

Bijlage 22: Lamb to the slaughter lerarenhandleiding

AN INTERACTIVE STORY LESSON LEERKRACHTENHANDLEIDING

DOOR NATHALIE STUKER

I MATERIALEN

- Elke heeft een laptop, computer of een tablet.
- Er is een internetconnectie nodig.
- Elke leerling ontvangt een werkblad met vragen over de visual novel.
- Elke leerling ontvangt een werkblad waarop staat uitgelegd hoe ze woorden via het internet of een woordenboek kunnen opzoeken.
- Elke leerling beschikt over de visual novel. Deze kan worden bekeken via de link: <https://goo.gl/U0JKDy>

2 MOTIVATIE

Pols naar de interesses van de leerlingen. Van wat soort verhalen houden ze in boeken, films, stripboeken, spelletjes? Houden ze van horror, fictie, thrillers, romantiek?

Zodra de leerlingen het startscherm van de visual novel hebben geopend, vraag hen of ze het verhaal al kennen.

Zeg ze wel dat ze niets mogen verklappen voor hun klasgenoten! Vraag waarover ze denken dat het verhaal zal gaan. Houden de leerlingen van mysteries? Laat hen naar de volgende pagina gaan.

Schrijf het woord 'interactive visual novel' op bord. Vraag wat ze denken dat het woord betekent. Laat hen de woorden apart ontleden. Leg uit dat ze in dit verhaal meer dan alleen lezen zal zijn! Ze gaan mee helpen in het oplossen van een mysterie. Benadruk dat ze zelf de leiding zullen nemen in het verhaal en vraag of ze altijd al graag midden in een verhaal hebben willen staan.

3 MOEILIJKE WOORDENSCHAT

Om hen te ondersteunen bij het ontleden van moeilijke woordenschat, ontvangen de leerlingen een stappenplan. Leg eerst uit hoe de leerlingen een woord kunnen opzoeken dat ze niet begrijpen. Overloop de stappen op het werkblad. Benadruk dat ze altijd moeten kijken of de vertaling van het woord ook wel degelijk in de originele zin past.

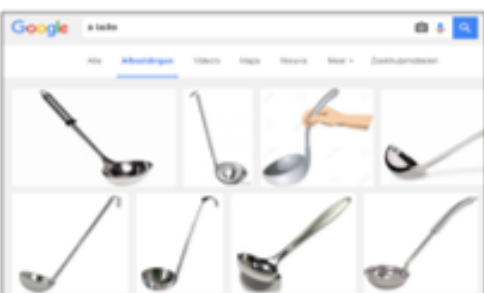
HELP! I DON'T UNDERSTAND!

You have found a word that you don't understand. Oh no! What now? Follow these steps.

Method 1 – Find a picture of the word

- Go to www.google.com and select 'pictures' (or 'afbeeldingen').
- Typ in the word that you don't understand.
- Go to method 2 to check if you really understand the word (next page).

HELP! I DON'T UNDERSTAND!

Method 2 – Dictionary or Google Translate

- Look for the word in a dictionary (woordenboek), ask your teacher for one!

OR

- Go to www.google.com and type in "Google Translate".
- In the first box, select 'Engels'. In the second box, select 'Nederlands'.
- Click on 'Vertaal'. Read the translation AND the definitions of the word.
- See if the translation fits in the sentence (kijk of de vertaling in de originele zin past! Er zijn meerdere vertalingen mogelijk!).

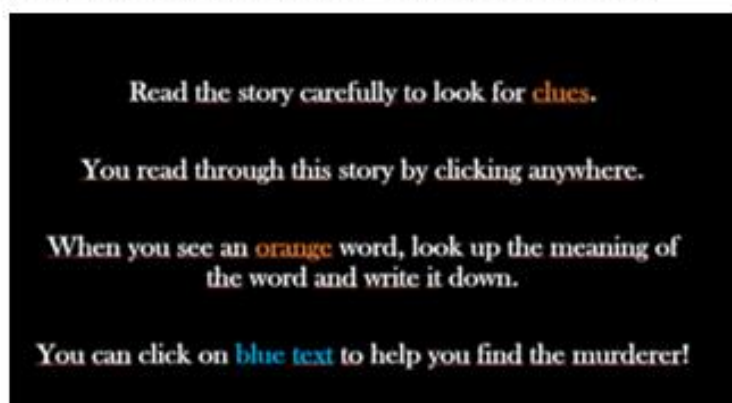

Here you can see how to use the word in a sentence!

4 HET VERHAAL BEGINT...

Pagina 2 – exercise 1

Leg vervolgens aan de leerlingen uit dat ze verder kunnen gaan in het verhaal door te klikken. Ga samen met hen naar de volgende pagina.

Controleer of ze de instructies begrijpen. Zoek het eerste oranje woord 'clues' samen met hen op om te controleren of ze woorden kunnen opzoeken. Laat hen dit woord ook opschrijven op hun worksheets (pagina 1 – exercise 1).

Pagina 4: link 1

Op onderstaande pagina klikken de leerlingen op de eerste link. Ze komen terecht op Padlet. Laat hen hier vragen stellen die ze aan de police man willen stellen. Overloop de vragen van de leerlingen klassikaal.

Afhankelijk van het klasniveau, lees het verhaal zelf luidop voor en laat de leerlingen meelzen of laat hen het luidop lezen.

Pagina 6: link 2

Via deze link krijgen de leerlingen een afbeelding van een skull fracture te zien. Vraag hen wat zij denken dat het inhoudt.

Pagina 14 – link 3

Op pagina 14 kunnen de leerlingen zelf kiezen wie ze gaan ondervragen. Laat hen beslissen door hen te laten stemmen (de bovenste link). Onderaan kan je de resultaten van de klas bekijken, wie willen ze als eerste ondervragen? Vervolgens klikken de leerlingen op het plaatje van de verdachte die ze willen ondervragen.

Exercise 2: alibi en motief van verdachten noteren.

Laat leerlingen voor elke verdachte het alibi en het motief noteren op hun worksheets.

EXERCISE 2

Real detectives keep notes about their suspects!
Write down the alibi and the possible motive of each suspect

 The best friend Alibi: _____ Motive: _____	 The old teacher Alibi: _____ Motive: _____
 The butcher Alibi: _____ Motive: _____	 The wife Alibi: _____ Motive: _____

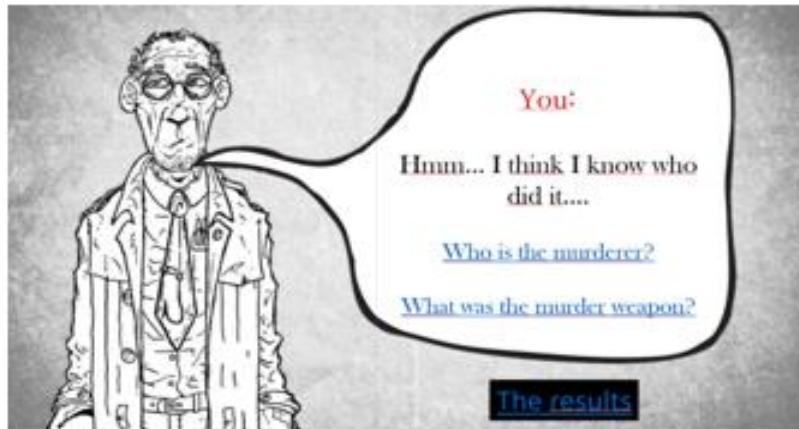
Page 2

5 HET EINDE

Herhaal dit systeem tot alle verdachten zijn ondervraagd. Klik daarna op 'DONE'.

Pagina 71

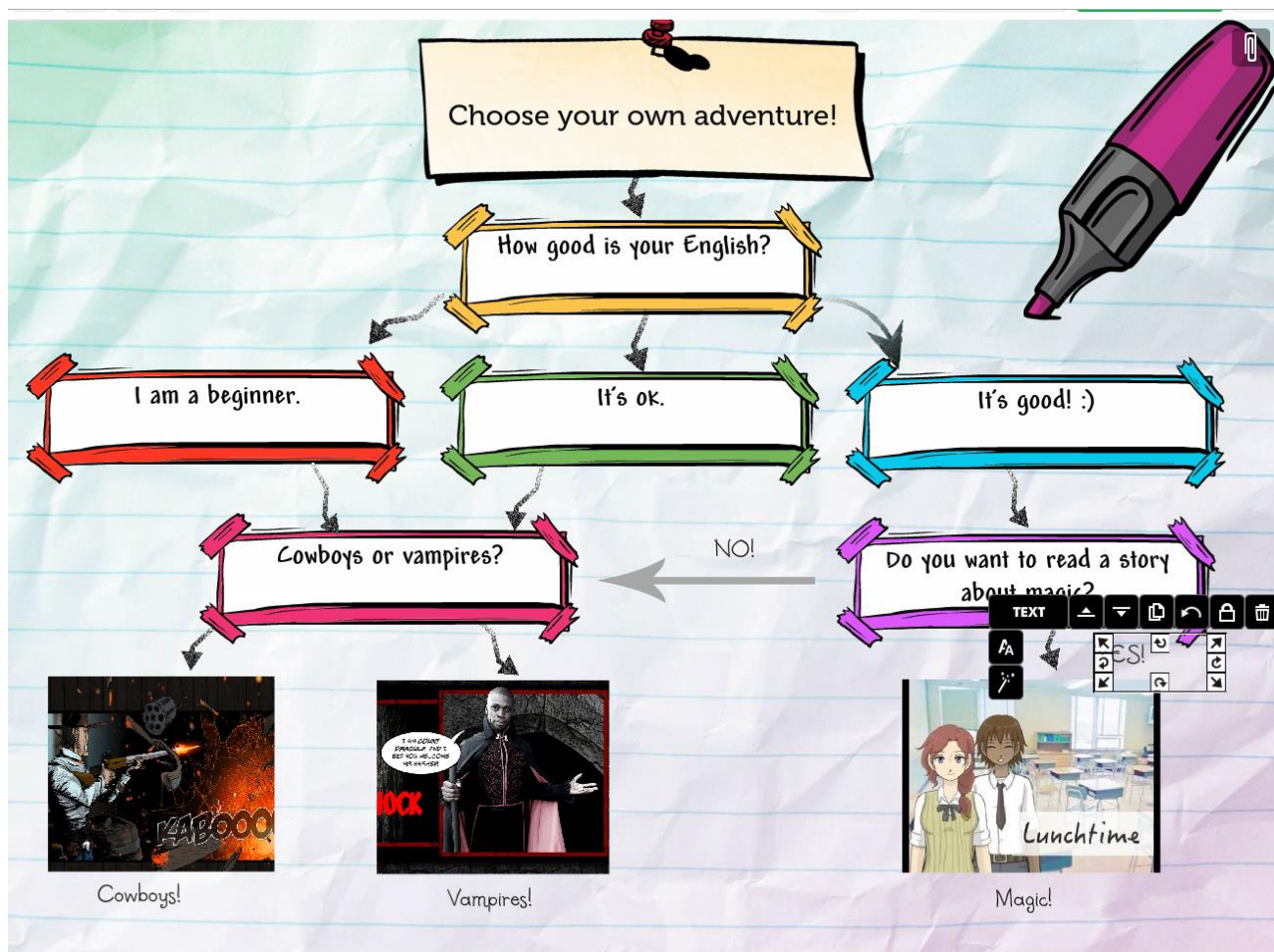

Laat de leerlingen stemmen op wie zij denken dat de moordenaar is. Laat hen daarna ook het moordwapen noteren via Padlet. Overloop de resultaten.

Speel vervolgens het einde en kijk of de leerlingen gelijk de misdadiger juist hebben aangewezen. Vraag hen waarom de quote bij exercise 3 ironisch is.

Sluit vervolgens af door de leerlingen te laten aangeven of ze het verhaal leuk vonden. Laat hen smileys omcirkelen.

Bijlage 23: les 2 – keuzeplan

Bijlage 24: Nevermind the bullets worksheet

De interactive comic kan u hier vinden: <http://www.nevermindthebullets.com/?fbid=-3NP3nMvAXN>.

Name: Lara en Armand
 Class: 1Ad
 Date: 19/05/16

EXERCISE 1

Find the part of the comic that you see in the image

A. Where does this story take place?

Longhorn Rush

B. Draw the hands (wijzers) of the clock to make it 8 o'clock.

EXERCISE 2

Find the part of the comic that you see in the image

A. What do you think 'the land of opportunity' means?

het beloofde land

Page 1

EXERCISE 3

Find the part of the comic that you see in the image

A. What does 'to be at home' mean?

om thuis te zijn.

B. What does 'to keep an eye out' mean?

om op te letten

EXERCISE 4

Find the part of the comic that you see in the image below.

A. When you want to ask someone if you can sit down, what do you say in English?

Is this seat taken?

B. What's another way of saying "Yes, you can sit down."?

Fine, take a seat

EXERCISE 5

Find the part of the comic that you see in the image at the left.

A. What does 'to surrender' mean in Dutch?

geef op of 'geef je over'

EXERCISE 6

Here you can write down all the difficult words and their translations!

Write down **at least three!**

terror

tombstone

acquaintance

Did you like this lesson? Circle the correct smiley!

Do you want another lesson like this?

YES!

/

NO!

Bijlage 25: Interactive Count Dracula worksheet

De interactive comic kan u hier vinden: <http://www.draculacomic.co.uk/>.

Great job! ~~Thank~~

**WORKSHEET:
COUNT DRACULA**

Name: Sarah and Bo

Class: LAC

Date: 19 mei 2016

EXERCISE 1

Find the part of the comic that you see in the image

A. What does **remarkable** mean?

B. Do you know another English word that means the same thing as remarkable?

opmerkelijk

speciaal, bijzonder

EXERCISE 2

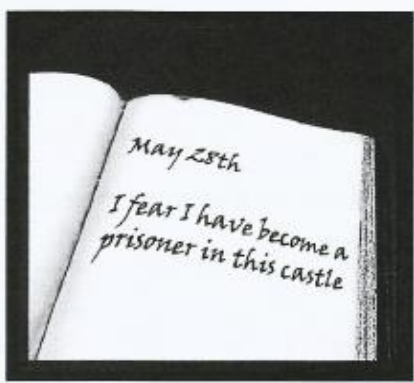
Find the part of the comic that you see in the image

A. What is a **prisoner**?

B. Make a sentence with this word.

een gevangene

The prisoner is in jail

Page 1

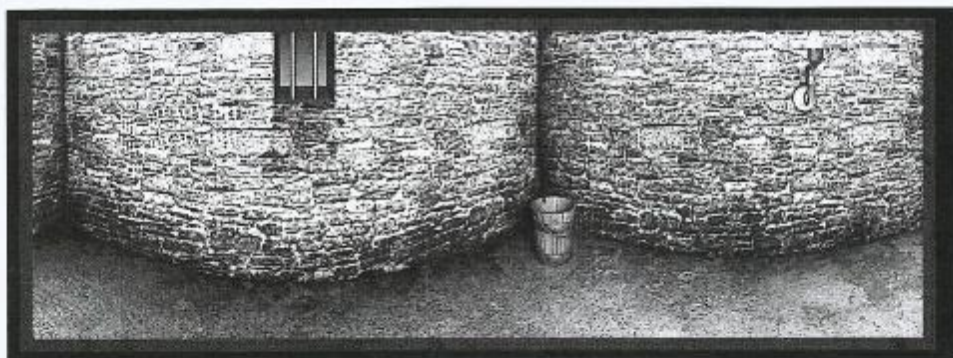

EXERCISE 3

Find the part of the comic that you see in the image

A. What is a **host**?

een gastheer

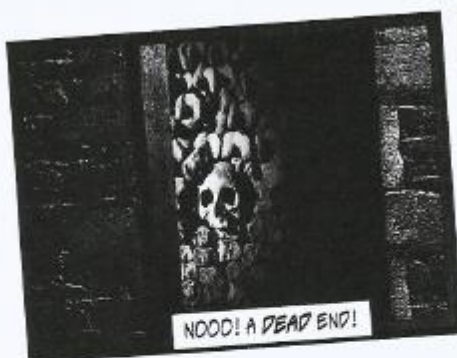

EXERCISE 4

You need to escape (ontsnappen) from Dracula!

A. What do you use to escape? Look up the English word!

a torch = een fakkel

EXERCISE 5

Find the part of the comic that you see in the image

A. Explain in English, what is a **dead end**?

een ~~dead~~ einde doodlopende einde
'You can't go anywhere!'

DIFFICULT WORDS

Write down at least (minstens) three difficult words from the story.

Make an example sentence (voorbeeldzin) with each word.

~~enormous~~

It is ~~an~~ enormous castle.

evil

Dracula is an evil vampire.

foggy

The sky is foggy.

Did you like this lesson? Circle the correct smiley!

Do you want another lesson like this?

YES!

/

NO!

Bijlage 26: Lunchtime at St. Expeditus worksheet

Van deze werkbladen zijn geen ingevulde versies beschikbaar. De leerlingen hebben deze mee naar huis genomen. De link naar de interactive novel: <https://aetheria.itch.io/lunchtime>.

**WORKSHEET:
LUNCHTIME AT ST. EXPEDITUS**

Name: _____

Class: _____

Date: _____

Should I introduce myself?

☒ Go ahead. (For first-time players)

☐ I already know. (Skips to mid-game - for repeat playthroughs)

When you see this screen, click on 'go ahead'. Then click next.

EXERCISE 1

You can play as Erik or Emma. Choose your character.

A. What is Erik's / Emma's special power?

B. What does Erik / Emma do with their special power?

Emma

"Ah... Finally, goodbye class and hello lunchtime! I wonder if anyone has a request for me today?"

EXERCISE 2

Find this screen and read the first sentence that Emma or Erik says.

A. What is 'a request'?

Page 1

Emma

"If this is about breaking onto the rooftop again, I refuse. Not only do I no longer believe you about the ghosts, I am not up for another week of detention."

EXERCISE 3

Find this part of the story (see above).

A. What does 'detention' mean?

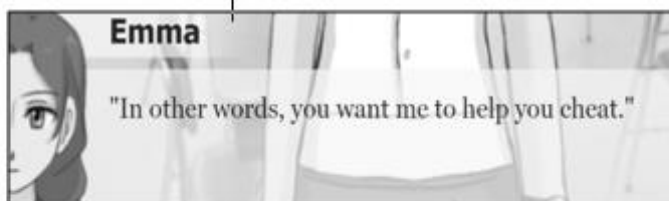
Evelyn

"The winner is the first to make a dessert so delicious-looking that the other one can't resist trying it. So if I ask Elisa to trade for her cake, I'll lose!"

EXERCISE 4

Find this part of the story (see above).

A. Why doesn't Evelyn want to ask Elisa to trade for her cake?

Emma

"In other words, you want me to help you cheat."

EXERCISE 5

What does to cheat mean?

EXERCISE 6

Find this part of the story (see above).

A. What does '**to borrow something**' mean?

B. Write a sentence with '**borrow**'.

EXERCISE 7

Find this part of the story (see above).

A. What's a **prank**? Give an example!

EXERCISE 8

Find this part of the story (see above).

A. What's the Dutch version of "You can count on me!"?

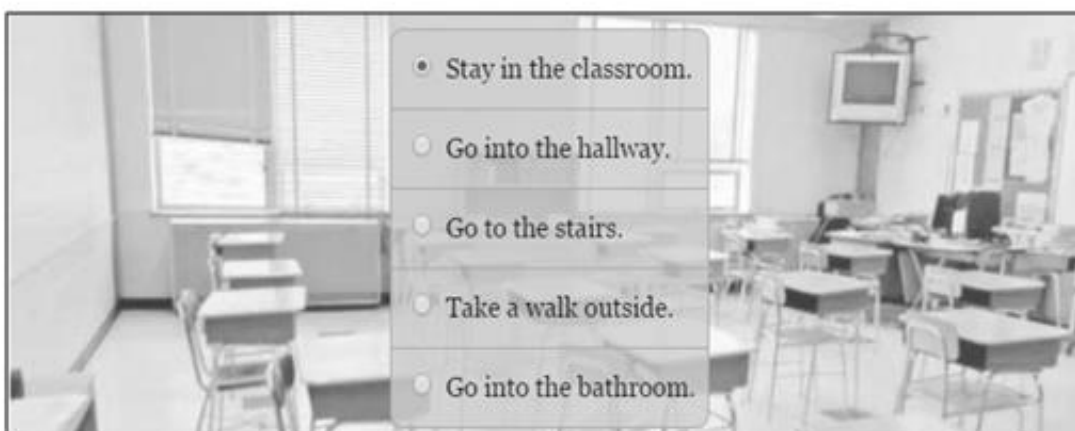

EXERCISE 9

Find this part of the story (look at the left).

A. To do someone a favor means:

- ☐ To do something for someone.
- ☐ To be someone's favorite friend.
- ☐ To do someone's favorite thing.

EXERCISE 10

When you see this part of the story, you have to click on where you want to go.

You can help **four people**. This scheme will help you find them!

Time	Elisa	Evelyn	Edward	Elijah
12:00	Hallway	Outside	Classroom	Stairs
12:10	Outside	Hallway	Classroom	Stairs
12:20	Outside	Stairs	Hallway	Classroom
12:30	Stairs	Classroom	Hallway	Outside
12:40	Classroom	Hallway	Stairs	Outside
12:50	Stairs	Outside	Classroom	Hallway

Elisa lost her notebook!

Did you find Elisa's notebook?

Yes / No

Who had the notebook?

Evelyn wants some of Elisa's cake!

Did you trade the macaron for Elisa's cake?

Yes / No

Who ate the cake?

Edward wants to prank Evelyn!

Did you help Edward prank Evelyn?

Yes / No

What is Evelyn afraid of?

Elijah wants Evelyn to practice her lines!

Did you practice Evelyn?

Yes / No

Why was Evelyn nervous about the play?

EXERCISE II

Here you can write down all the difficult words and their translations!

Write down at least three!

Did you like this lesson? Circle the correct smiley!

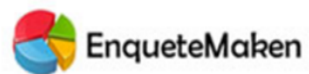
Do you want another lesson like this?

YES!

/

NO!

Bijlage 27: Enquête overzicht

Home

Voorbeelden

Prijzen

Contact

Uitloggen

Mijn enquêtes

Vragen

Verzenden

Resultaten

Bestellingen

Account

+ Maak nieuwe enquête

Zoek een enquête:

Vul zoekwoord in

Titel	Actief	Vragen	Respondenten	Kopieer	Verwijder
Reflectie Interactive reading 		2 vragen	 Laatste: 19 Mei 2016		
Digitale leeswereld 		5 vragen	 Laatste: 19 Mei 2016		

Inspiratie

Voorbeelden

Weblog

Hulp & Support

FAQ

Handleiding

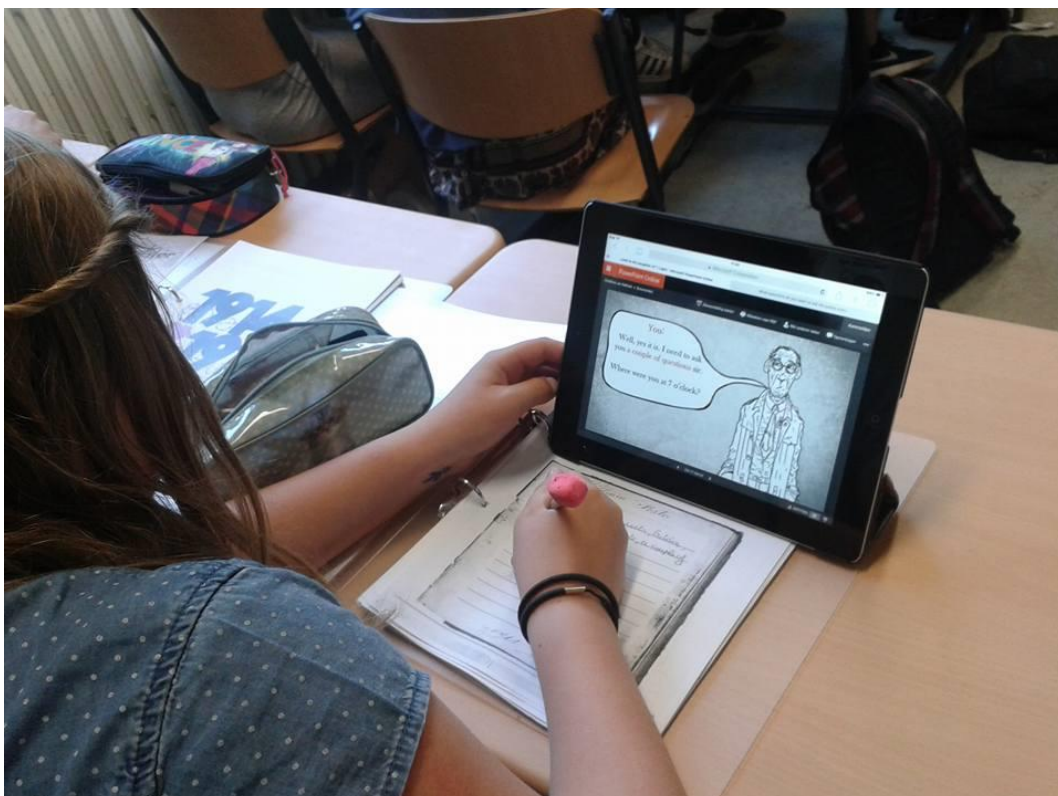
Over ons

Over ons

Contact

Bijlage 28: Foto's van de lesweek

Bijlage 29: De website (voorpagina)

<http://stukernathalie.wix.com/leesmotivatie>

Bijlage 30: De website (Waarom leesmotivatie?)

HOME INFORMATIE WERKVORMEN MATERIALEN & TOOLS CONTACT

Waarom leesmotivatie?

Als beginnende leerkracht in het secundair onderwijs, kom je heel wat uitdagingen tegen.

Één uitdaging stak er voor mij echter uit. Het diepe gezucht wanneer het woord 'lezen' binnens het klaslokaal valt.

Als je naar het recente PISA-onderzoek kijkt, wordt het enkel nog meer bevestigd, veel leerlingen houden niet van lezen.

Nu kan je zeggen, wat maakt het uit, zolang jongeren maar leesvaardig genoeg zijn, niet iedereen moet hetzelfde leuk vinden. Als leerkracht Nederlands en Engels denk ik hier echter anders over. Lezen is, naar mijn mening, een vaardigheid die wonderen kan doen voor het uitbreiden van je passieve woordenschat maar ook voor je creativiteit en je empathisch vermogen. Het is een manier om te kalmeren in deze maatschappij waar alles altijd snel vooruit moet gaan. Begrijp me niet verkeerd, sommige leerlingen houden echt niet van lezen. Maar dikwijls is er iets anders aan de hand. Ze hebben een negatieve ervaring gehad of het materiaal ligt hen niet.

In het kader van mijn bachelorproef ben ik op onderzoek gegaan waarom onze Vlaamse jongeren zo'n hekel hebben aan boeken en hoe je dit als leerkracht kunt aan te pakken. Tijdens mijn onderzoek heb ik diverse interessante werkmethode gevonden, nieuwe tools ontdekt en ook zelf een aantal materialen ontwikkeld.

Ik aanschouw dit project echter als meer dan enkel het schrijven van mijn eindwerk. Ik wil medeleerkrachten ondersteunen in het gevecht tegen de lage leesmotivatie. Daarom wens ik met deze website anderen nieuwe werkvormen en tools aan te bieden.

De maker van deze website,
Nathalie Stuker

Bijlage 31: De website (Het recept voor motivatie)

HOME INFORMATIE WERKVORMEN MATERIALEN & TOOLS CONTACT

Waarom leesmotivatie?

In de volgende infographic ziet u wat leidt tot een verhoogde leesmotivatie en plezier!

HET RECEPT VOOR LEESMOTIVATIE

ALLE INGREDIËNTEN VOOR LEESPLEZIER!

1 KIES GEPAST MATERIAAL

Kies materiaal dat niet te moeilijk of te makkelijk is. Geef je leerling een gepaste uitdaging die hen hun grenzen laat verleggen zonder gefrustreerd te raken. Heb je leerlingen van verschillende niveaus? Zoek voor ieder wat wils!

Speel in op de interesses van je leerlingen en beperk je dus ook niet alleen tot traditionele boeken. Zoek thema's en onderwerpen die ze leuk vinden en laat je niet afschrikken door beeldromans en stripboeken.

2 BIED ONDERSTEUNING

Zorg voor voldoende hulpmiddelen bij taalzwakke leerlingen. Stel woordenboeken en online vertaalmachines beschikbaar. Laat ze ook eens een woord opzoeken met Google afbeeldingen.

3 GA OOK EENS DIGITAAL

Ik ga zeker de waarde van klassieke boeken niet onderschatten maar we kunnen er niet meer omheen, multimedia is overal!

Werk met de trend mee in plaats van hier tegenin te gaan, leerlingen zijn gek op al die online snufjes. Er zijn honderden (vaak gratis!) online vormen van volwaardige literatuur beschikbaar. Probeer ook eens een app op de iPad of een geanimeerde webcomic, je zult verrast staan van de positieve feedback.

4 KIES ACTIVERENDE WERKVORMEN!

Op deze website vind je een groot aantal vernieuwende en activerende werkvormen. Blijf niet steken bij het traditionele boekverslag, probeer wat nieuws. De leerlingen zullen je dankbaar zijn voor de afwisseling.

Bijlage 32: De website (Lezen in een vreemde taal)

Lezen in een vreemde taal

Designed by Freepik

Lezen in een andere taal brengt verschillende extra uitdagingen met zich mee. Voor leerlingen die al niet graag lezen, maken deze de drempel om in een vreemde taal te lezen vaak te hoog.

Het is de kunst om naast activerende leuke werkvormen ook hulpmiddelen te bieden die het leesproces kunnen vergemakkelijken. Hieronder ziet u een paar tips die u uw leerlingen kunt aanbieden.

- Kies materiaal dat **aangepast is op het niveau** van je leerlingen. Maak het dus niet te moeilijk maar ook zeker niet te makkelijk! Leerlingen moeten een uitdaging hebben waardoor ze net een beetje hun grenzen moeten verleggen.
- Geef naast **traditionele woordenboeken** ook een optie voor **online vertaalmachines**. Deze werken sneller en makkelijker en bieden daarna vaak ook een optie om het woord luidop te laten voorlezen door een robot. Zo oefenen ze de uitspraak ook meteen! Googlevertalen is een prima voorbeeld voor alle talen. Benadruk wel dat je leerlingen moeten kijken of de vertaling binnen de context van de originele zin past.
- Bied **visuele ondersteuning**. Een beeld zegt meer dan duizend woorden, cliché maar het klopt. Je kan leerlingen ook zelf woorden laten opzoeken via Google afbeeldingen. Zorg er alleen wel voor dat je school goede filters heeft... Soms kunnen er wel eens ongewenste afbeeldingen opduiken!

Bijlage 33: De website (De werkvormen)

[HOME](#)
[INFORMATIE](#)
[WERKVORMEN](#)
[MATERIALEN & TOOLS](#)
[CONTACT](#)

DE WERKVORMEN

Hieronder ziet u een overzicht van de werkvormen.
Klik op 'meer info' om over een bepaalde methode meer informatie te krijgen.

Interactive reading

Deze activiteit moet u uitproberen, dat is zeker! Bij interactive reading beïnvloedt de leerling zelf hoe verhaal verloopt door keuzes te maken. Hij staat als het ware middenin het avontuur!

Interactive reading werkt met graphic novels, fictie en stripboeken. Er is dus voor ieder wat wils!

[Meer info...](#)

Co-reading

Veel leerlingen houden niet van lezen omdat het zo'n 'asociale' activiteit is. Tieners willen vaak immers zoveel mogelijk met hun vrienden optrekken.

Co-reading laat leerlingen leesactiviteiten uitvoeren in groepen van twee of drie.

[Meer info...](#)

Animated fiction

Animaties, prachtige illustraties en muziek... Allemaal elementen die een verhaal helemaal tot leven kunnen laten komen.

Animated fiction biedt dit allemaal. Van boek tot strip, er is voor iedereen wat wils.. Zo betrek jij jouw leerlingen optimaal.

[Meer info...](#)

Comic creator

Deze activiteit heeft niet zoveel met lezen zelf te maken, wel met de verwerking ervan.

Je hoort de leerlingen vaak al kreunen wanneer ze een traditioneel boekverslag moeten schrijven. Als je leerlingen strips mogen lezen, waarom laat je ze geen alternatieve scene creëren voor het gelezen stripverhaal?

Er zijn verschillende tools waarmee ze dit zelf kunnen doen!

[Meer info...](#)

Writing activities

Klassieke schrijftaken zoals het boekverslag, je hoort de leerlingen al zuchten.

In dit onderdeel heb ik diverse vernieuwende manieren verzameld om dit schrijfproces een stuk leuker te maken!

[Meer info...](#)

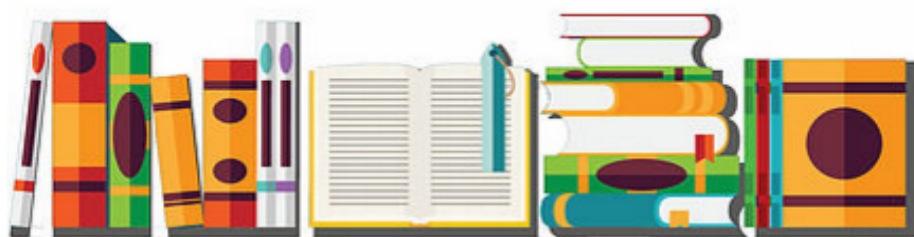

Audiobooks

Sommige leerlingen zijn wat introverter maar zouden toch kunnen profiteren van iemand die met hen meeleest. Audiobooks zijn een simpele manier om voor hen het leesproces te vergemakkelijken.

Zeker voor vreemde talen is dit een goed idee, aangezien ze zo ook meteen de juiste uitspraak meekrijgen.

[Meer info...](#)

HOME INFORMATIE WERKVORMEN MATERIALEN & TOOLS CONTACT

Interactive reading

Interactive reading of interactief lezen is een manier om je leerlingen echt diepgaand te betrekken in het verhaal dat ze lezen. De lezer beïnvloedt op één of andere manier het verhaal wat leidt tot verschillende verhaallijnen en soms zelfs verschillende eindes.

We onderscheiden drie types:

- Interactive fiction
- Interactive graphic novels
- Interactive comics

1 Interactive fiction

"Interactieve fictie, vaak afgekort tot IF, is software of tekstgebaseerd computerspel die een omgeving simuleert waarin een speler de verhaallijn kan beïnvloeden" - een citaat van Wikipedia.

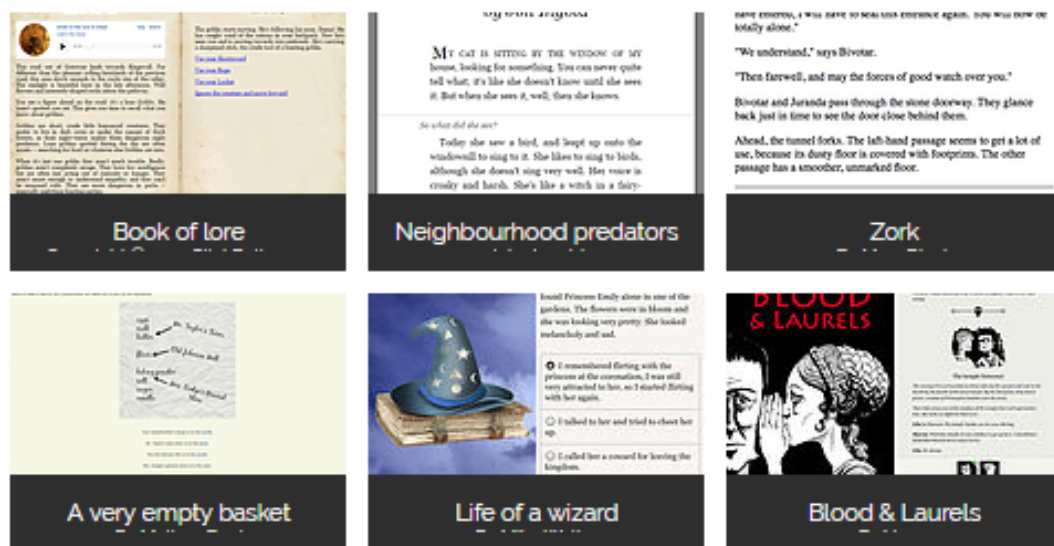
Interactieve fictie lijkt iets nieuws en hups maar dateert eigenlijk al terug tot in de jaren zestig. Hoewel het citaat het heeft over computerspelletjes, kan deze werkvorm ook worden toegepast via traditionele literatuur. Dit noemen we ook wel 'Choose your own adventure books'. Hoewel ze in Vlaanderen niet erg bekend zijn, is het in Amerika en Groot-Brittannië al lang een populaire alternatieve methode van lezen.

Binnen interactieve fictie wil ik nogmaals het onderscheid maken tussen twee 'types'.

TYPE 1 - KEUZES MAKEN

In dit type maak krijgt de lezer verschillende keuzes aangeboden tijdens het lezen. Aan een bepaalde keuze, hangt een bepaald pad vast. Dit kan zowel in traditionele boeken worden toegepast, als bij digitale fictie. Het voorbeeld bij digitale fictie is dat er zaken zoals muziek en bewegende afbeeldingen kunnen worden toegevoegd om het verhaal nog levensechter te maken.

In de volgende galerij ziet u enkele voorbeelden. U kan op de afbeeldingen klikken om deze te vergroten.

Het voordeel van deze werkvorm is dat er online **honderden gratis exemplaren** van interactieve fictie aanwezig zijn. De traditionele boeken zijn misschien moeilijker te vinden in Vlaanderen maar je kan altijd proberen bij je lokale bibliotheek of ze online voor een zeer lage (soms zelfs maar een euro!) prijs bestellen.

Een mogelijk nadeel is dat **de aanwezige bronnen vaak in het Engels of in het Frans zijn**. Dikwijls (maar niet altijd) is het niveau van het Engels ook enkel geschikt voor leerlingen met al enkele jaren ervaring (tweede en derde graad). Neem vooral een kijkje bij de interactieve fictie materiaalijst

Je kan als leerkracht ook echter je eigen interactieve fictie opstellen (of deze door je leerlingen laten maken!) indien je er het werk wilt in stoppen om iets bijzonders op het niveau van jouw leerlingen te maken. Zie ook de [Interactieve fictie tools](#).

Deze werkvorm is uiterst geschikt voor leerlingen die nood hebben aan een (inter)actieve aanpak. Ideaal voor leerlingen die normaal lezen te saai en passief vinden.

TYPE 2 - ZELF SCHRIJVEN WAT JE DOET

Het tweede type neemt het concept van interactie nog een stapje verder. De lezer schrijft zelf de acties die hij uitvoert in het verhaal. Dit valt het beste uit te leggen aan de hand van een voorbeeld.

>catch pig

Grunk walk right up to pig. Pig walk right away from Grunk.

>chase pig

Pig run away. So Grunk run after pig. Then pig run around behind Grunk and around front of Grunk and Grunk get dizzy. What Grunk doing again?

>take pig

Rarr! Grunk run at pig. Pig run from Grunk. Pig and Grunk run around and around room! Whee!

After little bit, both Grunk and pig get tired and stop running. That fun! Wonder if pig have as much fun as Grunk.

In dit voorbeeld uit 'Lost pig' van Admiral Jota, typt de lezer zelf in wat het hoofdpersone Grunk moet doen (zie de groene tekst). Dit zou voor Engels een prima manier zijn om the imperative in te oefenen. De mogelijkheden zijn echter eindeloos. Leerlingen zijn zowel bezig met de **lees- en schrijfvaardigheid**.

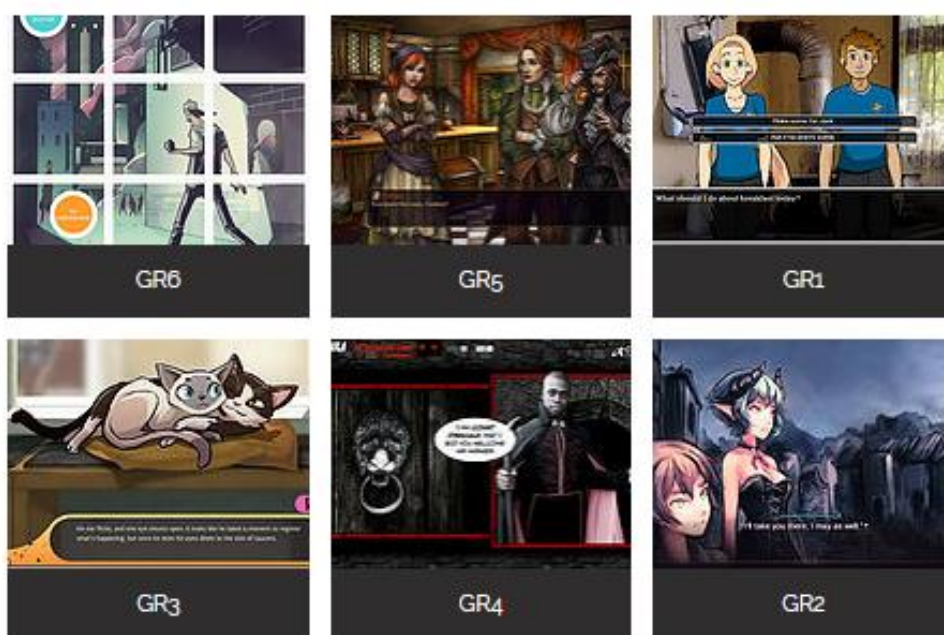
Ook hier zijn de meeste bronnen niet in het Nederlands te verkrijgen en is dit eerder geschikt voor de derde graad. Eigen verhalen schrijven is een mogelijkheid maar vraagt al een serieuze tijdsinvestering. Mocht u toch interesse hebben, kijk naar de volgende [tools](#).

2 Interactive graphic novels and comics

Nu u bekend bent met het concept van interactieve fictie, kan u zelf al raden wat de titel van dit onderdeel inhoudt. Het idee is hetzelfde, alleen dit keer met beeldromans en stripboeken. Ideaal voor visueel ingestelde leerlingen maar ook voor **beginnende lezers**. Het tekstgebruik is hier immers meestal simpeler en minder uitgebreid dan bij interactieve fictie. Hieronder ziet u weer een galerij van voorbeelden.

2 Interactive graphic novels and comics

Nu u bekend bent met het concept van interactieve fictie, kan u zelf al raden wat de titel van dit onderdeel inhoudt. Het idee is hetzelfde, alleen dit keer met beeldromans en stripboeken. Ideaal voor visueel ingestelde leerlingen maar ook voor **beginnende lezers**. Het tekstgebruik is hier immers meestal simpeler en minder uitgebreid dan bij interactieve fictie. Hieronder ziet u weer een galerij van voorbeelden.

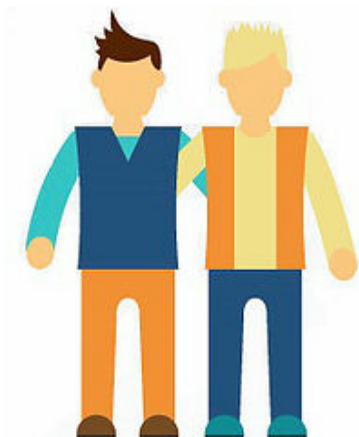

Het zal u misschien verbazen, maar veel van deze bronnen zijn **gratis** of hebben een hele lage kostprijs (onder de €1).

Hier zelf materiaal maken, gebaseerd op het niveau van uw klas, zal enkel aan de mensen met enige creativiteit en een zee van extra tijd besteed zijn. Er zijn wel **tools** beschikbaar waarvoor u geen greintje kennis van programmeren nodig heeft.

Desondanks de hoeveelheid werk, **heb ik speciaal voor mijn thesis een interactive graphic novel zelf gemaakt**. Deze was specifiek gericht op het niveau van mijn leerlingen en was een groot succes in het verhogen van hun leesmotivatie.

Co-reading

[Designed by Freepik](#)

Iets samen doen is vaak leuker dan alleen.

Co-reading richt zich tot leerlingen die zich bij dit motto aansluiten. De voor de hand liggende optie is om taalsterke jongeren te koppelen aan de taalzwakkere in je klas. Zo kunnen die elkaar als het ware aanvullen tijdens het lezen.

Dit is didactisch gezien een mooi initiatief, maar of het ook het leesplezier verhoogd is de vraag, zeker wanneer je leerlingen geen vrienden van elkaar zijn (als dit wel zo is, kan het een hele fijne werkmethode zijn!).

Om het ook echt plezierig te maken, wil ik een paar activiteiten voorstellen.

Activiteiten

- Een eigen leesclub

Laat leerlingen in groepjes (max 4 personen) hun eigen leesclub oprichten. Laat hen beslissen over een naam en laat hen gezamenlijk een boek, stripboek, grafische novel (of voorbeeld van interactieve fictie!) uitkiezen dat ze samen zullen lezen.

- Leeskringen

Na elk hoofdstuk, geef de leerlingen een moment om een leeskring te houden. Je kan hen vragen of opdrachten geven die ze samen kunnen uitvoeren.

- Voorlezen aan elkaar

In groepjes van twee, laat hen het boek aan elkaar voorlezen om de beurt.

- Voice-acting

Laat leerlingen de rol van een personage opnemen en voorlezen wat hun personage zegt. Belangrijk is dat ze proberen te klinken zoals zij denken dat het personage spreekt. Bij zelfzekere leerlingen is plezier verzekerd! Ook een prima manier om de uitspraak uit te oefenen.

Audiobooks

[Designed by Freepik](#)

Elke klas heeft wel een paar leerlingen die zich liever rustig terugtrekken. Audiobooks of luisterboeken zijn een prima manier van werken voor leerlingen die introverter zijn of die geholpen zijn door iemand die met hen meeleeft. Tevens zijn audiobooks ook manier om de leerlingen tijdens het lezen meteen de juiste uitspraak aan te leren.

Een rustige activiteit die voor leerlingen die echt niet graag lezen misschien geen dramatische effecten zal hebben voor het leesplezier. Maar een leuke aanvulling voor diegene die wel al graag lezen. In de [materiaallijst](#) kan u links naar luisterboeken in verschillende talen vinden.

Animated fiction

Soms hebben lezers niet veel extra nodig om meer betrokken te raken bij het verhaal. Goede muziek, mooie afbeeldingen en animaties die het verhaal echt tot leven laten komen, kunnen al genoeg zijn!

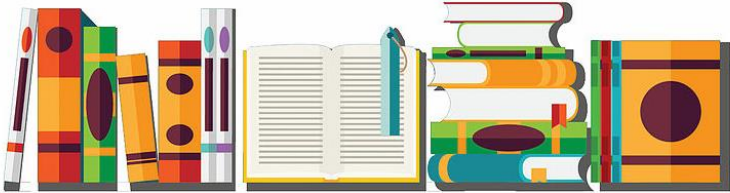
Animated fiction doet precies dit. Via de computer, smartphone of tablet zijn vaak verschillende gratis (of goedkope) apps en websites die zulke levendige verhalen aanbieden. Hieronder kan u twee voorbeelden bekijken. De app van Count Dracula, een interactief verhaal, daaronder de trailer van de geanimeerde strip Land of the magic Flute.

Bij de [materiaallijst](#) vindt u een hele lijst aan strips, beeldromans en geanimeerde boeken terug!

Dracula Interactive Novel - Ipad app

HOME INFORMATIE WERKVORMEN MATERIALEN & TOOLS CONTACT

Comic creator

Laat jij strips toe in je klaslokaal? Geweldig! In plaats van je leerlingen een verslag te laten schrijven erover, laat hen zelf een alternatieve scene of einde voor hun strip creëren. Deze leuke verwerking van het stripboek zal de creatieve types in je klas zeker aanspreken. Hiervoor zijn verschillende tools te vinden die dit proces kunnen vergemakkelijken.

[Ga naar de tools.](#)

Writing activities

Veel leerkrachten laten leerlingen literatuur verwerken aan de hand het schrijven van verslagen of alternatieve eindes voor het boek.

Of de leerlingen hier al te happig op zijn.. Is maar de vraag. In dit onderdeel vindt u alternatieven voor de klassieke schrijfo opdracht.

[Klik hier voor de bijhorende tools.](#)

- Een levende scene schrijven
Laat leerlingen een alternatieve scene of einde schrijven.. Maar met illustraties en muziek! Via verschillende online tools kunnen ze hun scene volledig tot leven laten komen!
- Interactieve scene schrijven
Indien u het stuk over interactieve fictie hebt gelezen, weet u inmiddels ook dat er verschillende tools zijn om dit zelf te schrijven. Gevorderde leerlingen kunnen via deze methode verschillende alternatieve eindes schrijven!
- Een klasverhaal schrijven
Wil je er een klasactiviteit van maken? Laat iedereen samenwerken aan één verhaal dat je doorheen het hele jaar door een verschillende leerling laat updaten. Dit kan ook met illustraties en muziek! Bekijk de tools.
- Een interactief klasverhaal schrijven
De naam spreekt voor zich... Er is een geweldige tool die je leerlingen toe laat om allemaal te reageren op hetzelfde verhaal. Iedere leerling kan dus zijn eigen pad creëren binnenin hetzelfde verhaal. Later kunnen leerlingen dan de routes die hun klasgenoten hebben gecreeërd nalezen. Als dat geen leuke groepsactiviteit is?

Bijlage 34: De website (Materialen en tools – interactive reading)

Gratis bronnen

GRATIS NOVELS/COMICS ZONDER DOWNLOADEN

EERSTE GRAAD

Choices (friendship)

<http://cloudnovel.net/play?n=f60b2730380>

Dracula, an interactive comic (fantasy, horror, thriller)

<http://www.draculacomix.co.uk/>

Lunchtime at St. Expeditus (fantasy, friendship)

<https://aetheria.itch.io/lunchtime>

TWEEDE GRAAD

Avicii begins (fantasy, adventure story)

https://www.instagram.com/avicii_begins/

Divi Dead (thriller)

<http://tss.asenheim.org/divi-dead.html>

In a rainy town (cryptic, symbolism, scary)

<https://www.quotev.com/story/3957277/In-rainy-town/7>

Skights (fairytale)

<http://cloudnovel.net/novel?n=Skights>

Syrup and the ultimate sweet (fairytale)

<http://sandbox-adventure.com/syrup/game>

Text, a summer story (thriller)

<http://www.sakevisual.com/summerstory.html>

Voices from the sea (fantasy, friendship)

<http://jayisgames.com/games/voices-from-the-sea/>

DERDE GRAAD

Air pressure (depression, drama)

<http://www.newgrounds.com/portal/view/529708>

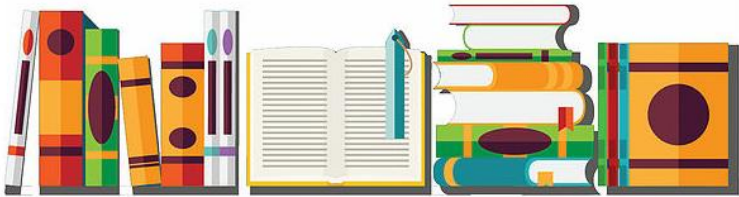
Coming out simulator (homosexuality)

<http://jayisgames.com/games/coming-out-simulator-2014/>

A trip to Bavaria (fantasy, adventure)

<http://www.freearcade.com/HeileenATriptoBavaria.flash/HeileenATriptoBavaria.html>

HOME INFORMATIE WERKVORMEN MATERIALEN & TOOLS CONTACT

Interactive reading Interactive fiction

Een overvloed aan materiaal

IF is geen onbekende werkvormen in Amerika en Groot-Brittanië. Er is dan ook meer dan genoeg materiaal beschikbaar.

Aangezien ik zelf hier mee werk, heb ik een deel van het materiaal gesorteerd op graad qua moeilijkheidsniveau. Alle bronnen zijn **gratis en hebben geen download nodig!**

Kopieer gewoon de link in uw browser!

>catch pig
Grunk walk right up to pig. Pig walk right away from Grunk.

>chase pig
Pig run away. So Grunk run after pig. Then pig run around behind Grunk and around front of Grunk and Grunk get dizzy. What Grunk doing again?

>take pig
Rarr! Grunk run at pig. Pig run from Grunk. Pig and Grunk run around and around room! Whee!

After little bit, both Grunk and pig get tired and stop running. That fun! Wonder if pig have as much fun as Grunk.

>take pig
Grunk sneak up behind pig. It so busy eating, it not even see Grunk. Grunk stay really quiet, then grab pig real quick! Pig squeal and wiggle, but it too late. Grunk win, pig lose! After little bit, pig figure that out too and stop fighting.

Pig sniff pole. Pole stick to pig nose! Hee hee.

Pig shake head until pole get unstuck.

[Grunk score go up one.]

>

Type 1 - keuzes maken in het verhaal

TWEDE GRAAD

Empty basket (fairytale)

http://melissafordauthor.com/Empty_Basket_Mobile.html

Neighbourhood predators (thriller)

<https://writer.inklestudios.com/stories/neighbourhoodpredators>

DERDE GRAAD

The book of lost lore (adventure, fantasy, medieval)

<http://clintbellanger.net/bookoflostlore/intro>

Dragon (adventure, fantasy, medieval)

<https://www.choiceofgames.com/dragon/>

Type 2 - in het verhaal schrijven

Een overzicht van interactive fiction games (enorm veel materiaal!)

<http://ifdb.tads.org/search?sortby=rcu&newSortBy.x=0&newSortBy.y=0&searchfor=&browse=1>

TWEDE GRAAD

Grunk lost pig (comedy, adventure, fantasy)

<http://pr-if.org/play/lostpig/>

Shawn Brawne gets strong (teenager, drama)

<http://interactivestoriesonline.com/shawn-brawne/>

DERDE GRAAD

Blue Lacuna (supernatural)

<https://aareed.itch.io/blue-lacuna>

Map (drama)

<http://iplayif.com/?story=http%3A%2F%2Fifarchive.org%2Fif-archive%2Fgames%2Fcompetition2015%2FMap%2FRelease%2FMap.gblorb>

The Adventure of the Musgrave Ritual (mystery, detective)

<https://writer.inklestudios.com/stories/musgraveritual>

Bijlage 35: De website (Materialen en tools)

MATERIALEN

audiobooks

Op de volgende pagina vindt u verschillende bronnen. Sommigen verwijzen u meteen door naar het audiobook, anderen leiden naar een catalogus van een andere website.

Enkel boeken met een rustig verteltempo en de juiste uitspraak worden opgenomen in deze lijst.

Zoekt u een specifiek boek? Kijk of het al op de website te vinden is... Zo niet, [contacteer me](#) gerust!

Externe websites

Nederlandse luisterboeken	KLIK HIER	KLIK HIER
Engelse luisterboeken	KLIK HIER	KLIK HIER KLIK HIER
Franse luisterboeken	KLIK HIER	KLIK HIER
Duitse luisterboeken	KLIK HIER	

Harry Potter serie, J.K. Rowling (Engels)

Harry Potter and the Philosopher's Stone

[KLIK HIER](#)

MATERIALEN

animated fiction

Omdat er zoveel materiaal aanwezig is, heb ik mijn best gedaan om al een deel voor u te sorteren per graad.

Bij elke titel staat ook kort het genre vermeld. Alle bronnen die ik hier aanbied zijn **gratis en bereikbaar zonder downloaden**.

Heb je zelf nog suggesties? Aarzel niet om me te [contacteren](#)!

Geanimeerde fictie

EERSTE GRAAD

Strips

Nevermind the bullets (western)

<http://www.nevermindthebullets.com/strip.html#1-1>

Novels

Phantom seeds (fantasy, drama)

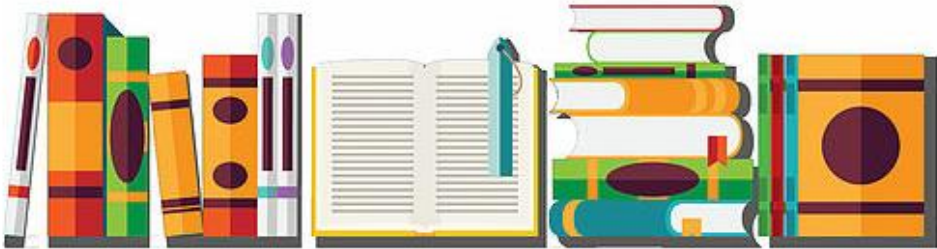
<http://zeiva.deviantart.com/art/Phantom-Seeds-182175151>

TWEEDE GRAAD

Strips

Land of the magic flute (fantasy, adventure)

<http://www.landofthemagicflute.com/>

[HOME](#) [INFORMATIE](#) [WERKVORMEN](#) [MATERIALEN & TOOLS](#) [CONTACT](#)

TOOLS

zelf strips maken

Klik hier

Marvel comic creator

Als uw leerlingen fan zijn van Marvel stripboeken, dan is deze comic creator tool ideaal voor ze!

Klik hier

Pixton

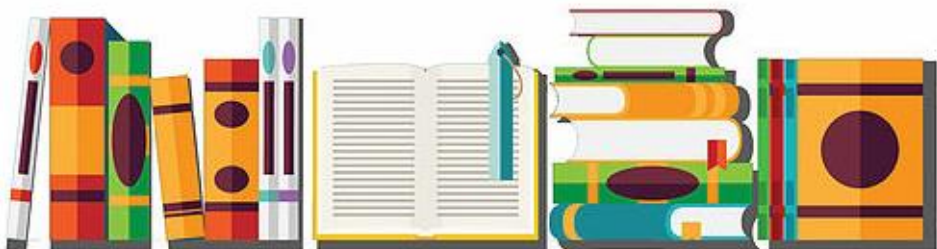
Pixton is een enorm veelzijdige tool die voor iedereen wel wat wils in huis heeft! Het leuke aan deze website is dat je bij het startscherm meteen **de taal kunt instellen**. Geef leerlingen een extra uitdaging door ze bijvoorbeeld met de Franse variant van de website te laten werken!

Klik hier

Stripgenerator

Het voordeel van deze tool is dat je geen account hoeft te maken. Je kan gewoon meteen aan de slag!

HOME INFORMATIE WERKVORMEN MATERIALEN & TOOLS CONTACT

TOOLS

Writing tools

Inklewriter

Klik hier

*Een tool die jou of je leerlingen toelaat om zelf **interactive stories** te schrijven! Je hoeft niets van programmeren te kennen en de website biedt bij je eerste verhaal meteen een duidelijke handleiding aan!*

Gewoon een account aanmaken en je kan beginnen aan je eigen interactieve verhaal!

Suggesties

Storybird

Klik hier

Vervang een doodgewone schrijftaak door Storybird! Met deze tools kunnen leerlingen een verhaal schrijven en prachtige illustraties hier aan toevoegen.

Suggesties

Laat leerlingen een alternatieve scene of een alternatief einde maken voor een boek dat ze hebben gelezen!

Quest

Klik hier

Ben je gebeten door het idee van interactive fiction en wil je er zelf de tijd in stoppen om zoiets te schrijven?

*Met Quest heb je **totaal geen kennis van programmeren nodig!** Je kan het programma gratis downloaden, inclusief handleiding... En begin maar met schrijven!*

Suggesties

Bijlage 36: De website (Contact)

[HOME](#)
[INFORMATIE](#)
[WERKVORMEN](#)
[MATERIALEN & TOOLS](#)
[CONTACT](#)

Contact

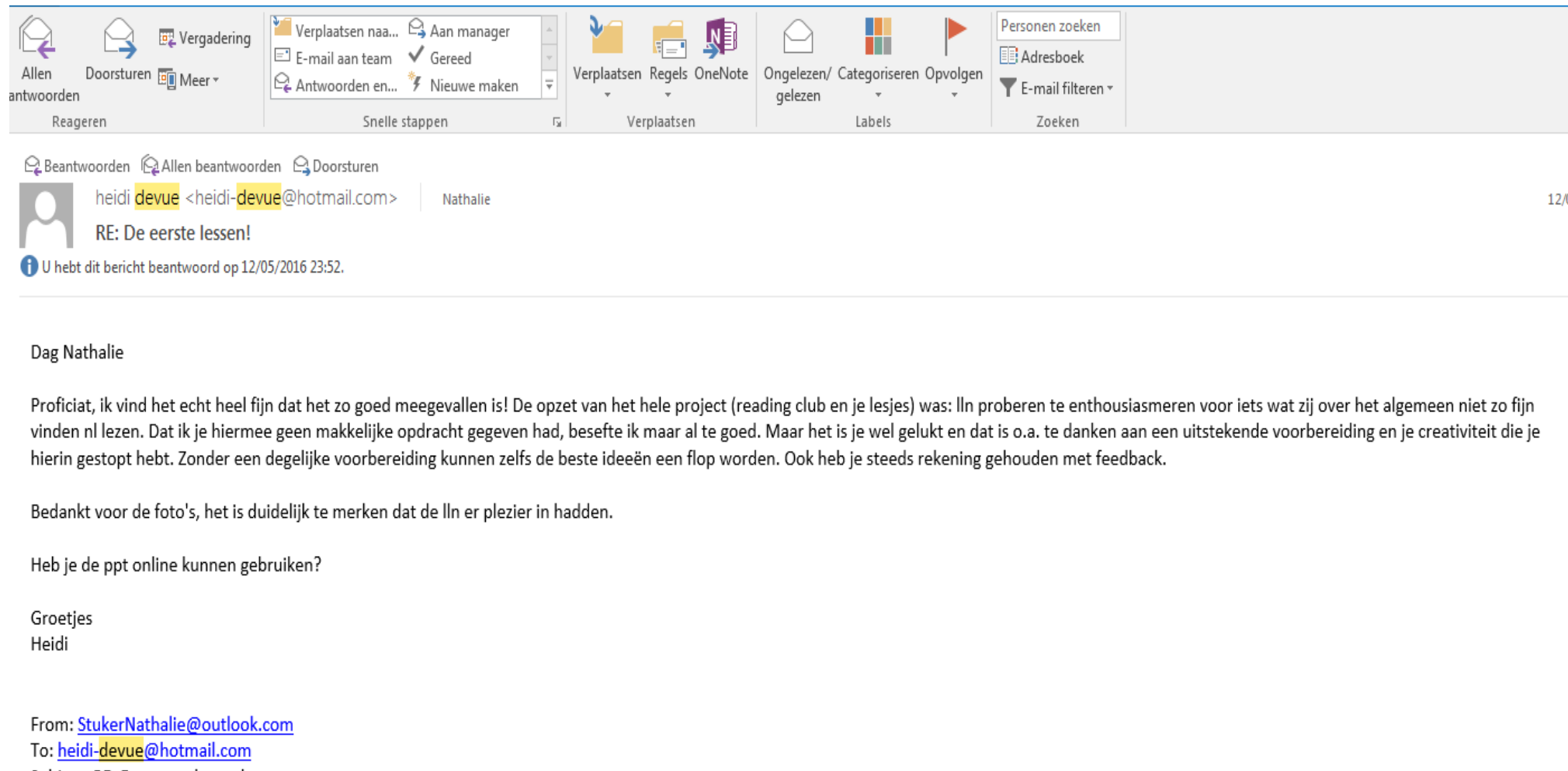
Zit je met vragen of heb je suggesties?

Contacteer me dan zeker via het volgende e-mailadres!

Nathalie_Sqlive.be

Bijlage 37: Feedback van mevrouw Heidi Devue

The screenshot shows the Outlook interface. The top ribbon includes tabs for 'Reageren', 'Snelle stappen', 'Verplaatsen', 'Labels', and 'Zoeken'. The 'Snelle stappen' tab is active, showing options like 'Verplaatsen naar...', 'Aan manager', 'E-mail aan team', 'Gereed', 'Antwoorden en...', and 'Nieuwe maken'. Below the ribbon, the email header shows the sender 'heidi devue <heidi-devue@hotmail.com>' and the subject 'RE: De eerste lessen!'. A status bar indicates 'U hebt dit bericht beantwoord op 12/05/2016 23:52.'.

Dag Nathalie

Proficiat, ik vind het echt heel fijn dat het zo goed meegevallen is! De opzet van het hele project (reading club en je lesjes) was: Iln proberen te enthousiasmeren voor iets wat zij over het algemeen niet zo fijn vinden nl lezen. Dat ik je hiermee geen makkelijke opdracht gegeven had, besepte ik maar al te goed. Maar het is je wel gelukt en dat is o.a. te danken aan een uitstekende voorbereiding en je creativiteit die je hierin gestopt hebt. Zonder een degelijke voorbereiding kunnen zelfs de beste ideeën een flop worden. Ook heb je steeds rekening gehouden met feedback.

Bedankt voor de foto's, het is duidelijk te merken dat de Iln er plezier in hadden.

Heb je de ppt online kunnen gebruiken?

Groetjes
Heidi

From: StukerNathalie@outlook.com
To: heidi-devue@hotmail.com